

OPENBAAR
ONDERWIJS
GRONINGEN

Jaarverslag 2018

Vastgesteld door het College van Bestuur op 14 juni 2019

Goedkeuring door de Raad van Toezicht op 14 juni 2019

Inhoud

Deel 1: Bestuursverslag 2018	4
Voorwoord.....	5
Verslag van de Raad van Toezicht	7
1. Onze organisatie.....	9
2. Ons onderwijs.....	11
2.1 Leerlingenaantallen	11
2.2 Doorstroom van primair naar voortgezet onderwijs.....	13
2.3 Passend onderwijs	14
2.4 Onderwijsresultaat	16
2.5 Kwaliteit van het onderwijs	18
2.6 Onderwijsontwikkeling en onderzoek.....	19
3. Projecten en samenwerking	21
4. Personeel	24
4.1 Personeelsbezetting	24
4.2 Professionalisering.....	26
4.3 Werkdrukverlagende middelen PO	27
5. Huisvesting, faciliteiten en ICT	29
5.1 Huisvesting	29
5.2 Inkoop.....	30
5.3 Facilitaire zaken	30
5.4 ICT.....	31
5.5 Informatiebeveiliging en privacy	32
6. Bestuur en organisatie.....	33
6.1 College van Bestuur	33
6.2 Medezeggenschap.....	33
6.3 Klachten en bezwaren	34
6.4 Code goed bestuur	34
7. Financiële positie	36
7.1. Resultaat 2018.....	36
7.2. Balans 31-12-2018	38
7.3 Weerstandsvermogen (Eigen vermogen).....	38
7.4. Voorzieningen.....	40
7.5. Financieel beleid.....	40
7.6. Financiële situatie 2018.....	41

7.7.	Continuïteitsparagraaf.....	42
7.8.	Begroting 2019	46
7.9.	Risicomanagement, intern beheersingssysteem en intern toezicht.....	47
7.10.	Financiële kengetallen	49
Bijlage 1:	Gegevens over rechtspersoon en scholen.....	50
Bijlage 2:	Kengetallen Personeel.....	53
Bijlage 3:	Nevenfuncties College van Bestuur en Raad van Toezicht.....	55
	College van Bestuur:.....	55
	Raad van Toezicht:.....	55
Deel 2:	Jaarrekening 2018.....	57
	Model A: Balans (x € 1.000) na resultaatbestemming	58
	Model B: Staat van Baten en Lasten (x € 1.000).....	59
	Model C: Kasstroomoverzicht (x € 1.000)	60
	Gegevens over de rechtspersoon.....	61
	Gehanteerde grondslagen bij het opstellen van de jaarrekening.....	62
	Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat	63
	1. Activa	71
	2. Passiva	73
	3. Baten.....	81
	4. Lasten	84
	Model WNT: Bezoldiging bestuurders en toezichthouders	89
	Gebeurtenissen na balansdatum.....	93
	Verbonden partijen	93
	Ondertekening door bestuurders en toezichthouders	94
Deel 3:	Overige gegevens.....	96
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	97
	Statutaire resultaatbestemming	100

Deel 1: Bestuursverslag 2018

Voorwoord

Het jaar 2018 is een belangrijk jaar geweest voor Openbaar Onderwijs Groningen. Er zijn grote stappen gezet, zowel bij de ontwikkeling van het onderwijs binnen onze scholen als bij de ontwikkeling van onze overkoepelende organisatie.

De onderwijsteams hebben zonder twijfel de mooiste stappen gezet. De kwaliteit van het onderwijs is in de afgelopen jaren sterk toegenomen, we hebben gezorgd voor kleinere klassen en het leerlingenaantal is stabiel gebleven. Ook de marktaandeelen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs zijn heel stabiel. Over het geheel genomen is er sprake van een mooie continuïteit die we moeten proberen vast te houden.

We zijn trots op de kwaliteit van ons onderwijs en op onze doorlopende leerlijnen en we willen deze graag verder uitbouwen. Onze doorlopende leerlijnen van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs (Digitale geletterdheid, Engels, Kunst & Cultuur) hebben in het afgelopen jaar een enorme boost gekregen. We zien dat kunst & cultuur floreert binnen scholen als het Harens Lyceum en het Stadslyceum. En er is mooi en uitdagend onderwijs bij technasia (o.a Praedinius, Stadslyceum en Harens Lyceum), en bij de Haydyschool is een Kubusschool (doorlopende lijn techniek). Dit is slechts een greep uit allemaal prachtige ontwikkelingen. Curriculum.nu, met de nieuwe leerlijnen, komt eraan en daarin hebben onze scholen al prachtige stappen gezet! Maar ook nieuwe thema's zoals duurzaamheid, bewegen en gelijke kansen voor alle leerlingen zijn uitgebreid besproken. In het voorjaar van 2019 willen we de dialoog over het nieuw strategisch plan afsluiten en kan de opbrengst als input voor de schoolplannen gebruikt worden.

Om het onderwijsleerproces te monitoren en te verbeteren is enkele jaren geleden de Vaardigheidsmeter in gebruik genomen. We zien nu dat we toe zijn aan een volgende stap: gedifferentieerd klassenbezoek, om tegemoet te komen aan de verschillende fases waarin leerkrachten zich bevinden: basis bekwaam, start bekwaam of vak bekwaam.

Dit geldt ook voor de auditsystematiek. Waar eerst ge-audit werd op het basis arrangement, is de stap naar een nieuw kwaliteitssysteem aan de orde waarbij scholen niet ge-audit, maar gevisiteerd worden. De scholen geven zelf aan in welke kwaliteit fase zij zich bevinden en worden daarop bevraagd door collega's.

We zetten al langere tijd in op kleinere klassen binnen onze scholen. Zo is het aantal groepen in het basisonderwijs met 26 leerlingen of meer gedaald van 116 in 2015 naar 64 in 2018. Ook binnen het voortgezet onderwijs zetten we hierop in. Dat is een mooie ontwikkeling voor de leerling en het team! Maar we zijn er nog lang niet. Met de Slob-middelen, een financiële bijdrage vanuit de overheid, konden onze basisscholen naar eigen inzicht zelfstandig keuzes maken in hoe de werkdruk kon worden verminderd. De zogenaamde Slob-middelen zijn in zijn geheel doorgedaan naar de scholen.

Goed onderwijs kan uiteraard niet zonder een goede ondersteuning. Ook daar zien we mooie stappen. De financiën zijn op orde, er wordt hard gewerkt aan de ICT-infrastructuur en de meeste schoolgebouwen zijn in de afgelopen jaren sterk verbeterd. Er zijn nieuwe gebouwen gekomen voor de Starter, Het Harens Lyceum, de Borgmanschool en Meerstad en nieuwe "oude" gebouwen voor het Montessori Lyceum Groningen en het Montessori Vaklyceum (locatie Vondellaan volgt nog). De leerlingen verdienen goede huisvesting.

Openbaar Onderwijs Groningen steunde het streven om politiek meer aandacht te vragen voor het onderwijs. Terugdringen van werkdruk, meer aandacht voor het individuele kind, meer ontwikkeltijd en een verdere verbetering van de arbeidsmarktpositie van de medewerkers die werkzaam zijn in het onderwijs, vinden wij van groot belang. We ondersteunden daarom de acties van het PO-front (bestaande uit de Algemene Onderwijsbond, CNV Onderwijs, FNV Overheid, PO in Actie, FvOv, AVS en PO-Raad): op woensdag 14 februari 2018 bleven onze scholen in het primair onderwijs in Friesland, Groningen en Drenthe dicht als onderdeel van de landelijke estafettetaking.

Medio 2018 zijn de voorbereidingen voor het nieuwe strategische plan van 2019-2023 gestart. We hebben diverse sessies georganiseerd met alle geledingen van Openbaar Onderwijs Groningen: ouders, leerkrachten en ondersteunend personeel, rectoren, schoolleiders en teamleiders, high potentials en interne begeleiders, Ondersteuningsbureau, Bestuur en Raad van Toezicht.

Samen hebben we gekeken naar wie we zijn en waar we vandaan komen. Wat we willen behouden en wat we willen vernieuwen. Wat we belangrijk vinden en waar we meer aandacht aan willen schenken. Al die sessies, gevolgd door een interne raadpleging, hebben een schat aan informatie opgeleverd. Op basis van al deze input wordt het nieuwe strategische beleidsplan verder uitgewerkt. In het voorjaar van 2019 zal het plan gereed zijn.

U merkt dat er veel is gebeurd in het afgelopen jaar, zowel in het onderwijs, bij leerlingen, medewerkers als in de organisatie. In de volgende hoofdstukken van dit bestuursverslag lichten we de ontwikkelingen en resultaten graag toe.

Het College van Bestuur:

Theo Douma, voorzitter

Hans Jansen, lid

Verslag van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt integraal en onafhankelijk toezicht op het functioneren van de organisatie en het College van Bestuur. De taken, bevoegdheden en profielkenmerken van de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in de statuten en reglementen.

Door de gekozen samenstellingen van de Raad van Toezicht, en met name de verschillende achtergronden, kunnen de leden onafhankelijk en kritisch opereren ten opzichte van elkaar, maar ook ten opzichte van het College van Bestuur en ten opzichte van welk deelbelang dan ook.

In 2018 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

- Drs. C.M. (Marco) de Jong, (voorzitter)
- Mr. E.T. (Yvonne) Halman - van der Linden MBA (t/m 31 december 2018)
- Drs. H. (Ineke) Donkervoort (vice –voorzitter)
- Drs. M. (Maartje) Storm
- Dhr. K. (Kees) Spijk
- Prof. Dr. R. (Roel) Bosker
- Drs. S. (Seerp) Leistra.

De raad heeft een drietal commissies: de Commissie Kwaliteit (met de leden Bosker, Halman-van der Linden en Storm), de Auditcommissie (met de leden Donkervoort en Spijk) en de Remuneratiecommissie (met de leden De Jong en Leistra).

In 2018 heeft de raad veel aandacht besteed aan de inrichting en uitvoering van de Governance en de samenstelling van het College van Bestuur. Vanuit diverse geledingen is aangegeven dat de organisatie gebaat is bij een uitbreiding van het CvB van één naar twee bestuurders. In 2018 zijn er binnen de organisatie diverse discussies geweest over de wijze waarop de aansturing vanuit het CvB plaatsvond. In aanloop naar een structurele uitbreiding is per 1 november 2018 het CvB versterkt met dhr. Hans Jansen als tijdelijk lid-CvB. Bovendien is het proces van werving van een nieuw CvB-lid gestart, wat voor de zomer van 2019 wordt afgerond. De raad heeft een nadrukkelijke rol gehad in de gesprekken en besluitvorming over de benodigde uitbreiding van het CvB en de gewenste rollen van de CvB-leden.

In het afgelopen jaar heeft de raad zes reguliere vergaderingen gehouden, waarin onder meer de volgende onderwerpen zijn besproken:

- Organisatie van bedrijfsvoering en beheer
- Samenwerking met SKSG
- Speerpunten voor 2018
- Aanpassing Statuten Openbaar Onderwijs Groningen
- Onderwijskwaliteit
- Managementletter en Verwonderdocument KPMG
- Strategisch Beleidsplan (proces en ambities)
- ICT en financieel meerjarenperspectief
- Ziekteverzuim

De raad heeft in 2018 de volgende zaken vastgesteld of goedgekeurd:

- Samenstelling en reglementen van de commissies van de Raad van Toezicht
- Vergoedingen van de RvT-leden
- Bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren en procesbeschrijving verloning CvB en RvT
- Klokkenluidersregeling
- Procuratieregeling

- Jaarverslag 2017
- Kaderbrief 2019
- Extra investering in 2018 en 2019 voor Onderwijs, ICT en Huisvesting uit het Eigen Vermogen
- Herijking weerstandsvermogen
- Begroting 2019

Vanuit haar rol als werkgever van het College van Bestuur heeft de Raad van Toezicht de reguliere gesprekken gevoerd met de voorzitter College van Bestuur, dit in het kader van de beoordelingscyclus.

Ook zijn er gesprekken geweest met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraden (GMR'en) voor po en vo, onder meer over de bestuurlijk aansturing en de werving van een tweede lid van het College van Bestuur. In het afgelopen jaar is door een afvaardiging van de Raad van Toezicht een vergadering van de GMR-VO en van de GMR-PO bijgewoond.

Tenslotte heeft de raad in 2018 werkbezoeken gebracht aan de volgende scholen: Kamerlingh Onnes, Werkman VMBO, Leon van Gelder, Praedinius, Swoaistee, Brederoschool, Oosterhoogebrugschool, Mytyl, Buitenschool en Bekenkampschool.

Namens de Raad van Toezicht,

Marco de Jong,

Voorzitter

1. Onze organisatie

Openbaar Onderwijs Groningen bestaat uit 36 scholen verdeeld over circa 54 locaties met in totaal bijna 16.000 leerlingen en ca 2.000 medewerkers. In 2018 maken in totaal 36 scholen onderdeel uit van de organisatie: 18 scholen voor primair onderwijs, één school voor speciaal basis onderwijs, drie scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs en 14 Scholen voor voortgezet onderwijs.

Onze missie

Als samenleving in het klein, werken wij vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid om onze leerlingen de beste kans in het onderwijs te geven die we kunnen bieden. Zodat onze leerlingen hun talenten ontwikkelen en uitgroeien tot zelfstandige mensen die voorbereid zijn op hun toekomst en met respect voor anderen actief deelnemen aan de samenleving.

Onze visie

Wij bieden onze leerlingen en collega's een omgeving die toegankelijk, veilig en divers is en waar de onderlinge verbondenheid sterk is.

De kwaliteit van ons onderwijs is hoog, want wij zijn sterk in leren. Onze leerlingen worden geïnspireerd en uitgedaagd. Hier maken wij ons elke dag sterk voor.

We staan open voor vernieuwing en we stimuleren onze collega's om zich continu te blijven ontwikkelen.

Ons meerjarenbeleid is geformuleerd in ons strategisch beleidsplan 2015-2019 met als titel: 'Groningen en het leren in de 21^e eeuw'. Daarmee benadrukken we dat leren centraal staat. Tegelijkertijd drukt het de verbondenheid uit met de regio, zowel qua context voor de scholen maar ook het commitment met de ontwikkelingen in de regio Groningen. We zijn tevreden als leerlingen op hun eigen niveau, op hun eigen school en na afloop van hun school:

- Succesvolle lerenden zijn (leren leren en leren weten)
- Verantwoordelijke en betrokken burgers zijn die anderen aanspreken en zichzelf laten aanspreken (leren samenleven, leren meedoen)
- Mensen met zelfvertrouwen zijn (leren zijn)
- Eigen talenten zien, waarderen en ontwikkelen (leren leren en leren zijn)
- Goed voorbereid zijn op vervolgopleidingen en/of (toekomstig) werk (leren leren, leren weten).

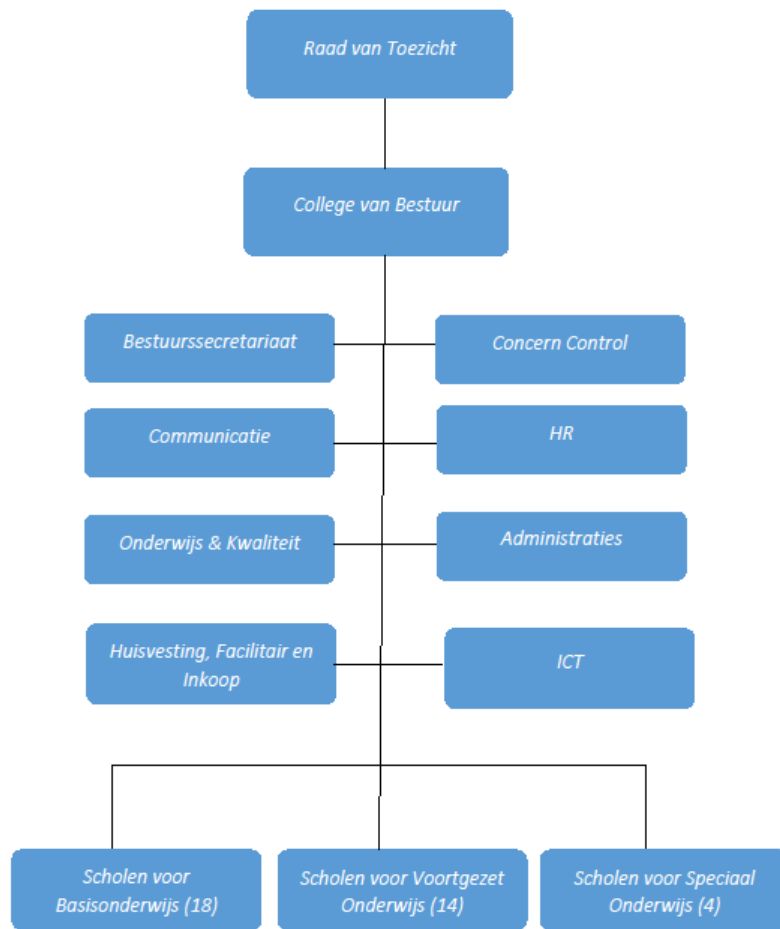
In 2018 zijn we gestart met het formuleren van ons strategisch beleidsplan 2019-2023.

Organisatiestructuur

Een Raad van Toezicht houdt integraal en onafhankelijk toezicht op het functioneren van de organisatie en het College van Bestuur. De dagelijkse ondersteuning van onze scholen en van het College van Bestuur is in handen van het Ondersteuningsbureau. Hier werken circa tachtig professionals. Hun werk richt zich onder andere op onderwijsinhoudelijke beleidsontwikkeling, Financiën, Personeels- en salarisadministratie, Leerlingenadministratie, HR, Facilitair, Huisvesting, ICT en Communicatie & Persvoorlichting.

Medezeggenschap van ouders, personeel en leerlingen is geregeld via twee gemeenschappelijke medezeggenschapsraden (voor primair- en voortgezet onderwijs).

In het onderstaande schema is onze organisatiestructuur weergegeven.

2. Ons onderwijs

2.1 Leerlingenaantallen

Het leerlingenaantal heeft zich de afgelopen drie jaar heel stabiel ontwikkeld. In 2018 hadden we op de scholen van Openbaar Onderwijs Groningen in totaal 15.883 ingeschreven leerlingen; in 2017 was dat 15.899.

Primair onderwijs	2018	2017
Pendinghe	243	228
Sterrensteen	267	284
Karrepad	543	529
SJ Bouma	117	117
Oosterhoogebrug	382	379
Beijumkorf	479	498
Vuurtoren	214	214
Swoaistee	540	560
Borgman 00	491	490
Borgman 01	258	273
Boerhaave	289	326
Bredero	425	409
Haydn	618	593
Ploeg	288	328
Driebond	116	131
Starter	382	396
Meander	366	349
Feniks	287	292
Petteflet	348	353
Totaal	6653	6749

In het primair onderwijs is er bij de twee grote besturen in de stad Groningen sprake van een lichte daling in vergelijking met 2017. Bij ons zien we een krimp van 6749 leerlingen in 2017 naar 6653 leerlingen in 2018. Ons marktaandeel in de stad Groningen is echter vrijwel gelijk gebleven (2017: 54% 2018: 54%). De verwachting is dat wij vanaf 2020 weer licht gaan groeien door het in gebruik nemen van twee nieuwe binnenstadscholen en de school in Meerstad. Wel zijn er verschillen tussen de basisscholen merkbaar: waar de ene school groeit daar krimpt de andere school door een vergrijzende wijk. Maar het geheel is stabiel. Zorgelijk is wel dat er in de provincie Groningen sprake is van krimp in het primair onderwijs: in vergelijking met 2015 daalt in 2018 het leerlingenaantal in de provincie met ruim 1800 leerlingen.

Waar wij intensief op inzetten is het creëren van kleinere klassen. Een mooie ontwikkeling in dit kader is dat het aantal groepen in ons basisonderwijs met 26 of meer leerlingen in vergelijking met 2012 gehalveerd is naar 64. De extra middelen die minister Slob beschikbaar heeft gesteld aan basisscholen zijn hier nog niet in verwerkt. Onze gemiddelde groepsgrootte is momenteel 22.

Speciaal onderwijs	2018	2017
Bekenkamp	223	234
v Liefland	206	202
Mytyl Haren	162	164
Mytyl Emmen	44	43
GBS	50	39
Totaal	685	682

Ook het speciaal onderwijs kent een lichte groei. Terwijl een aantal jaren geleden de verwachting was dat het speciaal onderwijs zou gaan krimpen in verband met de invoering van Passend Onderwijs.

Ons speciaal basisonderwijs blijft al jaren heel stabiel of vertoont lichte groei. Het leerlingenaantal zit daarbij telkens rond de 680-690 leerlingen. De Groninger Buitenschool (een school voor langdurig zieke kinderen in de leeftijd van 4 t/m 14 jaar) en de Van Lieflandschool vertonen een hele lichte groei. Een kleine daling zien we bij het voortgezet speciaal onderwijs, zowel bij de Mytylschool als bij de Bekenkampschool.

Voortgezet onderwijs	2018	2017
Kamerlingh Onnes	1023	898
Leon van Gelder	642	631
Simon van Hasselt	107	98
Heyerdahl College	158	165
Praedinius	878	888
Stadslyceum	1486	1464
ISK	150	4
TTS	341	523 (incl. ISK in 2017)
Werkman VMBO	388	458
MLG	1072	766
Harens Lyceum Zuidlaren	212	296
Harens Lyceum Kerklaan	1451	1619 (incl.bb MLG)
MVL	637	658
Totaal	8545	8468

Ook in het voortgezet onderwijs is sprake van een stabiel beeld. In 2017 was totaal aantal leerlingen 8468, in 2018 was dit 8545 leerlingen. Een lichte stijging, het marktaandeel bleef vrijwel gelijk op 51%. Wel zijn er verschillen per school. Het Heyerdahl College (praktijkonderwijs) is heel stabiel en heeft telkens rond 160 leerlingen. Het vmbo bb en kb staat landelijk qua leerlingenaantal onder druk en dat is bij ons te zien bij onder meer het Werkman vmbo en het Montessori Vaklyceum. We zien bovendien een afnemende trend voor de leerlingaantallen van de locatie Zuidlaren van het Harens Lyceum.

In het voortgezet onderwijs hebben het Stadslyceum, Leon van Gelder, het Harens Lyceum en het Montessori Lyceum Groningen het in de afgelopen jaren meer dan uitstekend gedaan. Het Kamerlingh Onnes met een brede instroom van vmbo-tl groeit zelfs gestaag. De Simon van Hasselt (schakelschool) groeit ook van 98 leerlingen naar 107 leerlingen. De school heeft hier ook ruimte voor in het nieuwe gebouw.

De Topsport Talentschool is met haar doelgroep stabiel. Het Praedinius Gymnasium ziet haar instroom de afgelopen twee jaar telkens licht stijgen waardoor daar naar verwachting het leerlingenaantal tussen de 870 en de 880 zal uitkomen.

De Internationale Schakelklas (ISK), een school voor leerlingen in de leeftijd van 12 tot ongeveer 18 jaar die de Nederlandse taal niet of nauwelijks beheersen, ziet het aantal leerlingen stabiliseren nu de vluchtelingenstromen niet meer zo enorm fluctueren.

2.2 Doorstroom van primair naar voortgezet onderwijs

Een van onze speerpunten is het zorgen voor een laagdrempelige doorstroom tussen het primair onderwijs (po) en het voortgezet onderwijs (vo), zowel door een goede overdracht als door te werken aan doorgaande leerlijnen tussen het po en het vo. Daarnaast stimuleren wij dat het voortgezet onderwijs en het basisonderwijs elkaar beter leren kennen. In het najaar van 2018 zijn tijdens een aantal bijeenkomsten de leerkrachten van groep 7 en 8 geïnformeerd over de ontwikkelingen in het voortgezet onderwijs van Openbaar Onderwijs Groningen. In deze bijeenkomsten zijn ook de vragen besproken die leven bij de leerkrachten en ouders van de oudste groepen van de basisschool over het vervolgonderwijs.

In 2018 zijn we gestart met de uitvoering van twee projecten in het kader van Kansengelijkheid, gericht op een goede overgang van po naar vo. Via de subsidieregeling Gelijke kansen in het onderwijs (Alliantie Kansengelijkheid) is subsidie toegekend voor lokale en regionale activiteiten ter bevordering van gelijke kansen in het onderwijs voor jongeren tot 23 jaar. In de beide projecten (één in Selwerd/ Paddepoel en één in Beijum/ Lewenborg) wordt samengewerkt tussen een aantal po - en vo scholen en ook met de gemeente Groningen en het Wij team.

Doorgaande leerlijnen PO-VO

In 2018 is aan drie doorgaande leerlijnen gewerkt binnen Openbaar Onderwijs Groningen: Digitale geletterdheid, Engels en Kunst & Cultuur.

Digitale geletterdheid

Naast diverse investeringen in de digitale infrastructuur en 'digitale' onderwijsleermiddelen is het project Digitale Geletterdheid: een doorgaande leerlijn nieuwe vaardigheden voor leerlingen vanaf groep 1 van het po tot en met leerjaar 6 van het vo.

We zijn in september 2016 gestart met vijf po-scholen en vier vo-scholen. In 2017 zijn de andere po-scholen aangehaakt, zijn zeven po-scholen kartrekker geworden en is de rest van het vo, speciaal onderwijs (so) en voortgezet speciaal onderwijs (vso) aangehaakt. In september 2018 zijn zeven po-scholen gestart met het uitvoeren van onderwijsopdrachten die horen bij de vier deelgebieden: mediawijsheid, computational thinking, ICT-basisvaardigheden en informatievaardigheden. De scholen werken steeds in periodes van 10 weken aan een deelgebied en koppelen (waar mogelijk) de digitale geletterdheid aan het bestaande curriculum. De scholen 'testen' of de geformuleerde doelen en het geformuleerde 'beoogd leerlinggedrag' passen in de praktijk van alle dag. En de scholen testen het ontwikkeld materiaal van 2016 en 2017.

Daarnaast zijn er vijf E-labs op vijf locaties in het vo, waarin leerlingen van het po en vo gebruik kunnen maken van apparaten die op schoolniveau niet aangeschaft kunnen worden. De leerlingen kunnen kennismaken met de nieuwste technologie en innovaties. In de E-labs zijn om toerbeurt 'klooi-avonden' georganiseerd om docenten en leerkrachten kennis te laten maken met digitale leermiddelen en ze de mogelijkheden van integratie in het bestaande curriculum te laten ontdekken.

Door samenwerking met de Hanze Pabo zijn 4^e jaar stagiairs door Openbaar Onderwijs Groningen en de Hanzehogeschool Groningen samen opgeleid om lessen te verzorgen over digitale geletterdheid. Deze samenwerking wordt in 2019 doorgezet. We hebben een samenwerking opgezet met de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) op het gebied van psychical internet en stadslogistiek. De digital literacy coalition is gestart: een samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs met de ambitie om alle inwoners van de stad

Groningen een stap vooruit te laten maken met digitale geletterdheid. We werken ook samen met Kennisnet en de stichting Leerplan Ontwikkeling aan de leerlijn Digitale Geletterdheid. Daarnaast zijn er tal van partners betrokken bij het vorm en inhoud geven aan het onderwijs voor digitale geletterdheid.

In 2017 zijn er meerdere NRO-aanvragen en een Sia-aanvraag voor onderzoek naar componenten van digitale geletterdheid gedaan. Een aantal daarvan gaan in periode 2018-2022 plaatsvinden. Onderzoek naar didactiek aangaande Computational Thinking en vormen van school overstijgend leren middels digitale technieken worden uitgevoerd. Daarnaast komt er kortlopend onderzoek naar summatieve en formatieve toetsing van digitale geletterdheid. Verder is er een regionaal netwerk gevormd met de RUG, Hanze en Quadraten en Openbaar Onderwijs Groningen (netwerk digitale lesmethodes). In dit netwerk, waarin de leerkrachten en onderzoekers participeren, worden vragen vanuit het onderwijsveld rondom werken met digitale lesmethodes opgehaald en wordt er vanuit het netwerk praktijkgericht onderzoek gedaan naar oplossingen.

Doorgaande leerlijn Engels

In 2017 is het project voor de doorgaande leerlijn Engels opgestart. In dit project wordt een doorlopende leerlijn Engels van groep 1 (van de basisschool) tot en met jaar 1 en 2 (met doorloop naar het examenjaar) van het voortgezet onderwijs ontwikkeld. Ander belangrijk doel van het project is gericht op het leren succesvol samen te werken als po en vo scholen binnen Openbaar Onderwijs Groningen aan een project voor onderwijsvernieuwing in de vorm van een doorlopende leerlijn. Het gezamenlijk werken aan en maken van lessen, opdrachten en ondersteunende materialen die de uitvoering van deze leerlijn Engels kwalitatief ondersteunt. Subdoelen zijn, het adviseren over één of meerder methode(n) die geschikt zijn om deze leerlijn te ondersteunen, het ontwikkelen of aankopen en implementeren van een beoordelingsmethodiek voor het vaststellen uitstroom kwalificaties op leerling niveau (po niveau: A1, A2), het onderzoeken en vaststellen welke competenties minimaal bij leerkrachten aanwezig moeten zijn om lessen uit deze leerlijn te verzorgen en adviseren op welke wijze deze competenties kunnen worden verworven, het ontwikkelen en maken van een werkende overdrachtsprocedure van po naar vo voor gebruik en het adviseren over de randvoorwaarden om leerlingen in jaar 1/2 van het vo gedifferentieerd te kunnen laten werken.

Aan het project werken 10 basisscholen en vier scholen voor voortgezet onderwijs mee. In de eerste fase ligt de nadruk op het ontwikkelen en implementeren van de leerlijn voor het basisonderwijs en het implementeren van een beoordelingssystematiek voor het vaststellen van uitstroom kwalificaties op leerling niveau (po-niveau: A1, A2).

Doorgaande leerlijn kunst en cultuur

Het doel van het project 'leerlijn Kunst en Cultuur' is het ontwikkelen van cultureel bewustzijn bij alle leerlingen van Openbaar Onderwijs Groningen. De opdracht is leerlingen, door middel van cultureel bewustzijn, de vaardigheden creativiteit, samenwerken, kritisch denken en zelfstandigheid te laten ontwikkelen, waardoor zij voorbereid zijn op deelname aan de moderne maatschappij. Het betreft ook een driejarig project waaraan 21 scholen (po, so en vo) deelnemen. De betrokken deelprojectleiders ontwikkelen een visie op Kunst en Cultuur en er zijn werkgroepen op school die de leerlijn voorbereiden. In het najaar van 2018 zijn alle deelprojectleiders en projectleiders op studiereis naar Vlaanderen geweest.

2.3 Passend onderwijs

We streven naar onderwijs op maat voor iedere leerling, met extra ondersteuning voor leerlingen met bepaalde ondersteuningsbehoeften. Het doel is om zoveel mogelijk leerlingen op te laten groeien te midden van hun leeftijdsgenoten in hun eigen woonomgeving door de zorg naar de leerling te brengen in plaats van de leerling naar de zorg. En door de basisschool rekening te laten houden met de verschillende onderwijsbehoeften van leerlingen om daarmee segregatie van leerlingen te voorkomen. Al onze scholen hebben een school ondersteuningsprofiel waarin is beschreven welke mogelijkheden de school kan bieden om leerlingen (extra) te

ondersteunen. Wanneer de benodigde ondersteuning niet op de basisschool gegeven kan worden, hebben wij een aantal scholen voor speciaal (basis) onderwijs waar deze leerlingen kwalitatief goed onderwijs kunnen volgen.

Openbaar Onderwijs Groningen maakt deel uit van twee samenwerkingsverbanden passend onderwijs: één voor basisonderwijs en één voor voortgezet onderwijs. Het samenwerkingsverband gaat over de toewijzing van extra hulp op school en bij de overstap van een leerling naar het speciaal onderwijs. Vanaf 2018 is de toelaatbaarheid van het sbo en (v)so vereenvoudigd, voor het po en voor het vo. De werkwijze van de Commissie van Advies is aangepast. In 2018 is het nieuwe ondersteuningsplan voor het samenwerkingsverband ontwikkeld.

In 2018 hadden we in het basisonderwijs nagenoeg geen langdurige thuiszitters, slechts enkele voor kortere tijd. In het speciaal onderwijs is het voorgekomen dat een aantal leerlingen (tijdelijk) niet naar school konden; dit betrof twee leerlingen. In het voortgezet onderwijs lag het aantal thuiszitters rond de 10. Dit aantal is gedaald ten opzichte van het vorige jaar (13). In de meeste situaties is de zorg bovenliggend en de periode van thuis zitten wisselend.

We vinden het belangrijk om te monitoren of de ondersteuningsstructuur past bij de wijze waarop wij omgaan met passend onderwijs. In het voorjaar van 2018 zijn daarom gesprekken gevoerd over passend onderwijs met alle scholen. Jaarlijks voeren wij binnen ons bestuur met de directies en intern begeleiders van scholen een dialoog over de kwaliteit van de ondersteuningsstructuur op school en de inzet van het ondersteuningsbudget op schoolniveau.

Leernetwerk Intern Begeleiders

Binnen het lopende leernetwerk van Intern Begeleiders (IB'ers) van onze eigen scholen en een aantal andere scholen in de stad Groningen (KOC, GSV en Vrije School) wordt gewerkt aan het formuleren van professionele ontwikkelingsvragen. Dit is gericht op het creëren van nieuwe kennis, oplossingen voor gemeenschappelijke problemen, reflectie op het eigen handelen en een onderzoekende houding. Dit wordt gedaan in plenaire sessies met alle IB'ers en in kleine groepen (intervisie). In 2018 is een aantal inhoudelijke sessies georganiseerd omtrent consultatieve leerling begeleiding. Afgelopen jaar is ook gestart met het opleiden van nieuwe IB'ers: in twee jaar tijd volgen zij de opleiding Post HBO opleiding Intern Begeleider.

Meer- en hoogbegaafdheid

Vanaf augustus 2016 is er op drie scholen in de stad, de Feniks, de Borgman en de Haydn, een Boven schoolse Voorziening Hoogbegaafdheid. Via het project Talentontwikkeling is een intensieve samenwerking met het voortgezet onderwijs ontwikkeld. Daarnaast zijn op de meeste scholen diverse ontwikkelingen gaande op het gebied van onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen, bijvoorbeeld in aanbod en/of professionalisering. In 2017 is de aansturing van de Bovenschoolse Voorziening Hoogbegaafdheid ondergebracht bij ons Kenniscentrum Onderwijs en Onderzoek (KCOO). In 2018 hebben van alle scholen één of meerdere leerkrachten deelgenomen aan de passend onderwijs voor begaafde leerlingen.

Besteding middelen samenwerkingsverband PO

Van de middelen die zijn ontvangen vanuit het samenwerkingsverband po wordt de helft direct ingezet op de scholen en de andere helft boven schools. Jaarlijks krijgt de school een bedrag toegekend om (zorg)leerlingen extra ondersteuning te kunnen bieden. Dit bedrag is gebaseerd op het aantal leerlingen van de school, een vaste voet en de zorgzwaarte van de school. De directie en IB'ers bepalen hoe dit budget wordt ingezet, dit doen zij op basis van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingenpopulatie en passend bij het onderwijsconcept van de school.

Boven schools worden de middelen als volgt ingezet:

- De exploitatie van het Kenniscentrum Onderwijs en Onderzoek (KCOO). Vanuit het KCOO worden onderzoeken uitgevoerd bij leerlingen in het regulier onderwijs en/of wordt advisering gegeven aan de scholen. Hiervoor heeft Openbaar Onderwijs Groningen eigen orthopedagogen en verschillende experts in dienst.

- Inzet van ambulante begeleiding en ondersteuning van risicoleerlingen op onze basisscholen vanuit het SBO. Het SBO kan kinderen ter observatie opnemen om te bepalen wat de juiste onderwijssetting is voor de betreffende leerling (observatieplaatsing).
- Bekostiging van de Boven schoolse Voorziening Hoogbegaafdheid.
- Verlenen van individuele of groepsarrangementen vanuit het ondersteuningsbudget van de school of in specifieke situaties vanuit het boven schoolse budget.
- Professionalisering via het leernetwerk van de IB 'ers en interne leergangen (zoals begaafdheid).

In 2018 is een aantal (groeps-)arrangementen toegekend aan scholen; veelal uitgevoerd door het KCOO. In percentages ziet dit er als volgt uit: ruim 50% arrangementen op schoolniveau (exclusief ondersteuning vanuit KCOO) en verruiming formatie IB op de scholen. Ongeveer 30% aan het KCOO (inclusief AB SBO, orthopedagogen, psychologen, testassistenten en expertise voormalig rec3 en renn4). En tot slot ongeveer 5% aan observatieplekken op de Bekenkampschool (SBO), 4% aan de boven schoolse voorziening hoogbegaafdheid, 4% voor SO/SBO plekken en de overige 7% aan interne leergangen, dyslexie (inzet Sprint) en ib leernetwerk.

Ontwikkelingen Speciaal Onderwijs

In de ontwikkeling van het Specialistisch Onderwijs Instituut (SOI) worden diverse dwarsverbanden gelegd tussen de drie SO -scholen (de Buitenschool, de Van Liefland en de Mytyschool) en het SBO (de Bekenkampschool). Waar mogelijk wordt meer samengewerkt. In 2017 is bijvoorbeeld ingezet op een brede instroomgroep van 4-jarigen op het SOI.

De aansturing van deze scholen is in 2017 onder één leidinggevende komen te vallen. Deze leidinggevende stuurt ook het KCOO (Kenniscentrum Onderwijs en Onderzoek) aan. Op deze wijze streven wij erna zoveel mogelijk expertise te delen en te bevorderen dat de leerlingen op de juiste plek hun onderwijs kunnen volgen.

Passend Onderwijs VO

Openbaar Onderwijs Groningen participeert in het samenwerkingsverband Passend Onderwijs VO 20.01. Dit samenwerkingsverband beslaat de gemeenten Groningen, Haren, Ten Boer en een deel van Tynaarlo (regio Zuidlaren). Er is veel afstemming en overleg met de samenwerkingsverbanden om ons heen, zowel primair onderwijs als voortgezet onderwijs in de provincie Groningen alsmede in Noord- en Midden Drenthe. Ook met het mbo en cluster 1 en 2 wordt afstemming gezocht in het Afstemmingsoverleg Gemeenten – Onderwijs. In dit overleg kaderen we de thema's in waar we op regionaal niveau Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) voeren. Ten behoeve van de Commissie van Advies, de onafhankelijke commissie die de toelaatbaarheidsverklaringen voor het speciaal onderwijs afgeeft, wordt in de provincie intensief samengewerkt.

Vanaf 2016 is Openbaar Onderwijs Groningen verantwoordelijk voor de voorziening TTVO (Traject Thuiszitters Voortgezet Onderwijs) en sinds 1 augustus 2017 hebben wij deze voorziening gekoppeld aan de Rebound. In de TTVO wordt onderwijs gegeven aan leerlingen met een forse internaliserende problematiek; dit zijn leerlingen die al thuis gezeten hebben of dreigden uit te vallen. Een stuurgroep, waarin ook het samenwerkingsverband VO 20.01 is vertegenwoordigd, volgt de doorontwikkeling van de TTVO. In 2018 hebben tussen de 40 -50 leerlingen hier gedeeltelijk onderwijs gevolgd.

De middelen die zijn ontvangen vanuit het samenwerkingsverband zijn deels ingezet voor de continuering van de leerlinggebonden financiering. Daarnaast ontvangen scholen een bedrag per leerling voor de besteding van zorg op de school. Deze middelen zijn veelal ingezet in de ondersteuningsteams in de diverse scholen.

2.4 Onderwijsresultaat

Opbrengsten PO en VO

Openbaar Onderwijs Groningen is bezig met opbrengstgericht werken, onder andere door het systeem van vroeg-signalering. In kwartaalrapportages worden onder andere de verschillende opbrengstgegevens van de

scholen gepresenteerd en voorzien van een analyse door de school. Op basis van deze rapportages voert het College van Bestuur gesprekken met de directeuren en rectoren, met name over de opbrengsten in het bredere perspectief van de gehele schoolontwikkeling.

De scholen voor primair onderwijs (basis- en speciaal onderwijs) hebben goed zicht op de opbrengsten die zij behalen. Naast de opbrengsten die gemeten worden met de methode onafhankelijke toetsen (de Cito-toetsen), volgen de scholen ook op andere manieren de vorderingen van de leerlingen. De scholen analyseren deze gegevens en zetten dit vervolgens om in planmatig en handelingsgericht werken. De tussen- en eindopbrengsten van de openbare basisscholen laten de laatste jaren een duidelijke positieve ontwikkeling zien.

In 2018 hebben zo goed als alle scholen de ondergrens van de eindopbrengsten behaald; op een aantal scholen vindt correctie van de score plaats. Meer dan de helft van de scholen heeft boven het landelijke gemiddelde (535,6) gescoord. Onze gemiddelde score is 535,4. Zes basisscholen hebben boven de bovengrens gescoord: het Karrepad, de Siebe Jan Boumaschool, de Vuurtoren, de Oosterhoogebrugschool, de Starter en de Pendinghe. Alleen basisschool De Ploeg en de Driebond hebben onder de ondergrens gescoord. Met De Ploeg is een plan van aanpak opgesteld omdat zij tweemaal onder de ondergrens hebben gescoord. Het streven is dat alle scholen met de (gecorrigeerde) score op of boven het gemiddelde presteren van de referentiegroep waartoe zij behoren.

De scholen voor voortgezet onderwijs hebben ook goed zicht op de opbrengsten die zij behalen. In het vo wordt gewerkt met vier opbrengstindicatoren, namelijk:

1. Positie derde leerjaar t.o.v. advies.

Uit de positie die de leerlingen in het derde leerjaar hebben ten opzichte van hun advies kunnen we over het algemeen afleiden dat, met de kans die de leerlingen wordt geboden, een relatief hoge op stroom wordt gerealiseerd. De maximale norm die wordt gehanteerd is 4,75 (havo/vwo locatie) en de minimale norm is -10,05 (vmbo locaties). Gemiddeld wordt er binnen Openbaar Onderwijs Groningen een resultaat van 14,86 gerealiseerd. De grootste op stroom wordt gerealiseerd op locaties met vmbo schoolsoorten. Logischerwijs is daar de kans op op stroom ook groter, door de meerdere onderwijssoorten, dan bijvoorbeeld op een Praedinius.

2. Onderbouwsnelheid gemiddeld.

Bij op één na alle scholen (voor het Praedinius is een specifiek plan met interventies opgesteld) ligt het resultaat van de R2 (gemiddelde onderbouwsnelheid) boven de, voor de school gestelde, norm. Gemiddeld is het resultaat op deze indicator 2,3% hoger dan de gestelde norm. Deze indicator is het totaal van alle onderwijssoorten op de locatie. De gestelde norm wordt gecorrigeerd op het aantal leerlingen dat op de school staat ingeschreven uit specifieke postcodegebieden (apcg). Ook op het aantal leerlingen met Leerweg Ondersteunend Onderwijs (LWOO) wordt gecorrigeerd. Dit verklaart het verschil tussen bijvoorbeeld de norm voor het Werkman vmbo en de norm van het Montessori Vaklyceum. Op organisatie niveau is het relatief hoge resultaat op R1 (positie derde leerjaar t.o.v. advies), gecombineerd met het gemiddelde van 96,92%, doorstroom in de onderbouw, een gunstig resultaat.

3. Bovenbouwsucces

Er is een succesvolle doorstroom gerealiseerd die gemiddeld 5% hoger ligt dan de gemiddelde norm. Gezien de relatief hoge op stroom in de onderbouw, is het resultaat ten aanzien van het bovenbouwsucces uitzonderlijk. Opvallend hierbij is dat de slagingspercentages nagenoeg allemaal onder het landelijk gemiddelde liggen. De succesvolle doorstroom wordt dus voornamelijk gerealiseerd in de voorexamen jaren.

4. Centraal Examen

Het resultaat ligt op veel scholen boven de norm. Wel zien we risico's bij het gemiddelde centraal examen van de theoretische leerweg (TL afdelingen). Ook op het Harens Lyceum en het Montessori Lyceum zien we risico's.

De vo-scholen maken zelf nadere analyses van de opbrengstgegevens. In een aantal gevallen worden deze ook verder uitgesplitst en aangevuld met het verhaal achter de cijfers. Indien nodig worden interventies ingezet om de resultaten te verbeteren. De Leon van Gelder heeft een eigen systematiek ontwikkeld, in afstemming met de inspectie, om de opbrengsten van de school te meten en te monitoren.

Prestatiebox

Prestatie box middelen zijn bedoeld voor een extra impuls aan de kwaliteit van de school. Een deel van de middelen van de prestatie box wordt op de scholen ingezet, gekoppeld aan de plannen die staan beschreven in het jaarplan. Het andere deel van de prestatie box wordt op boven schools niveau ingezet voor verschillende onderwijskundige projecten, zoals de leerlijnen digitale geletterdheid, Engels en Kunst en Cultuur, de onderzoek agenda, Succes for all en Playing for succes. Op het gebied van deskundigheidsbevordering hebben diverse trajecten gelopen; individuele scholing voor leidinggevend en collectieve scholing, zoals het management Development traject voor de teamleiders en directeuren PO.

Professionalisering heeft ook plaatsgevonden via de Openbaar Onderwijs Groningen-academie, de onderwijdsdag en het High Potentials Programma . Ook zijn middelen besteed voor de uitwerking van de configuratie PO zoals IKC-vorming nieuwe scholen in de binnenstad (Ebbingekwartier en Treslinghuis) en de school in Meerstad. In het kader van de configuratie VO is een deel ingezet in de vorm van groeiformatie en voor de onderwijsontwikkeling in het vmbo. In het po zijn ook de tevredenheidsonderzoeken bekostigd uit dit budget. Tot slot is een deel ingezet als interventiebudget voor het po en vo; dit ter ondersteuning van de kwaliteitsontwikkeling op diverse scholen.

2.5 Kwaliteit van het onderwijs

Kwaliteit van onze scholen

De kwaliteit van onze basisscholen, onze scholen in het speciaal onderwijs en onze grote middelbare scholen staat bij de inspectie van het Onderwijs op groen. Dit betekent dat de scholen tenminste een voldoende scoren, een basisarrangement hebben.

Ons doel is niet het hoogste slagingspercentage, dat zegt immers niet alles. Wij willen leerlingen “optillen” naar het voor hen maximaal haalbare niveau. Bij onze scholen presteren de leerlingen fors beter in vergelijking met het basisschooladvies waarmee ze binnenkomen. Landelijk is dat juist een omgekeerd beeld.

- Binnen heel Openbaar Onderwijs Groningen hadden we in leerjaar 2017/2018 in totaal ruim 21% TL/havo (en de praktische vmbo leerweg) geadviseerde leerlingen in het examenjaar van de HAVO. Eén op de vijf leerlingen doet het dus beter dan het advies waarmee ze binnenkwamen.
- In het examenjaar van het VWO hadden we binnen heel Openbaar Onderwijs Groningen in leerjaar 2017/2018 in totaal ruim 24% HAVO? VWO (en de theoretische en praktische VMBO leerweg) geadviseerde leerlingen.
- Eén op de vier leerlingen doet het dus veel beter dan het advies waarmee ze binnenkwamen.

We hebben in 2018 een nieuw kwaliteitssysteem geïntroduceerd dat door onze rectoren en directeuren (en de afdeling Onderwijs & Kwaliteit) is ontwikkeld. Binnen dit systeem geeft de school zelf aan in welk kwaliteitskwadrant (welke fase van kwaliteit) zij zich bevinden en naar welk kwaliteitskwadrant ze zich willen ontwikkelen. Iedere school kan dat met het eigen team bespreken. De rector of directeur bespreekt het vervolgens met het bestuur. Iedere school kan zo zijn eigen doelen stellen en er kan goed rekening gehouden worden met de bijzondere omstandigheden van de school. Bijvoorbeeld met het profiel of met demografische gegevens. Kwaliteit is immers maatwerk.

Toezicht PO/ SO

De Inspectie heeft één van onze basisscholen een attendering toegekend (eenmaal een eindscore onder de ondergrens) en één school een waarschuwing gegeven (i.v.m. twee keer een eindscore onder de ondergrens). Verder heeft de Inspectie de Meander bezocht in het kader van het thema 'lerarenkracht: theorie en praktijk in het didactisch handelen' en de Van Lieflandschool (Voortgezet Speciaal onderwijs) is bezocht in het kader van het thema uitstroomprofiel dagbesteding.

Toezicht VO

In oktober 2018 is het Harens Lyceum door de inspectie bezocht. Dit bezoek was een herstelbezoek gericht op de opbrengsten die niet te beoordelen waren en op de onvoldoende kwaliteit van de lessen. Tijdens dit onderzoek is de kwaliteit van de lessen als voldoende beoordeeld. Voor wat betreft de opbrengsten is afgesproken dat het Harens Lyceum drie jaar de analyse op afgesproken wijze aanlevert.

In oktober en november 2018 is een bezoek uitgevoerd op de TTS naar aanleiding van risico's in de opbrengsten. Daar zijn op de afdeling Theoretische leerweg de kwaliteit van de lessen als onvoldoende beoordeeld; HAVO en VWO zijn wel voldoende. De opbrengsten van de TTS waren niet te beoordelen. Voor wat betreft de kwaliteit van de lessen, de monitoring van sociale veiligheid en de verantwoording van de onderwijstijd zijn herstelopdrachten geformuleerd. In november 2019 zal de inspectie opnieuw een bezoek afleggen.

Op 20 maart 2018 heeft de inspectie het Praedinius bezocht voor een themagesprek over de kwaliteitscultuur.

Op het Heyerdahl is een themaonderzoek binnen de themalijn Kwetsbare leerlingen en studenten uitgevoerd. In 2018-2019 gaat het specifiek over "Kwetsbare groepen leerlingen in het stelsel; kansen en obstakels" – in het funderend onderwijs. Naast onderzoek op school zijn ook gesprekken gevoerd met organisaties/personen uit de omgeving van de school.

De basiskwaliteit is op de rest van de scholen voldoende of goed.

In oktober 2018 heeft ons bestuur deelgenomen aan het landelijke onderzoek naar lerarentekort van de inspectie. Het onderzoek bestond uit een gesprek met het bevoegd gezag en de manager HR en een bezoek aan een tweetal scholen.

2.6 Onderwijsontwikkeling en onderzoek

De onderzoek agenda van Openbaar Onderwijs Groningen heeft als doel de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. We richten ons daarbij op een viertal thema's die centraal staan in het strategisch beleidsplan en die tegelijkertijd aansluiten bij actuele vraagstukken van de afzonderlijke scholen. De onderzoek agenda levert specifieke kennis en inzichten op én draagt bij aan een onderzoekende cultuur in houding en handelen om zo daadwerkelijk de kwaliteit van onderwijs te verbeteren.

Eén van de activiteiten vanuit de onderzoek agenda is de 'Leergang Onderzoek & Onderwijsontwikkeling' voor leerkrachten en docenten. Bij het opzetten en uitvoeren van de onderzoeken krijgen zij begeleiding van docenten vanuit de RUG, de Hanzehogeschool, de NHL en Openbaar Onderwijs Groningen. In 2018 is de derde leergang gestart. Binnen de leergang worden onderzoeksvoorstellen ontwikkeld en daarna worden deze onderzoeken veelal ook uitgevoerd. Dit is mede mogelijk door de subsidie vanuit de gemeente Groningen vanuit de innovatiemiddelen leren.

Bovenstaande wordt uitgevoerd vanuit de Onderwijswerkplaats Groningen. Samen met de Hanzehogeschool en de RUG (m.n. het GION) geven we vorm aan deze werkplaats. Dit doen zij door onderzoek in het primair en voortgezet onderwijs te begeleiden en te financieren. Deze werkplaats kent ook, op basis van onderzoeksvoorstellen, uren toe aan docenten om onderzoek uit te voeren; daarbij zorgen zij voor de benodigde begeleiding.

Door de werkplaats zijn in 2018 ook een viertal Kenniscafé 's georganiseerd. Het Kenniscafé is voor iedereen die geïnteresseerd is in (praktijk)onderzoek en staat in het teken van elkaar ontmoeten en van elkaar leren. De onderwerpen waren talentontwikkeling, ICT en onderwijs, feedback, begrijpend lezen en zelfgestuurd leren. Ook worden op deze bijeenkomsten posterpresentaties gehouden over de onderzoeken die binnen onze organisatie worden uitgevoerd, door docenten van de leergang maar ook door leraren in opleiding.

3. Projecten en samenwerking

Vensterscholen en samenwerking onderwijs en opvang (ontwikkeling Kindcentra)

De laatste jaren zijn op de vensterscholen in Groningen nieuwe ontwikkelingen in gang gezet, mede door de impuls subsidie Vensterscholen waarin gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties (in cofinanciering) samen optrekken. De plannen zijn gericht op één of meerdere pijlers van de Vensterschool: de doorgaande leerlijn, zorg en ouderbetrokkenheid. Tevens is in de plannen opgenomen vanuit welke pedagogische visie de nieuwe vensterscholen in de wijk worden vormgegeven. De uitvoering staat onder regie van de schooldirecteur in samenwerking met diverse partners in de wijk. Het lectoraat Integraal Jeugdbeleid van de Hanzehogeschool monitort de ontwikkeling van de Vensterscholen. Medio 2018 is de Strategische koers Vensterschool 2019-2023 van de Gemeente Groningen verschenen.

Om de integrale samenwerking tussen onderwijs en opvang te stimuleren zijn we gestart met het volgen van de ontwikkeling tot Integraal Kind centrum (IKC) per school. In het najaar van 2016 is een nulmeting uitgevoerd ten aanzien van de IKC ontwikkeling. In 2017 zijn met de meeste basisscholen en hun opvangpartner(s) gesprekken gevoerd over de plannen die zij hebben in het kader van de IKC ontwikkeling. De tweede meting is in schooljaar 2017-2018 uitgevoerd. Op enkele scholen wordt de samenwerking tussen de SKSG en Openbaar Onderwijs Groningen verder gestimuleerd door bijvoorbeeld in de aansturing extra mogelijkheden te bieden.

Taalstimulering basisonderwijs

Openbaar Onderwijs Groningen heeft zes basisscholen voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE): dit zijn scholen met 15% of meer gewichtenleerlingen. Op deze scholen wordt gewerkt aan de doorgaande lijn op het gebied van de taalontwikkeling. We participeren actief in de uitwerking van de afspraken die zijn gemaakt in het kader van de bestuur afspraken G4/G33-Rijk: 'Effectief benutten van VVE en extra leertijd voor jonge kinderen'. Via de werkgroep VVE, waarin de schoolbesturen, organisaties van kinderopvang en de gemeente zitting hebben, wordt gewerkt aan de concretisering van de afspraken zoals: doeldefinitie VVE, resultaatafspraken, overdrachtsformulier, inzet van VVE coaches om het opbrengstgericht werken en het werken aan kwaliteitszorg binnen de voor- en vroegschoolse situatie vorm te geven en/of te verbeteren, het verhogen van het taalniveau van de pedagogisch medewerkers en het verhogen van de ouderbetrokkenheid.

Op de VVE-basisscholen wordt veel inzet gepleegd op de ouderbetrokkenheid en de doorgaande lijn voorschool en school. De scholen hebben in het kader van de taalstimulering basisonderwijs vanuit de gemeente Groningen subsidie ontvangen voor de schakelgroepen 1/2, een schakel 3 en/of de verlengde schooldag. Op zes scholen draaien in totaal vijftien schakelgroepen van 10 kinderen (binnen en/of buiten de reguliere groep), op drie scholen is er een schakelgroep groep 3 en op drie scholen draaien tien Verlengde Schooldag groepen (VSD). Ook is er in 2018 weer een zomerschool georganiseerd, op drie plekken in de stad (te weten Beijum, Vinkhuizen en Paddepoel).

In 2018 is het project VSD 2.0 uitgevoerd. Openbaar Onderwijs Groningen, heeft samen met de SKSG, subsidie gekregen vanuit het innovatiefonds Leren van de Gemeente Groningen. Met deze subsidie is in 2018 een aantal nieuwe projecten voor de VSD ontwikkeld, gericht op techniek en technologie. Daarbij wordt ingezet op verdere professionalisering van de uitvoerders van de VSD.

Armoedebeleid

In de stad Groningen hebben we te maken met een groot aantal minimezinnen. De laatste jaren heeft de gemeente Groningen in het kader van het armoedebeleid op een aantal scholen een brugfunctionaris ingezet voor het bereiken en ondersteunen van deze minima gezinnen (ouders). Zeven van onze scholen hebben met behulp van de subsidie van de Gemeente Groningen een brugfunctionaris aangesteld: Swoaistee, Beijumkorf, Ploeg, Karrepad, SJ Bouma, Pendinghe en de Sterrensteen. De activiteiten van de brugfunctionaris zijn zoveel mogelijk gekoppeld aan de Vensterschoolactiviteiten en ouderbetrokkenheid.

Playing for Success

Playing for Success is een landelijke samenwerking tussen betaalde voetbalclubs, primair en/of voortgezet onderwijs, gemeenten, mbo- en hbo-instellingen. Het is een initiatief voor leerlingen in de leeftijd van 9 tot 14 jaar om hun prestaties in taal, rekenen en ICT verbeteren. Naast het structureel bijdragen aan het opheffen van deze leerachterstanden levert Playing for Success een belangrijke bijdrage aan het zelfvertrouwen én aan een positiever zelfbeeld van leerlingen. In Groningen is het leercentrum gevestigd in de Euroborg, het stadion van FC Groningen. Partners voor de Groningse setting zijn: FC Groningen, gemeente Groningen, Alfa-college, CSG, Noorderpoort, Openbaar Onderwijs Groningen, Hanzehogeschool en AOC Terra. Leerlingen van Openbaar Onderwijs Groningen, primair en voortgezet onderwijs, nemen deel aan Playing for Succes. De ervaringen van deze leerlingen en de scholen zijn positief.

Succes for All

Success for All is een programma voor basisscholen waarbij wordt ingezet op het actief gebruiken van taal en op samenwerken in teams. Oorspronkelijk is het een Amerikaans programma. De Nederlandse versie van Success for All is ontwikkeld door onderzoekers van GION onderwijs/onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met Groningse leerkrachten. Basisschool de Ploeg participeert al een aantal jaren in dit programma. Naast de Ploeg doet één school van de KOC mee en een school van de VCOG. Wij leveren ook een aantal controlescholen: de Sterrensteen, het Karrepad en de Beijumkorf.

Academische Opleidingsschool PO Noord-Nederland

Sinds 2006 participeren scholen van Openbaar Onderwijs Groningen in het project Academische Opleiding School (AOS). Het samenwerkingsverband AOS PO NN bestaat uit 24 basisscholen, verdeeld over zeven schoolbesturen uit de provincies Drenthe en Groningen, de Pedagogische Academie Hanzehogeschool (PA) en de RUG. Binnen dit samenwerkingsverband worden 180 studenten opgeleid. In de AOS PO NN verbinden we schoolontwikkeling en innovatie met praktijkonderzoek, scholing en het opleiden op de werkplek van nieuw en zittend personeel. De deelnemende scholen hebben veelvuldig contact met elkaar en met de opleiding. Vanuit Openbaar Onderwijs Groningen nemen deel: de Beijumkorf, de Borgmanschool, de Starter, de Bredero, de Boerhaaveschool, de Siebe Jan Boumaschool en de Feniks. In 2018 is het visiedocument van de AOS geactualiseerd.

Openbaar Onderwijs Groningen Academie

De afgelopen jaren zijn er via de Openbaar Onderwijs Groningen Academie jaarlijks diverse trainingen aangeboden aan de professionals binnen onze scholen. De Academie heeft zich vanaf schooljaar 2018-2019 met name gericht op professionalisering gekoppeld aan de verschillende leerlijnen, te weten Digitale geletterdheid, Engels en Kunst en Cultuur.

Tienerschool

In 2017 zijn de voorbereidingen gestart omtrent het oprichten van een Tienerschool 10-14 jaar. Dit is een samenwerking tussen de Simon van Hasselt en het SBO de Bekenkamp en is gericht op leerlingen tussen de 10-14 jaar. Deze Tienerschool zal in de vormgeving van haar ondersteuningsprofiel tegemoetkomen aan de ondersteuningsbehoefte die deze doelgroep heeft. De Tienerschool SBO/ Simon van Hasselt is in schooljaar 2017-2018 gestart met één groep 11-jarigen van de Bekenkampschool in het nieuwe gebouw van de Simon van Hasselt aan de Travertijnstraat. Vanaf schooljaar 2018-2019 draait er een tweede groep. Openbaar Onderwijs Groningen is aangesloten bij de landelijke groep Kwartetsmakers 10-14 onderwijs.

Versterking VMBO

In het afgelopen jaar is ingezet op het gefaseerd invoeren van gepersonaliseerd leren vanaf leerjaar 1 op het vmbo W en het MVL. Komende jaren gaan we extra investeren in de ontwikkeling van het VMBO om het VMBO aantrekkelijker te maken. We zetten in op werken aan goed, innovatief en onderscheidend VMBO onderwijs. Dit doen we door het verder ontwikkelen van de huidige concepten (Dalton, Montessori, Leon van Gelderconcept), door de beroepsgerichte profielen verder te ontwikkelen en door de inzet van digitale geletterdheid.

Groninger Opleidingsschool

De Groninger Opleidingsschool (GOS) is het samenwerkingsverband bestaande uit de tweedegraads lerarenopleiding van de NHL, eerstegraads lerarenopleiding van de RUG, Instituut voor Sportstudies Hanze Hogeschool en Openbaar Onderwijs Groningen. Deze samenwerking heeft tot doel het gezamenlijk opleiden van docenten te realiseren. Alle betrokken (VO-)scholen hebben zich gecommitteerd aan het concept 'Samen Opleiden'. De opleidingsinstituten en Openbaar Onderwijs Groningen leveren menskracht en financiële middelen waarmee de GOS haar taak kan uitvoeren. Deelnemende VO-scholen die vallen onder het bestuur van Openbaar Onderwijs Groningen zijn: Werkman VMBO, Stadslyceum, Praedinius, Montessori Vaklyceum, Montessori Lyceum, Harens Lyceum, Kamerlingh Onnes en Leon van Gelder.

De GOS heeft als primaire taak studenten op te leiden tot start bekwame docenten. Door de studenten van de lerarenopleiding deels op de leiden in de opleidingsschool ontstaat er een meerwaarde voor de studenten én de VO-school. De VO-school krijgt meer invloed op het opleidingsprogramma van leraren door wederzijdse beïnvloeding op het curriculum. De doorgaande ontwikkeling van 'start bekwam naar vakbekwam' en vakdidactische professionalisering krijgt meer inhoud en vorm door de bestaande samenwerking met de opleidingsinstituten. De VO-school krijgt in een vroeg stadium de mogelijkheid een student te leren kennen en met 'eigen referenties' aan te nemen als collega. Vooral voor de zogenaamde 'tekort vakken' blijkt de GOS bij te dragen in het werven en selecteren van nieuwe docenten. Ook de opleidingsmogelijkheden voor zij-instromers wordt door de samenwerking met de tweedegraads leraren opleiding ten volle benut.

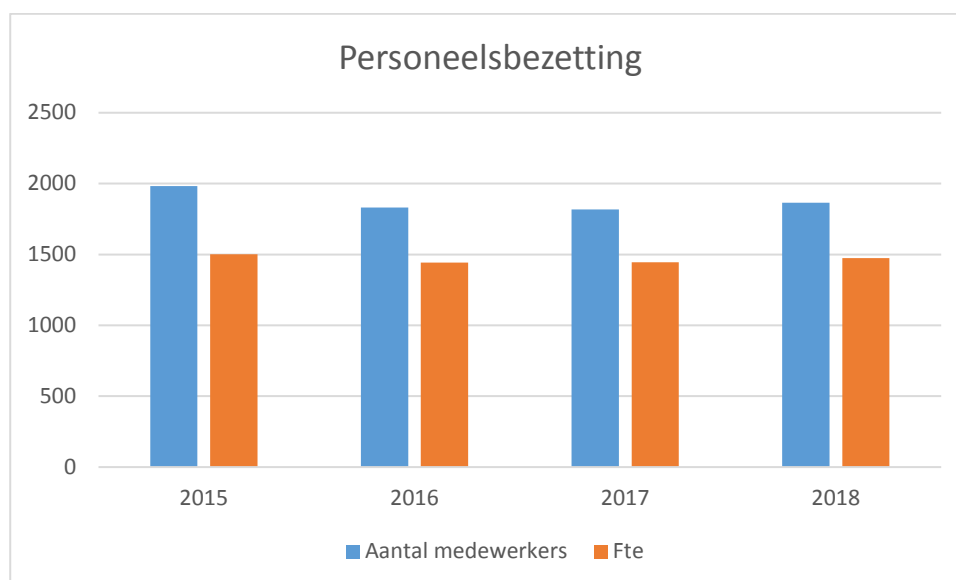
4. Personeel

Als onderwijsorganisatie bouwen we op de kennis en kunde van onze docenten, leerkrachten, directies en ondersteunend personeel om het beste te kunnen bieden aan onze leerlingen. Daarom besteden we veel aandacht aan de ontwikkeling, bezetting, tevredenheid, gezondheid en mobiliteit van onze medewerkers.

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de personeelsontwikkeling binnen onze organisatie. Voor specifieke kengetallen van onder andere de personeelssamenstelling, functiemix en boven formatie wordt verwezen naar bijlage 2.

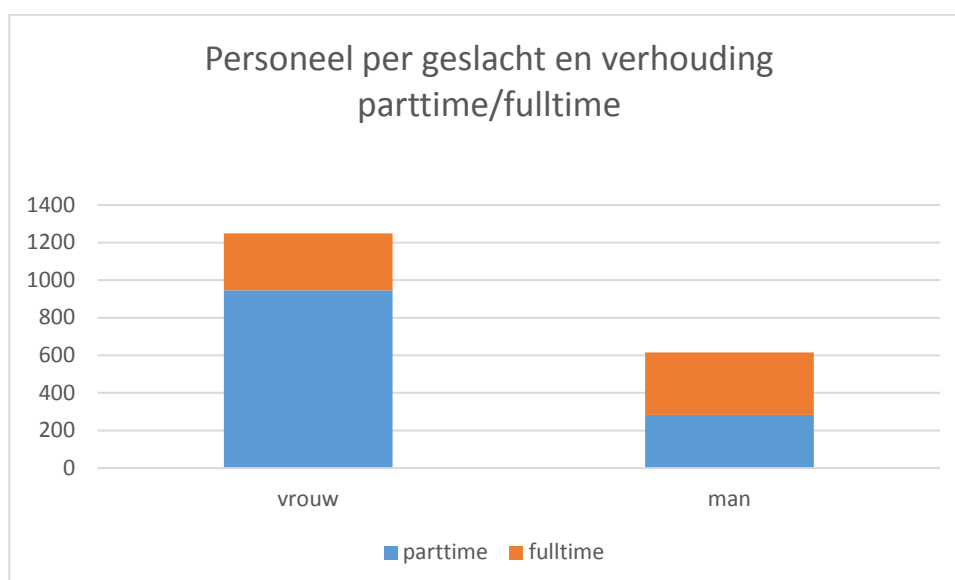
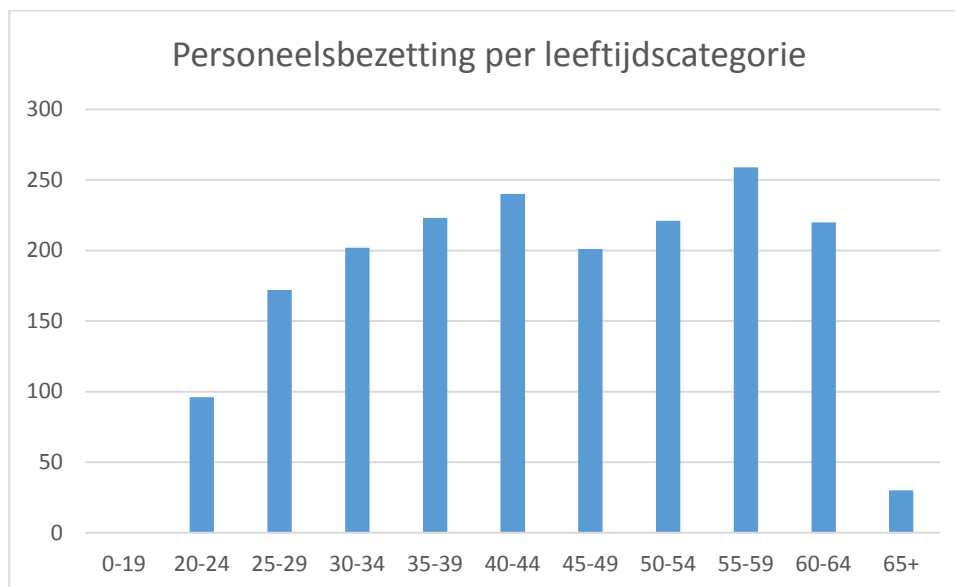
4.1 Personeelsbezetting

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de bezetting op de peildatum 31-12-2018, met vergelijkende cijfers van de afgelopen jaren. Er is sprake van een stijging van 30 fte ten opzichte van 2017.

Ons personeelsbestand laat een redelijk evenwichtige verdeling over de leeftijdscategorieën zien. We zien daarnaast een scheve verhouding tussen het aantal mannelijke en vrouwelijke medewerkers, met name veroorzaakt door het aanzienlijk hogere aantal vrouwen dat in deeltijd bij ons werkzaam is.

Boven formatie en mobiliteit

Binnen Openbaar Onderwijs Groningen voeren we zelf de regie op het efficiënt benutten van het potentieel van de medewerkers en het zo mogelijk voorkomen van gedwongen vertrek. Onze medewerkers kunnen bij het Mobiliteitscentrum Perspectief terecht voor loopbaanadvies, loopbaanbegeleiding en workshops. In 2018 zijn 64 medewerkers (waarvan twee vanuit het Samenwerkingsverband) begeleid in hun loopbaan.

Boven formatieve medewerkers worden overgedragen aan het interne Mobiliteitscentrum Perspectief. Perspectief pakt de werkgeversrol over die wordt ingevuld door een rector voor medewerkers uit het VO en een directeur voor medewerkers uit het PO. Perspectief draagt er zorg voor dat medewerker een loopbaantraject volgt en regelt een andere werkervaringsplek en mogelijke matching op vacatures binnen of buiten de organisatie. Doel is de medewerker binnen 12 maanden te herplaatsen op structurele formatie binnen Openbaar Onderwijs Groningen of dat middels de regeling Stimulans Vrijwillige Mobiliteit de omvang van de aanstelling is verkleind of is beëindigd.

Voor 2018 is de totale boven formatie vastgesteld op 14,14 fte. Ultimo 2018 is hiervan 7,81 fte opgelost. Gedurende 2018 is er 1,3 fte bijgekomen wat de boven formatie in de begroting 2019 brengt op 7,6 fte. Van de 7,6 fte werkt 1,3 fte in het schooljaar 2018-2019 op loonwaarde.

Ziekteverzuim

Voorkomen en begeleiden van verzuim is binnen Openbaar Onderwijs Groningen een thema dat continue aandacht vraagt. De doelstelling van een verzuimcijfer onder de 5% is voor is in 2018 niet gerealiseerd: de gemiddelde verzuimpercentages voor PO, VO en CvB/Ondersteuningsbureau lagen respectievelijk op 5,8%, 6,4% en 8,1%.

Het verzuimpercentage voor het onderwijzend personeel in primair- en speciaal onderwijs lag in 2018 boven de landelijk norm, voor het onderwijs ondersteunend personeel lag dit onder de landelijke norm. Voor het voortgezet onderwijs gold dat zowel het onderwijzend personeel als het onderwijs ondersteunend personeel boven het landelijke gemiddelde uitkwamen.

In 2017 is gestart met een vaste flex pool voor het po om in te kunnen spelen op het vervullen van langdurig én kortdurende vervangingen en ziekte. De omvang van deze pool was eind 2018 circa 15 fte.

4.2 Professionalisering

Medewerkers geven met elkaar vorm aan de kwaliteit van het onderwijs en aan de ontwikkeling van jongeren. De ambitie om te blijven leren wordt gestimuleerd door Openbaar Onderwijs Groningen. Na een opleiding of training is het de kunst om de nieuw geleerde kennis, vaardigheden en gedrag vast te houden en verder te ontwikkelen. Continue leren is een kenmerk van een lerende organisatie waar medewerkers collectief leren en verbeteren, vernieuwen en ontwikkelen Professionalisering is gekoppeld aan de schoolplannen en jaarplannen en maakt deel uit van deze plannen. Op strategisch niveau is ingezet op de speerpunten: collectieve leergangen, teamleren en teamontwikkeling als motor voor onderwijsontwikkeling en het stimuleren van de individuele ontwikkeling.

Leergang High Potential Programma

In 2018 is de eerste leergang High Potentials afgerond. In totaal 17 leerkrachten uit zowel het po als het vo hebben het programma gevolgd. Dit leertraject is bedoeld voor de high potentials die werkzaam zijn in het primaire proces en die als voortrekkers een belangrijke bijdrage leveren aan de teamontwikkeling en de schoolontwikkeling. Het vervolg is dat deze groep als een Professionele Leergemeenschap verder gaat. Vanuit het bestuur wordt dit gestimuleerd en gefaciliteerd.

MD traject directeuren PO

In 2018 is het MD traject directeuren po afgerond. Het MD-traject is een verandertraject waarbij het management wordt uitgedaagd om te reflecteren op hun eigen handelen, zowel persoonlijk als beroepsmatig. Het MD traject is gestoeld op de kernwaarden van Openbaar Onderwijs Groningen met de focus op de collectieve ambitie en het inhoudelijk vormgeven aan de besturingsfilosofie.

Openbaar Onderwijs Groningen Academie

De Openbaar Onderwijs Groningen Academie heeft een belangrijke rol in de professionalisering van onze medewerkers. In het schooljaar 2017- 2018 zijn vanuit de academie 28 trainingen aangeboden. Voor schooljaar 2018 – 2019 is de focus gelegd op de leerlijnen Digitale Geletterdheid, Engels en Kunst en Cultuur.

Onderwijsdag

In oktober 2018 heeft derde onderwijsdag van Openbaar Onderwijs Groningen plaatsgevonden op verschillende locaties van de organisatie. De dag stond in het teken van Curriculum.nu. Voor het ondersteunend personeel was een apart aanbod georganiseerd.

Jonge leerkracht VO

In het Voortgezet Onderwijs wordt vanaf het jaar 2015 substantieel (€50.000) gedurende een periode van drie jaar ingezet op de ondersteuning van jonge leerkrachten / docenten. Ook in 2018 is ingezet op verder opleiden van beeldcoaches vo met als doel om de jonge leerkracht goed te begeleiden / te spiegelen tijdens het

inductieprogramma. Daarnaast zijn een aantal netwerkbijeenkomsten voor de jonge leerkracht vo georganiseerd.

[Bekwaamheidsdossier / de professionele leeromgeving.](#)

In 2017 is gestart met de eerste tranche scholen die het digitale bekwaamheidsdossier Bardo (de professionele leeromgeving) hebben geïmplementeerd. In 2018 is de tweede tranche uitgevoerd.

4.3 Werkdrukverlagende middelen PO

In het schooljaar 2018-2019 is de personele bekostiging binnen het primair onderwijs verhoogd met € 155,55 per leerling ter besteding aan werkdrukverlagende maatregelen. Voor Openbaar Onderwijs Groningen als geheel is dit voor het schooljaar 2018-2019 € 1.147.492.

Binnen Openbaar Onderwijs Groningen zijn de scholen zelf aan de slag gegaan met het maken van een plan van aanpak om de werkdruk te verlagen. Op de meeste scholen mochten de teams met voorstellen komen. Op een klein aantal scholen heeft de schoolleiding een voorzet gedaan waar de teams op mochten reageren. Op de grotere scholen zijn de teams in groepjes aan de slag gegaan om over maatregelen te brainstormen. Op de kleinere scholen heeft dit in een plenaire setting plaatsgevonden. Op één school was er al een werkgroep Normjaartaak die al in 2017 inventarisatie had gedaan onder het personeel over de ervaren werkdruk en eventuele maatregelen.

Op één school na is op alle scholen uiteindelijk, in overleg tussen personeel en directie, onder toezicht van de personeelsgeleding van de Medezeggenschapsraad (PMR), tot een bestedingsplan gekomen welke is getekend door de directeur en de voorzitter van de PMR. Op één school is dit niet het geval, hier heeft de directie zelf het bestedingsdoel bepaald.

De werkdrukmiddelen zijn op de verschillende scholen voor verschillende doelen ingezet:

- Vorming extra groep en dus kleinere klassen
- Vrijroosteren leerkrachten voor andere werkzaamheden, onder andere collegiale consultatie en intervisie
- Extra onderwijsassistent in bepaalde groepen
- Aannemen conciërge
- Administratieve ondersteuning
- Behoud aanstellingen van medewerkers die anders door krimp beëindigd zouden moeten worden
- Wijziging MT-structuur: facilitering bouwcoördinatoren
- Extra ondersteuning zorgleerlingen
- Inzet vrijwilligers

Naast financiële maatregelen hebben de scholen ook niet-financiële maatregelen genomen:

- Invoering van FoLeTa: biedt inzicht in taken en uren
- Aanpassen vergaderstructuur en -schema
- Individuele aanpassingen binnen taakbeleid
- Waardering uitspreken
- Verantwoordelijkheid geven
- Betrokkenheid leerkrachten bij visie en schoolplan
- Gesprekken over invloed nemen en grenzen stellen

In totaal is 5/12^e deel van de middelen besteed in 2018, dit is als volgt verdeeld over de doelen:

Personeel	€ 475.572
Materieel	€ -
Professionalisering	€ 1.300
Overig	€ 1.250
Totaal	€ 478.122

5. Huisvesting, faciliteiten en ICT

5.1 Huisvesting

Het merendeel van onze schoolgebouwen is in juridisch eigendom van Openbaar Onderwijs Groningen. Waar dat niet het geval is, zijn de gebouwen of (nog) in eigendom van de gemeente, of er is gekozen voor een constructie waarbij het bestuur gebruiksrecht heeft van een gebouw. In alle gevallen is Openbaar Onderwijs Groningen verantwoordelijk voor onderhoud, beheer en exploitatie van haar schoolgebouwen. Het schoolgebouw moet aansluiten bij de inhoud en organisatie van het onderwijs, daarbij staat de leerling en zijn/haar ontwikkeling centraal. Samen met alle betrokkenen rondom onze scholen willen we in dialoog blijven over goede huisvesting nu en in de toekomst. Om meer duidelijkheid te geven over taken, verantwoordelijkheden en regelgeving hebben wij in 2018 diverse beleidsdocumenten (beleidskaders, huisvestingskader, duurzaamheidsbeleid) vastgesteld.

Onderhoud

Het onderhoudsniveau van alle gebouwen, installaties en terreinen van onze scholen is in 2017 volgens de NEN-2767 opgenomen. Hierop is een Meer jaren Onderhoudsplan gebaseerd, dat voor de komende 30 jaar al het benodigde onderhoud per jaar gedetailleerd beschrijft inclusief de bijbehorende kosten. Op basis van deze rapportages worden de werkzaamheden geclusterd en aanbesteed.

De meeste aandacht gaat uit naar het op orde brengen van de vastgoedportefeuille op het gebied van onderhoud. Daarnaast vragen ver- en nieuwbouwprojecten veel aandacht en zijn de komende jaren ook ontwikkelingen te verwachten op het gebied van verduurzaming en renovatie van schoolgebouwen. Voor het onderhoud van de gebouwen is in 2018 ongeveer € 3.9 miljoen beschikbaar gesteld. Een groot deel hiervan is besteed aan het uitvoeren van het noodzakelijk onderhoud om te komen tot het gewenste kwaliteitsniveau. Vanwege de prijsstijgingen in de bouwsector is de verwachting dat de komende jaren met hetzelfde budget minder onderhoud uitgevoerd kan worden.

Voor het uitvoeren van het onderhoud hebben we contracten afgesloten met vaste leveranciers. Deze contracten worden regelmatig geëvalueerd waarbij afspraken over de prijs en kwaliteit van het te leveren werk nadrukkelijk de aandacht krijgen. In 2018 zijn nieuwe contracten met 6 firma's in werking getreden op het gebied van storings-opvolging en afhandeling.

Nieuw- en verbouw

In 2018 is een aantal grote onderhoudsprojecten afgerond. De meest in het oog springende onderhoudswerkzaamheden zijn:

- het uitvoeren van groot onderhoud bij het schoolgebouw aan de Coendersweg;
- onderhoud aan het schoolgebouw aan de Melisseweg om de verhuizing van de ISK mogelijk te maken;
- aanpassingen aan de Radiumstraat ten behoeve van het Leon van Gelder;
- schilderwerkzaamheden aan de gevel van het Leon van Gelder;
- de realisatie van het E-lab bij het Praedinius;
- onderhoud aan de gymzalen bij de Sweelincklaan en de Van Iddekingeweg;
- toepassen van dubbele beglazing en het uitvoeren van schilderwerk aan de gevel van het Montessori Lyceum Helperbrink;
- diverse schilderwerkzaamheden en vervangen van de vloerbedekking op circa 15 scholen.

Openbaar Onderwijs Groningen is voor de financiële middelen voor nieuwbouw, uitbreiding, tijdelijke huisvesting, asbestsanering en herstel van constructiefouten afhankelijk van de lokale overheid. In 2018 heeft de gemeente Groningen financiën beschikbaar gesteld voor onder andere asbestsanering, de overname van het schoolgebouw aan de Coendersweg, vervanging van de semipermanente lokalen bij de Vondellaan en extra

krediet voor diverse grote projecten vanwege de prijsstijgingen in de bouw. Nadere afspraken over de planvorming en financiering moeten in 2019 gemaakt worden.

Ook werd in 2018 vooruitgang geboekt als het gaat om projecten van de uitbreidingen bij het Montessori Lyceum en de Vuurtoren en de nieuwbouw van de vensterscholen van het Borgman in het Ebbingekwartier en in het Oosterpark en in Meerstad en Engelbert.

5.2 Inkoop

Openbaar Onderwijs Groningen is aanbesteding plichtig, wat wil zeggen dat wij ons moeten houden aan de gewijzigde Aanbestedingswet 2012 rondom aanbestedingen. Voor opdrachten boven de Europese aanbestedingsdrempels geldt een verplichting om deze volgens voorgeschreven Europese procedures aan te besteden. Bij opdrachten onder de drempel passen wij onze eigen inkooprichtlijnen (inkoopbeleid) toe.

In 2016 is het inkoopbeleid, een afgeleide van het Strategisch Beleidsplan, geïmplementeerd. Het inkoopbeleid is vertaald in een procedurehandboek waarmee praktische zaken voor implementatie en bewaking van het inkoopbeleid in de toekomst wordt ondersteund.

In 2018 had Openbaar Onderwijs Groningen een beïnvloedbaar inkoopvolume van € 27.894.358,05 (2017: € 34.025.424,11). Van de beïnvloedbare omzet werd in 2018 70% van de omzet door 65 leveranciers (3,1%) gerealiseerd. In 2017 werd 69,9% van de beïnvloedbare omzet door 59 leveranciers (2,8%) gerealiseerd.

In 2018 zijn er in totaal 2.067 leveranciers actief geweest bij Openbaar Onderwijs Groningen en zijn er 14.679 facturen ontvangen. Het aantal leveranciers en facturen is gedaald ten opzichte van 2017 (2.142 leveranciers en 15.385 facturen), daarbij is het beïnvloedbare inkoopvolume ook afgenomen (van € 34.025.424,11 naar € 27.894.358,05).

Europese aanbestedingen

In 2018 hebben we diverse aanbestedingen uitgevoerd voor het aangaan van verplichtingen. Dit varieert van enkelvoudige- en meervoudige onderhandse aanbestedingen onder het Europese drempelbedrag tot Europese aanbestedingen boven de Europese drempel. Onderstaande productgroepen zijn in 2018 Europees aanbesteed (gepubliceerd tot afgerond):

Contract	Bemiddelde waarde contractduur, circa	Maximale contractduur
Leermiddelen VO	€ 6.460.000,--*	4 jaar
Terreinonderhoud (groen)	€ 410.000,--*	7 jaar
Afval	€ 730.000,--*	8 jaar
Energie (gas/elektriciteit)	> € 221.000,--*	3 jaar
Microsoft basispakket	€ 300.000,--*	3 jaar

*) De opgegeven bedragen zijn voor de gehele contractduur en betreffen een geschatte waarde. In verband met de vorm van de overeenkomst, raamovereenkomst, is het niet mogelijk om een exacte contractwaarde weer te geven.

5.3 Facilitaire zaken

Contracten

Op facilitair gebied is in 2018 veel aandacht besteed aan de professionalisering van het meldproces omtrent storingen. De wijze waarop mutatiebeheer en het doorzetten en monitoren van meldingen richting onze contractpartners wordt uitgevoerd, is daarbij onderdeel van het contractbeheer en contractmanagement.

Veiligheid

In 2016 is de visie op integrale veiligheid en 'de paraplu' voor alle ontwikkel-, verbeter- en monitoractiviteiten op het terrein van veiligheid binnen Openbaar Onderwijs Groningen ontwikkeld. Er is een 11 punten-plan opgesteld om te voldoen aan de wettelijke eisen op het gebied van veiligheid. In 2017 hebben de preventiemedewerkers scholing gehad en is de Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) op alle scholen en het ondersteuningsbureau uitgevoerd.

In 2018 hebben de meeste scholen een Plan van Aanpak gemaakt n.a.v. de RI&E. De boven schoolse coördinatoren hebben samen met 15 preventiemedewerkers uit het po en vo een middag gesproken over de opzet voor 2019 en verder. Daar is uit voort gekomen dat alle preventiemedewerkers een scholing krijgen van de Arbo-unie. Verder zal er geregeld een preventiecafé gaan plaatsvinden (3x per jaar) met als doel van elkaar leren.

Efficiency rondom bestelproces

In 2018 zijn we gestart met het verbeteren van het bestelproces. Door het bestelproces efficiënter te organiseren kunnen mogelijk inkoopvoordelen bereikt worden en kan de factuurverwerking eenvoudiger uitgevoerd worden. Door een beter overzicht van het aantal bestellingen ontstaat ruimte voor het verbeteren van de strategische inkoop en kan er op termijn gekozen worden voor veel minder leveranciers.

Keuringen

Boven schools worden steeds meer keuringen centraal georganiseerd. Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de opvolging (herstelwerkzaamheden) naar aanleiding van de keuringen. Op facilitair gebied worden keuringen van de speel- en gymlokalen, speeltoestellen, BINASK-lokalen en blusmiddelen centraal georganiseerd.

Nieuwe contracten

In 2018 is op het gebied van facilitair een nieuw contract afgesloten voor het groenonderhoud en dit contract gaat in op 1 januari 2019. Daarnaast zijn als uitbreiding op het bestaande schoonmaakcontract ook de sanitaire middelen bij onze schoonmaakleverancier ondergebracht. Tot slot is gestart met de aanbesteding voor afvalvoorzieningen en voedingsmiddelen en deze treden in 2019 in werking.

Medegebruik en verhuur

Met betrekking tot het medegebruik en de verhuur van ruimten is extern juridisch advies ingewonnen. In 2019 verwachten wij met een concreet voorstel te komen over de wijze waarop met medegebruik en verhuur wordt omgegaan.

Teruggave schoolgebouwen

In 2018 zijn de gebouwen aan de Heesterpoort, Rummerinkhof en Metaallaan teruggave aan de Gemeente Groningen. Met de gemeente Groningen is een protocol overdracht gebouwen opgesteld en de overdracht van de gebouwen vindt conform dit protocol plaats.

5.4 ICT

Het huidige, verouderde en gefragmenteerde netwerk presteerde onder de maat, wat merkbaar was door dagelijkse netwerkdips, uitval van telefonie en vertraging op de internetverbinding. In het kader van het verbeteren van de ICT infrastructuur, werd medio 2018 besloten om over te gaan tot de aanschaf van diverse netwerkcomponenten en het verhogen van de bandbreedte van 1 GB naar 2 x 5 GB. De volgende locaties (waar de infrastructurele knelpunten het grootst waren) zijn in december 2018 opgeleverd: Leon van Gelder (Diamantlaan), Joseph Haydn school (Helper Brink), Praedinius Gymnasium (Turfsingel/Kruitlaan), Werkman VMBO (Kluiverboom), Topsporttalentschool (Melisseweg), Montessori Vak Lyceum (Vondellaan), Swoaistee (Kiel) en Landleven (Datacenter). Doordat deze zeven scholen gebruik maken van een nieuwe 5Gb internet uplink in het datacenter, hebben de overige scholen vooralsnog weer voldoende bandbreedte op de 1Gb verbinding.

Ook de upgrades van de firmware op de netwerkcomponenten hebben ervoor gezorgd dat de ICT sterk verbeterd is. Voor de overige locaties is een programma van eisen ontwikkeld zodat we dit binnen wet – en regelgeving in aansluiting op bovenstaande, kunnen aanbesteden. Naar verwachting zullen alle scholen eind 2019 zijn aangesloten op het nieuwe netwerk.

5.5 Informatiebeveiliging en privacy

Bij informatiebeveiliging gaat het om het beschermen van gegevens van Openbaar Onderwijs Groningen tegen risico's en bedreigingen met betrekking tot informatie en ICT. Het richt zicht op drie aspecten: beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid.

Bij privacy gaat het om de bescherming van persoonsgegevens. Om privacy goed te regelen is informatiebeveiliging nodig. Informatiebeveiliging en privacy is sinds 25 mei 2018 wettelijk geregeld in de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Bij het voldoen aan de wet- en regelgeving inzake informatiebeveiliging en privacy (IBP) richten we ons op drie beleidsterreinen: beleid, techniek (ICT), en gedrag/handelen. In deze paragraaf geven we beknopt aan wat we in 2018 op deze terreinen hebben bereikt.

Op het gebied van beleidsontwikkeling hebben we in 2018 het volgende gerealiseerd:

- een geactualiseerd privacyreglement,
- een aangescherpte versie van het beleid rond beveiligingsincidenten en datalekken
- beleid in zake Protection Impact Assessment (DPIA),
- het opstellen van geheimhoudingsverklaringen voor alle medewerkers,
- de functiebeschrijving en -waardering voor de functionaris gegevensbescherming (FG) en
- er is een brochure voor de scholen gemaakt rond het gebruik van beeldmateriaal & sociale media.

Verder is in 2018 een start gemaakt met het aanleggen van het verwerkingsregister en is een procedure geïmplementeerd voor het toetsen van verwerkersovereenkomsten.

Ten aanzien van de techniek zijn in 2018 privacy statements geplaatst op alle websites (corporate en scholen) inclusief 'cookie wall' of 'cookie melding'. Ook is er een handreiking geschreven voor medewerkers om bestanden met persoonsgegevens veilig te mailen. Daarnaast is een deelproject ICT gestart waarin o.a. aandacht is voor de volgende zaken: BIV-classificatie van systemen (beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid), wachtwoordenbeleid, clear screen policy, tweeweg verificatie inlog, maatregelen om DDoS-aanvallen te beperken en/of te voorkomen en het ontwikkelen en implementatie van responsabele disclosure-beleid.

In 2018 is ook gewerkt aan het gedrag/handelen: er is een bewustwordingscampagne gestart middels posters rond informatiebeveiliging en privacy op het ondersteuningsbureau en de scholen. Ook hebben we een FAQ opgesteld naar aanleiding van concrete en praktische vragen vanuit de scholen over de AVG. Tot slot zijn er zijn verschillende voorlichtingen over de implicaties van de AVG georganiseerd voor de leidinggevenden op de scholen (die dit op hun beurt presenteren aan hun teams), voor ICT-medewerkers, voor het ondersteuningsbureau en voor de medezeggenschapsraden.

6. Bestuur en organisatie

6.1 College van Bestuur

Er is in het afgelopen jaar vanuit de medewerkers, toezichthouders en medezeggenschapsraden veel aandacht gevraagd voor het verbeteren van de aansturing van de organisatie. In de afgelopen jaren bestond ons College van Bestuur uit één bestuurder: Theo Douma. Door versterking van ons bestuur kan meer aandacht gegeven worden aan onze doelstellingen om te verbinden, open en transparant te zijn en meer aandacht te geven aan leerling, medewerker en organisatie. Daarom is in afstemming met de Raad van Toezicht en de GMR'en, het besluit genomen om in 2019 het College van Bestuur te versterken met een tweede lid. Ter overbrugging is in november 2018 Hans Jansen als interim CvB-lid aangesteld. De intensieve discussies over de besturing van onze organisatie, over de rollen en over gedrag en cultuur zijn een goede basis geweest voor verbetering van onze organisatie. We verwachten daar in het komende jaar grote stappen in te zetten.

6.2 Medezeggenschap

Indien er onder een schoolbestuur meer dan één school valt is het bestuur verplicht om de medezeggenschap op centraal niveau te regelen via gemeenschappelijke medezeggenschapsraden (GMR). Daarom is er binnen onze organisatie een GMR-PO en een GMR-VO.

Een aantal keren per jaar vergaderen de beide GMR'en met het College van Bestuur. In de GMR-PO hebben ouders en personeelsleden zitting. Zij worden door de MR 'en van de desbetreffende scholen afgevaardigd. In de GMR-VO hebben naast ouders en personeelsleden ook nog leerlingen zitting.

De GMR-PO en -VO hebben ieder een eigen voorzitter en secretaris (het Dagelijks Bestuur). Deze kiezen de leden zelf uit hun midden. De beide GMR'en hebben een eigen Reglement en Statuut.

De leden van de GMR praten mee met het College van Bestuur over belangrijke zaken die voor de scholen spelen. Een aantal zaken moet formeel door het College van Bestuur aan de GMR voorgelegd worden. Welke onderwerpen dit zijn is terug te lezen in de Wet medezeggenschap scholen. Afhankelijk van het onderwerp heeft de GMR een advies- of instemmingsrecht.

In 2018 heeft zesmaal een reguliere vergadering van de GMR'en plaatsgevonden waarin onder meer is gesproken over:

- Schoolveiligheidsplan
- Bestuur formatieplan
- ICT
- Kaderbrief 2019
- Strategisch Beleidsplan 2019-2023
- HR-beleid
- Informatiebeveiliging en privacy beleid
- RI&E
- Vakantieregelingen
- Begroting 2019
- Functieboek VO
- Bestuur verslag 2017

Verder zijn de GMR'en in het afgelopen jaar intensief betrokken geweest bij de ontwikkelingen rondom de bestuurlijke aansturing en de rollen van de bestuursorganen. Hiervoor zijn enkele extra bijeenkomsten gehouden waarin de GMR'en actief hebben geparticipeerd. De GMR'en zijn ook betrokken geweest bij het

opstellen van het profiel van een tweede CvB-lid, en leden van de GMR'en zullen deelnemen in de selectieprocedure.

De GMR-PO heeft een Commissie Bedrijfsvoering die samen met de Commissie Financiën van de GMR-VO de financiële stukken zoals de Kaderbrief, begroting en jaarrekening voor bespreken met de afdeling financiën. Vervolgens worden de stukken met de overlegde aanpassingen voorgelegd aan de GMR'en.

De GMR-VO heeft een Commissie Personeel, Arbo en Onderwijs die zich richt over het beleid voor het personeel. De afdeling HR bespreekt met deze commissie allerlei zaken op personeelsgebied. De Commissie PA&O neemt ook het initiatief om zaken te bespreken op verschillende niveaus. Er is ook een samenwerking tussen het personeel van de beide GMR'en.

In 2018 heeft geen gezamenlijke scholing plaatsgevonden, dit zal in 2019 wel een vervolg krijgen.

6.3 Klachten en bezwaren

In 2018 liepen 20 bezwaar- en beroepsprocedures, waarvan er 13 zijn afgehandeld en zeven doorlopen in 2019. Er zijn vier klachten ingediend en afgehandeld. Verder zijn er twee verzoeken ingediend in het kader van de Wet Openbaarheid van Bestuur, waarvan er één is afgehandeld en één in 2019 wordt afgehandeld.

6.4 Code goed bestuur

Openbaar Onderwijs Groningen hanteert de Code Goed Bestuur van de VO-raad. Met het lidmaatschap van de VO-raad onderschrijft elk lid te voldoen aan de code en de regels na te leven. Openbaar Onderwijs Groningen is naast lid van de VO-raad ook lid van de PO-raad. In de Code Goed Bestuur van zowel de PO-raad als de VO-raad staan afspraken over scheiding tussen bestuur en toezicht, horizontale verantwoording, integriteit en sturing en (risico-)beheersing.

Lidmaatschapseis 1: publicatie op de website

Openbaar Onderwijs Groningen publiceert op de website, de statuten, de klachtenregeling, de klokkenluidersregeling, regelingen omtrent integriteit en het jaarverslag. Gewerkt wordt nog aan de reglementen inzake het functioneren van het bestuur en het interne toezicht en het Professioneel Statuut.

Lidmaatschapseis 2: horizontale dialoog externe stakeholders

Openbaar Onderwijs Groningen heeft een communicatiestructuur ingericht voor de verschillende direct belanghebbende in de omgeving. Een belangrijke communicatiebron is onze website. Hierop publiceren we de belangrijkste verantwoordingsdocumenten. Openbaar Onderwijs Groningen heeft bij de totstandkoming van het strategisch beleidsplan 2015-2019 en van het strategisch beleidsplan 2019-2023 met vele externe stakeholders gesprekken gevoerd. Hierbij kan gedacht worden aan groepen van ouders, leerlingen, (G)MR-leden, raadsleden van de gemeente en bijvoorbeeld een grote groep ondernemers. Verder vindt op tal van onderwerpen gesprekken plaats met stakeholders, bijvoorbeeld bij de discussies over de werkdruk en over nieuwe onderwijskundige ontwikkelingen.

Lidmaatschapseis 3: evalueren eigen functioneren bestuur

Er wordt gewerkt aan een passende wijze van evaluatie van het functioneren van het bestuur.

Lidmaatschapseis 4: nevenfunctie bestuurder + reglement

De voorzitter van het College van Bestuur heeft als nevenfunctie voorzitter van Curriculum.nu. Dit is (vooraf) afgestemd met de Raad van Toezicht. Er is voor de Raad van Toezicht (nog) geen reglement voorhanden om goedkeuring te verlenen aan een al dan niet betaalde nevenfunctie van een bestuurder.

Lidmaatschapseis 5: onverenigbare rollen College van Bestuur en Raad van Toezicht

Op basis van deze lidmaatschapseis kan (1) een toezichthouder niet worden benoemd tot bestuurder bij Openbaar Onderwijs Groningen, (2) de bestuurder niet tegelijkertijd toezichthouder bij een andere VO-instelling zijn en (3) de bestuurder geen toezichthouder bij een onderwijsinstelling in hetzelfde voedingsgebied als waarbinnen Openbaar Onderwijs Groningen werkzaam is. Voor Openbaar Onderwijs Groningen speelt dit op dit moment niet. In de betreffende documenten is dit nog niet vastgelegd. Het streven is dat alsnog te doen.

Lidmaatschapseis 6: belangenverstrengeling

Belangenverstrengeling van een bestuurder is niet toegestaan. Een (potentieel) tegenstrijdig belang wordt door de bestuurder aan de voorzitter van de Raad van Toezicht gemeld. De Raad van Toezicht beslist of sprake is van een tegenstrijdig belang en hoe daarmee wordt omgegaan. De Raad van Toezicht heeft voor 2018 vastgesteld dat geen sprake was een tegenstrijdig belang.

7. Financiële positie

7.1. Resultaat 2018

In de onderstaande tabel zijn de financiële resultaten voor 2018 weergegeven in relatie tot de begroting 2018 en de realisatie 2017. De financiële positie van Openbaar Onderwijs Groningen is in 2018 verder verbeterd. Het jaar is afgesloten met een positief resultaat van € 1,1 miljoen.

Baten				
	2018	Begroot 2018	2017	
	EUR	EUR	EUR	
3.1	Rijksbijdragen	123.677	116.820	118.904
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	3.821	2.935	6.554
3.4	Baten werk in opdracht van derden	97	176	157
3.5	Overige baten	4.027	3.206	4.254
	Totaal baten	131.622	123.137	129.869
Lasten				
	2018	Begroot 2018	2017	
	EUR	EUR	EUR	
4.1	Personeelslasten	105.122	99.453	102.355
4.2	Afschrijvingen	5.794	6.013	5.850
4.3	Huisvestingslasten	8.865	8.689	11.558
4.4	Overige lasten	10.761	9.380	9.558
	Totaal lasten	130.542	123.535	129.321
	Saldo baten en lasten	1.080	-398	548
6	Financiële baten en lasten	0	0	0
	Resultaat	1.080	-398	548
	Totaal resultaat	1.080	-398	548

Belangrijkste ontwikkelingen die van invloed zijn op het resultaat ten opzichte van de begroting:

herziene bekostiging 2017 PO	692
effect budgetsystematiek T=0 PO	420
extra subsidie Impulsregeling	175
voordeel RV tov gerealiseerde kosten VO	900
SWV 20.01-afrekening 2018 PO	104
ESF afrekening 2016-2017	214
dotaties personele voorzieningen	-1.100
saldo overige effecten	73
totaal	1.478

Er is in 2018 meer Rijksbekostiging ontvangen dan begroot. Voor een deel staan hier extra loonkosten tegenover als gevolg van cao-ontwikkelingen. Voor een ander deel, € 692 duizend, betreft het middelen PO met betrekking op 2017 welke pas zijn toegekend in 2018. Een bedrag van € 420 duizend komt voort uit het feit dat wij begroten op leerlingenaantal t=0 (voor 2018 is dat 1-10-2017) en de werkelijke bekostiging voor 7 maanden (januari-juli) geschiedt op t-1 (1-10-2016). In geval van daling van leerlingenaantallen genereert dit een positief effect ten opzichte van de begroting.

Tevens zijn er meer impulsmiddelen ontvangen dan begroot. Vanwege landelijke ontwikkelingen hebben we deze voorzichtig begroot.

Ook voor de VO-scholen zijn meer baten Rijksbekostiging ontvangen dan begroot en deze baten waren ook hoger dan de cao-stijging. In de begroting was gerekend met een lagere subsidie. De uiteindelijke baten waren € 900 duizend hoger dan begroot.

In 2019 heeft de resultaatbestemming vanuit het SWV 20.01 PO 2018 plaatsgevonden. Daaruit is nog € 104 duizend extra ontvangen. Deze extra baten voor het schoolbestuur waren in 2018 nog niet bekend en konden daardoor niet meer worden ingezet.

Begin 2019 is € 214 duizend aan extra middelen ontvangen vanuit het ESF-subsidiefonds als afrekening 2016-2017. Deze baten waren niet in de begroting 2018 meegenomen en hiervoor zijn in 2018 geen extra kosten meer gerealiseerd. Deze baten vanuit het ESF-subsidiefonds hebben betrekking op projecten uit 2016 en 2017 waarvan de kosten al in het verleden zijn gerealiseerd.

Er is een nadelig effect op het resultaat met betrekking tot het doteren van voorzieningen ad -/- € 1,1 miljoen.

7.2. Balans 31-12-2018

1 Activa

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
Vaste activa		
1.1.2 Materiële vaste activa	32.307	30.742
<u>Totaal vaste activa</u>	<u>32.307</u>	<u>30.742</u>
Vlottende activa		
1.2.2 Vorderingen	7.215	8.950
1.2.4 Liquide middelen	11.621	10.001
<u>Totaal vlottende activa</u>	<u>18.836</u>	<u>18.951</u>
<u>Totaal activa</u>	<u>51.143</u>	<u>49.693</u>

2 Passiva

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
2.1 Eigen vermogen	30.330	29.250
2.2 Voorzieningen	4.572	3.434
2.4 Kortlopende schulden	16.241	17.009
<u>Totaal passiva</u>	<u>51.143</u>	<u>49.693</u>

7.3 Weerstandvermogen (Eigen vermogen)

Het College van Bestuur van het Openbaar Onderwijs Groningen maakt de afwegingen voor optimale inzet van middelen. Daarbij weegt het de belangen van leerlingen, ouders, docenten, personeel en het ministerie van OCW mee. Een goede scholing, rechtmatige en doelmatige besteding van middelen staat centraal.

Om de (strategische) doelen van Openbaar Onderwijs Groningen te kunnen realiseren is een gezond financieel beleid op zowel de korte als de lange termijn gewenst en noodzakelijk. Voldoende Eigen Vermogen zorgt daarbij voor continuïteit. Het niveau van het weerstandvermogen bepaalt hoe de drie functies worden gerealiseerd:

- Bufferfunctie: onvoorziene, niet verzekerbare risico's kunnen opvangen:
  - o Fluctuaties in leerlingaantallen;
  - o Financiële gevolgen bij het onvoldoende mee kunnen bewegen in de vaste kosten als gevolg van dalende leerlingaantallen;
  - o Instabiliteit en onvolledige indexatie van de bekostiging.
- Financieringsfunctie: middelen om de materiële vaste activa in stand te houden;
- Transactiefunctie: het aanhouden van middelen voor het betalen van kortlopende schulden. De transactiefunctie is voor de benodigde liquiditeit voor het voldoen van de kortlopende schulden. Binnen Openbaar Onderwijs Groningen wordt binnen het Eigen Vermogen geen bedrag gereserveerd voor de transactiefunctie.

Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen het Eigen Vermogen en de totale baten (definitie Commissie Don). Het ministerie geeft aan dat een weerstandsvermogen tussen de 10% (grote besturen) en 40% (kleine besturen) wenselijk is. Het totale weerstandsvermogen van Openbaar Onderwijs Groningen voldoet aan de norm ultimo 2018.

Openbaar Onderwijs Groningen heeft het weerstandsvermogen onderverdeeld in de bufferfunctie en de financieringsfunctie. De inspectie van het Onderwijs gaat uit van een bufferfunctie tussen de 5 en 10 % van de totale omzet afhankelijk van het risicoprofiel (is tevens de adviesnorm van de Commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen). In het najaar 2018 heeft een herijking van het weerstandsvermogen plaatsgevonden door de RvT. Daarin is de ondergrens voor Openbaar Onderwijs Groningen vastgesteld voor de bufferfunctie op 7%. Ultimo 2018 ligt de bufferfunctie boven deze norm. Voor 2019 is een onttrekking aan het weerstandsvermogen begroot van € 500 duizend.

De financieringsfunctie van het eigen vermogen is bestemd voor het vervangen van zaken (activa) die nodig zijn om kwalitatief goed onderwijs aan onze leerlingen te kunnen bieden. Het gaat hier om onder andere leermiddelen (bijvoorbeeld leerboeken of digitale methodes), meubilair van scholen en ICT-hardware.

Daarnaast bestaat het bedrag uit investeringen die Openbaar Onderwijs Groningen verplicht is te doen om de schoolgebouwen op het noodzakelijke (bouwkundige) niveau te houden, om de leerlingen kwalitatief goede onderwijsfaciliteiten te kunnen bieden. Sinds 2015 zijn wij zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van onze schoolgebouwen. Over het vereiste niveau van onderhoud hebben we afspraken gemaakt met de gemeente Groningen. Het onderhoud vindt plaats op basis van onze vastgestelde meerjaren-onderhoudsplanning voor onze 60 schoolgebouwen.

Omdat Openbaar Onderwijs Groningen de investeringen kan spreiden, is het niet nodig om de volledige vervangingswaarde van de materiële vaste activa gelijk te stellen met de financieringsfunctie van het eigen vermogen. Bij een perfecte spreiding van investeringen, in een zogenoemd ideaalcomplex, kan zelfs worden volstaan met de helft van de vervangingswaarde van de materiële vaste activa. De financieringsfunctie kan hiermee dus worden vastgesteld tussen de 50% en 100% van de vervangingswaarde van de materiële vaste activa. Voor grote onderwijsbesturen wordt geadviseerd de financieringsfunctie voor alle geactiveerde componenten 55% aan te houden. De RvT heeft de financieringsfunctie op 55% vastgesteld.

Jaarlijks vindt herijking van het weerstandsvermogen plaats in relatie tot de financiële resultaten en het risicoprofiel.

Het weerstandsvermogen (EV) kent het volgende verloop:

*1000	31-12-2017	31-12-2018	begroting 2019	norm
Omzet	129.869	131.622	132.328	
bufferfunctie	10.275	11.165	10.474	
financieringsfunctie	18.975	19.165	19.356	
totaal weerstandsvermogen	29.250	30.330	29.830	
bufferfunctie (% omzet)	7,91%	8,48%	7,92%	5-10 %
financieringsfunctie (% verv.waarde MVA)	55,00%	55,00%	55,00%	55%
weerstandsvermogen (EV) totaal (% omzet)	22,52%	23,04%	22,54%	10-40 %
resultaat/mutatie weerstandsvermogen	548	1.080	-500	

Het College van Bestuur is voornemens, in relatie tot het strategisch beleidsplan, voor de jaren 2020 t/m 2023 gemiddeld € 0,5 miljoen per jaar uit het weerstandsvermogen te onttrekken, zodat er extra financiële ruimte ontstaat om aan additionele (niet structurele) inzet van mensen en middelen te kunnen besteden. Jaarlijks vindt herijking plaats in hoeverre dit verantwoord is in relatie tot de normwaarde van het weerstandsvermogen.

Daarnaast worden de huidige middelen die bestemd zijn voor vernieuwing op dezelfde wijze ingezet.

7.4. Voorzieningen

Er zijn voorzieningen gevormd voor personele knelpunten, spaarverlof VO, gespaarde uren inzake duurzame inzetbaarheid VO, jubilea, wachtgeld VO, wachtgeld PO en langdurig zieken. Er is geen voorziening opgenomen voor duurzame inzetbaarheid PO, omdat deze uren niet ingezet kunnen worden voor verlof.

Er is geen voorziening voor planmatig onderhoud. Planmatig onderhoud wordt geactiveerd en afgeschreven volgens de componentenbenadering.

7.5. Financieel beleid

Investeringsbeleid

Het beleid op de schoolbestuurlijke investeringen hangt nauw samen met het gemeenschappelijke financiële beleid. Met de vorming van de nieuwe stichting is het beleid op het gebied van afschrijvingen en investeringen verder vormgegeven. Voor 2018 is een geïntegreerd investeringsplan opgesteld voor huisvesting/onderhoud, en voor ICT-hardware-componenten wordt dit medio 2019 verwacht.

Regeling beleggen en belenen

Het beleid ten aanzien van beleggen en belenen van de instelling is vastgelegd in het treasurystatuut. Het treasury beleid voldoet aan de regels zoals deze zijn gesteld in de regeling Beleggen, lenen en derivaten 2016. De uitgangspunten zijn dat alle transacties gericht zijn op continuïteit van de instelling en het aantrekken en uitzetten van middelen bij betrouwbare partners. In 2018 zijn overschotten op liquide middelen aangehouden in rekening courant bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Beleggen in aandelen is niet toegestaan binnen Openbaar Onderwijs Groningen en Openbaar Onderwijs Groningen investeert niet in private activiteiten.

Openbaar Onderwijs Groningen heeft een rekeningcourant faciliteit bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). In 2018 is hier geen gebruik van gemaakt, ook heeft Openbaar Onderwijs Groningen geen andere vormen van financiering gehad.

Binnen Openbaar Onderwijs Groningen is sprake van beleggen en belenen van publiek geld. Beleningen bestaan uit direct opeisbare tegoeden ter hoogte van € 11,6 miljoen ultimo 2018. Ultimo 2017 was dit tegoed € 10,0 miljoen. De liquiditeit ultimo 2018 bedraagt 1,16 ten opzichte van 1,11 ultimo 2017. De interne norm is 1.

Treasury beleid en financieringsstructuur

In 2017 is het treasury statuut herijkt en vastgesteld door de Raad van Toezicht. In het treasury statuut wordt de interne beheersing van financieringen en geldstromen beschreven. We maken binnen Openbaar Onderwijs Groningen geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Binnen Openbaar Onderwijs Groningen is nauwelijks sprake van prijs-, krediet-, liquiditeits- en/of kasstroomrisico's. We verminderen het liquiditeitsrisico door een tijdige facturering en eerdere ontvangsten van voorschotten bij projecten waarop uitbetaling pas op een later tijdstip plaatsvindt. Maandelijks wordt een liquiditeitsrapportage opgesteld waarin de voortgang ten opzichte van de liquiditeitsbegroting wordt weergegeven.

Het treasury plan maakt onderdeel uit van de begroting. In het plan zijn onderstaande onderdelen conform het treasury statuut nader uitgewerkt:

- Liquiditeitenplanning (korte en middellange termijn);
- Rentevisie banken;
- Renterisico;
- Beschikbaarheid (korte en langere termijn);
- Geld- en kapitaalmarktpartijen.

7.6. Financiële situatie 2018

Het College van bestuur van Openbaar Onderwijs Groningen stuurt in haar beleid op een financieel gezonde organisatie en stuurt hierbij op de kengetallen zoals destijds zijn opgenomen in het rapport van de commissie Don. In de afgelopen jaren is beleid vastgesteld ten behoeve van het versterken van het weerstandsvermogen.

Zoals reeds in paragraaf 7.3 is beschreven voldoet Openbaar Onderwijs Groningen ultimo 2018 aan de normen voor het weerstandsvermogen van zowel het ministerie als haarzelf, wat duidt op een financieel gezonde organisatie.

7.7. Continuïteitsparagraaf

A1 Kengetallen T, T+1, T+2 en T+3

Aantallen leerlingen

Onderstaand zijn de huidige leerlingenaantallen vermeld, alsmede de prognose voor de komende jaren.

BAO-scholen	1-10-2016	1-10-2017	1-10-2018	progn. 1-10-2019	progn. 1-10-2020	progn. 1-10-2021	progn. 1-10-2022
totaal leerlingen BAO	7.194	6.980	6.882	6.939	7.063	7.233	7.386
mutatie tov vorig jaar	-229	-214	-98	57	124	170	153
procentueel	-3,1%	-3,0%	-1,4%	0,8%	1,8%	2,4%	2,1%
SO-scholen	1-10-2016	1-10-2017	1-10-2018	progn. 1-10-2019	progn. 1-10-2020	progn. 1-10-2021	progn. 1-10-2022
totaal leerlingen SO	447	443	460	449	449	449	449
mutatie tov vorig jaar	-14	-4	17	-11	0	0	0
procentueel	-3,0%	-0,9%	3,8%	-2,4%	0,0%	0,0%	0,0%
VO-scholen	1-10-2016	1-10-2017	1-10-2018	progn. 1-10-2019	progn. 1-10-2020	progn. 1-10-2021	progn. 1-10-2022
totaal leerlingen VO	8.606	8.481	8.442	8.327	8.249	8.283	8.321
mutatie tov vorig jaar	-122	-125	-39	-115	-78	34	38
procentueel	-1,4%	-1,5%	-0,5%	-1,4%	-0,9%	0,4%	0,5%
totaal aantal leerlingen	16.247	15.904	15.784	15.715	15.761	15.965	16.156
mutatie tov vorig jaar	-365	-343	-120	-69	46	204	191
Procentueel	-2,2%	-2,1%	-0,8%	-0,4%	0,3%	1,3%	1,2%

De prognoses zijn door de scholen bepaald, deels gevoed door prognoses van het bureau PvG, welke door DUO wordt erkend als betrouwbare gegevensbron.

De ontwikkelingen in leerlingenaantallen laten in de meerjaren prognose voor 2019-2020 een daling en daarna een stijging zien. Deze stijging wordt volledig veroorzaakt door de geprognostiseerde komst van een nieuwe vestiging in Meerstad per 1 augustus 2020, welke start met 150 leerlingen en in 3 jaar doorgroeit naar 450 leerlingen. Dit betreft een inschatting. In 2019 zal het bureau PVG voor ons een onderzoek doen naar de demografische ontwikkelingen en een vernieuwde prognose opstellen.

Personele bezetting in FTE

	2018	2019	2020	2021
- Bestuur / Management	63	62	61	60
- Personeel primair proces / docerend Personeel	1.096	1.087	1.083	1.086
- Ondersteunend personeel / overige medewerkers	315	312	311	312
	1.473	1.461	1.454	1.457

In de raming is rekening gehouden met aanpassingen in de formatie als gevolg van ontwikkeling van het aantal leerlingen.

A2 Meerjarenbegroting T, T+1, T+2 en T+3

Balans

1 Activa		31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vaste Activa						
1.2	Materiële vaste activa	30.742	32.307	32.500	31.997	31.519
1.3	Financiële vaste activa	-	-	-	-	-
Totaal vaste activa		<u>30.742</u>	<u>32.307</u>	<u>32.500</u>	<u>31.997</u>	<u>31.519</u>
Vlottende activa						
1.4	Vorraden	-	-	-	-	-
1.5	Vorderingen	8.950	7.215	7.215	7.466	8.006
1.7	Liquide middelen	10.001	11.621	11.151	11.504	11.544
Totaal vlottende activa		<u>18.951</u>	<u>18.836</u>	<u>18.366</u>	<u>18.970</u>	<u>19.550</u>
Totaal activa		<u>49.693</u>	<u>51.143</u>	<u>50.866</u>	<u>50.967</u>	<u>51.069</u>
2 Passiva						
		31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
2.1	Eigen Vermogen					
	- Algemene reserve	29.250	30.330	29.830	30.031	30.233
2.2	Voorzieningen	3.434	4.572	4.020	4.020	4.020
2.4	Kortlopende schulden	17.009	16.241	16.398	16.298	16.198
Totaal passiva		<u>49.693</u>	<u>51.143</u>	<u>50.248</u>	<u>50.349</u>	<u>50.451</u>

Bovenstaande betreft het meerjarenbeeld zoals vastgesteld in de meerjarenbegroting in december 2018, waarbij de balans ultimo 2018 is aangepast aan de realisatie 2018 en dit tevens doorwerkt in de meerjarenbalans.

Raming van baten en lasten

Winst- en verlies rekening Openbaar Onderwijs Groningen					
baten	begroot 2018	realisatie 2018	begroot 2019	begroot 2020	begroot 2021
1. Rijksbijdragen OC en W	116.820.000	123.677.000	123.262.000	122.424.000	123.074.000
2. overige overheidsbijdragen	3.682.000	3.821.000	3.414.000	3.340.000	3.352.000
3. college, les, examengelden	0	0	0	0	0
4. baten werk voor derden	180.000	97.000	149.000	131.000	143.000
5. overige baten	4.631.000	4.027.000	5.503.000	5.193.000	5.234.000
totaal baten	125.313.000	131.622.000	132.328.000	131.088.000	131.803.000
lasten					
1. personele lasten	101.801.000	105.122.000	108.093.000	105.699.000	105.870.000
2. afschrijvingen	6.012.000	5.794.000	6.416.000	6.821.000	7.072.000
3. huisvestingslasten	8.605.000	8.865.000	8.620.000	8.509.000	8.757.000
4. overige lasten	9.562.000	10.761.000	10.467.000	10.203.000	10.284.000
5. taakstelling	-270.000	0	-768.000	-345.000	-380.000
totaal lasten	125.710.000	130.542.000	132.828.000	130.887.000	131.603.000
saldo baten lasten	-397.000	1.080.000	-500.000	201.000	200.000

De afwijkingen van het resultaat 2018 ten opzichte van begroting worden uiteengezet in paragraaf 7.1.

Bovenstaande meerjarenbegroting is vastgesteld in het najaar van 2018. Deze is beleidsarm opgesteld, in 2019 zal worden gewerkt aan een beleidsrijke begroting. De begroting is voorzichtig en behoudend opgesteld. De meerjarenplannen op het gebied van huisvesting zijn verwerkt en ook de afschrijvingen zijn doorgerekend aan de hand van de meerjareninvesteringsbegroting.

In paragraaf 7.3 is genoemd dat het College van Bestuur voornemens is, in relatie tot het strategisch beleidsplan, voor de jaren 2020 t/m 2023 gemiddeld € 0,5 miljoen per jaar uit het weerstandsvermogen te onttrekken, zodat er extra financiële ruimte ontstaat om aan additionele (niet structurele) inzet van mensen en middelen te kunnen besteden. Dit besluit was op het moment van totstandkoming van de meerjarenbegroting nog niet genomen en is dus niet meegenomen in de meerjarenbegroting. In de meerjarenbegroting 2020-2022 zal hier wel rekening mee gehouden worden. Jaarlijks wordt beoordeeld in hoeverre dit tekort verantwoord is in relatie tot de normwaarde van het weerstandsvermogen.

De Rijksbijdragen fluctueren met het aantal leerlingen, verder is uitgegaan van een jaarlijkse indexatie. De baten van het Samenwerkingsverband zijn onder de Rijksbijdragen opgenomen en hebben een stabiel verloop in de meerjarenbegroting. Op basis van ervaringen uit het verleden verwachten wij echter inmiddels dat deze significant hoger zullen liggen dan begroot.

De personele lasten stijgen als gevolg van indexatie en bewegen voorts met het leerlingenaantal en overige ontwikkelingen mee.

Voor wat betreft huisvesting is in de meerjarenbegroting uitgegaan van het staande meerjaren- onderhoudsplan (MJOP). Het uitgangspunt voor het MJOP is dat het investeringsvolume in scholen jaarlijks zoveel mogelijk gelijkmatig wordt verdeeld, zodat de daaruit voortvloeiende afschrijvingen binnen het gestelde begrotingskader passen van de stichting. Het MJOP bevat binnen- en buitenafwerking en -renovatie, onderhoud en vervanging van installaties (electra, armaturen, klimaat- en werktuigbouwkuidige installaties), schilderwerk en dakonderhoud.

De scholen waar voor 2020 en 2021 de meeste werkzaamheden gepland staan zijn, de Beijumkorf, Werkman College, Montessori Vaklyceum, Praedinius Gymnasium en SBO Bekenkamp.

Verwachte mutaties in reserves en voorzieningen

Ten aanzien van de reserves en voorzieningen verwachten we het volgende verloop:

Verloop reserves en voorzieningen	realisatie 2018	begroot 2019	begroot 2020	begroot 2021
Reserves				
algemene reserve	30.330.000	29.830.000	30.031.000	30.231.000
totaal reserves	30.330.000	29.830.000	30.031.000	30.231.000
Voorzieningen				
Voorziening sociaal beleid, reorganisaties en overig rechtspos.	189.000	100.000	100.000	100.000
Verlofsparen en sabbatical leave	1.678.000	1.820.000	1.820.000	1.820.000
Jubileumvoorziening	832.000	750.000	750.000	750.000
werkloosheidsuitkeringen	1.040.000	750.000	750.000	750.000
Langdurig zieken	833.000	600.000	600.000	600.000
totaal voorzieningen	4.572.000	4.020.000	4.020.000	4.020.000

De reserves bestaan alleen uit de algemene reserve, deze zal dalen in 2019 als gevolg van het negatieve begrote resultaat van € 500 duizend, en daarna stijgen als gevolg van positieve resultaten. Hierin is geen rekening gehouden met een toegestaan tekort in de jaren 2020 en 2021 zoals genoemd in paragraaf 7.3 en hierboven.

Ten aanzien van de voorzieningen is de verwachting dat deze iets zullen teruglopen in de toekomst. Het aantal ontslaguitkeringen vertoont over de afgelopen jaren een dalende trend en zal verder afnemen, waardoor de voorziening sociaal beleid zal dalen.

De voorziening verlofsparen en sabbatical leave zal stijgen als gevolg van nieuwe gespaarde uren en weinig tot geen opname, in lijn met ervaringen uit het verleden.

De jubileumvoorziening zal dalen als gevolg van uitbetalingen welke van grotere omvang zullen zijn dan de dotaties van nieuwe personeelsleden.

De voorziening werkloosheidsuitkeringen is ultimo 2018 vrij hoog als gevolg van enkele nieuwe gevallen. Wij verwachten gezien de huidige markt dat de meeste van onze wachtgelders op korte termijn weer een baan vinden en dat de voorziening daarmee kan dalen.

De voorziening langdurig zieken is ultimo 2018 vrij hoog. Het ziekteverzuim wordt steeds nauwkeuriger gemonitord en maatregelen worden vaker en adequater toegepast. De verwachting is dat het langdurig verzuim licht zal dalen en daarmee de voorziening.

B1 Interne risicobeheersings- en controlesysteem

Openbaar Onderwijs Groningen hanteert een planning- en control cyclus waarbij alle afdelingen en alle scholen betrokken zijn. De budgetten worden op kalenderjaarbasis vastgesteld met de bekostiging vanuit het Ministerie als basis.

De besturingsfilosofie van het College van Bestuur is dat schooldirecties verantwoordelijk zijn voor hun eigen school. Zij vullen hun begroting naar eigen inzicht in, binnen de kaders die gesteld worden door het College van Bestuur. Elke school wordt ondersteund door een business controller die maandelijks de cijfers analyseert en bespreekt met de directeur of rector.

Monitoring heeft in 2018 plaatsgevonden door middel van maand- en kwartaalrapportages welke op twee momenten in het jaar door de directeuren / rectoren met het College van Bestuur worden besproken. Bij scholen waar dat nodig is gebeurt dit vaker. Ingaande 2019 wordt gewerkt met een Management Informatie Systeem.

Het College van Bestuur heeft een aantal keer per jaar overleg met de auditcommissie van de Raad van Toezicht en tijdens dit overleg worden de belangrijkste (financiële) ontwikkelingen besproken.

Ten behoeve van betrouwbare informatievoorziening zijn diverse interne beheersingsmaatregelen van kracht, zoals functiescheiding tussen factuurverwerking en betaling of vierogenprincipe bij het muteren van stamgegevens. De afdeling Concern Control stelt periodiek de werking van de interne controlemaatregelen vast. In 2018 is ook de controle van de leerling administratie aan het interne controleplan toegevoegd. De accountant rapporteert eventuele onvolkomenheden en adviezen in haar Management Letter. Deze bevindingen worden intern zorgvuldig geëvalueerd en waar nodig opgevolgd en toegevoegd aan het interne controleplan.

B2 Belangrijkste risico's en onzekerheden

Onderstaand wordt aangegeven welke belangrijkste risico's worden onderkend:

- Voor een aantal scholen verwachten we in de toekomst een leerlingdaling. Het risico van een daling in het leerlingenaantal zit met name in het in stand houden van een goede opbouw van de kostenstructuur, dat wil zeggen dat ook andere kostenonderdelen dienen te dalen (OOP, Directie en materiele lasten). Scholen met een krimp hebben moeite om op deze onderdelen maatregelen te

nemen omdat vaak sprake is van vaste lasten op deze onderdelen. De betreffende scholen hebben in hun begroting hiermee rekening gehouden.

- Het wordt steeds lastiger goed personeel aan te trekken, met name in het PO en de tekortvakken VO. De afdeling HR faciliteert en werkt nauw samen met het management van de scholen om vroegtijdig mogelijke knelpunten op te lossen;
- De ICT-voorzieningen binnen Openbaar Onderwijs Groningen sluiten niet goed aan bij de vraag van de scholen. In 2018 is een start gemaakt met de investeringen in de infrastructuur. Er heeft een transitie plaatsgevonden van de verouderde infrastructuur (5 netwerken) naar één nieuw netwerk. In de toekomst gaan we door met investeren in de infrastructuur, maar ook in de kwaliteit, effectiviteit en efficiency van de organisatie.
- Het totale meerjaren investeringsplan ICT is ultimo 2018 nog niet volledig, er is nog geen totaaloverzicht van alle benodigde en gewenste ICT kosten. De verwachting is dat de ICT-afschrijvingslasten de komende jaren verder zullen stijgen. In de meerjarenbegroting 2020-2023 zal deze kostenstijging worden meegenomen;
- De komende jaren zullen verschillende ICT projecten uitgevoerd moeten worden. De begroting voor de uitvoer van de projecten is krap en laat weinig ruimte over voor tegenvallers. Er is in 2018 een start gemaakt met het project “netwerk op orde” waarvoor in 2019 een “roadmap” wordt opgesteld om te komen tot een toekomstbestendige ICT-infrastructuur met de daarbij gewenste ondersteuning. Daarin wordt een doorlichting gemaakt van de te verwachten kosten van de uit te voeren ICT-activiteiten en aanverwante projecten;
- In 2018 is het meerjaren onderhoudsplan geactualiseerd, deze is hoger dan de vorige versie. Er wordt gewerkt aan een strategisch huisvestingsplan dat binnen de financiële kaders past;
- In 2017 is gestart met de activering van het planmatig onderhoud. Alle onderhoud vanaf 1 januari 2010 is geactiveerd. De komende jaren zullen er nog veel investeringen bij komen voordat de eerste volledig afgeschreven zijn. De afschrijvingen zullen dus de komende jaren nog fors stijgen. Deze kosten zijn meegenomen in de meerjarenbegroting;
- Onvoorspelbaarheid van de overheid: de afgelopen jaren hebben we te maken gehad met onverwachte beleidswijzigingen met daarbij een krappe implementatietijd. Wanneer extra baten worden toegekend is dit vaak pas na de start van het schooljaar waardoor het lastig is deze nog efficiënt in te zetten. Verder zien we steeds meer bijzondere subsidies met verschillende voorwaarden waarbij het risico van terugvordering bestaat bij niet voldoen aan de voorwaarden. Vanuit Control wordt voor 2019 nog meer gestuurd op het vroegtijdig signaleren en actualiseren van bekostigingsinformatie;
- Onrechtmatige inkopen door geen tijdige signalering. Het risico bestaat dat daardoor niet volledig wordt voldaan aan de aanbestedingswetgeving. Maatregelen om het risico te beperken zijn inmiddels genomen. Op dit moment wordt daarvoor het inkoopbeleid geactualiseerd en zowel de bestelprocedure als het contractbeheer in dezelfde applicatie ondergebracht (Pro-Active, AFAS).

B3 Rapportage toezichthoudend orgaan

In het Verslag van de Raad van Toezicht in dit bestuursverslag wordt een rapportage gegeven van de rollen en activiteiten van de Raad van Toezicht in het afgelopen jaar. In paragraaf 6.4 wordt nader uitleg gegeven over Good Governance waarin ook de rol van het toezichthoudend orgaan wordt toegelicht.

7.8. Begroting 2019

Het totale begrotingsresultaat voor 2019 is € 500.000 negatief. Er is besloten om dit aan de algemene reserve te onttrekken en te gebruiken voor specifieke doelen. De begroting 2019 van Openbaar Onderwijs Groningen is een uitwerking van de gestelde richtlijnen en kaders uit de Kaderbrief en de begrotingsuitgangspunten. Hierin zijn de beleidsspeerpunten voor 2019 benoemd.

Winst- en verlies rekening Openbaar Onderwijs Groningen	
baten	begroot 2019
1. Rijksbijdragen OC en W	123.262.000
2. overige overheidsbijdragen	3.414.000
3. college, les, examengelden	0
4. baten werk voor derden	149.000
5. overige baten	5.503.000
totaal baten	132.328.000
lasten	
1. personele lasten	108.093.000
2. afschrijvingen	6.416.000
3. huisvestingslasten	8.620.000
4. overige lasten	10.467.000
5. taakstelling	-768.000
totaal lasten	132.828.000
saldo baten lasten	-500.000

De speerpunten voor 2019 zijn:

1. ICT op orde
2. Adaptieve kwaliteitssysteem
3. Versterken VMBO
4. Versterking van het samenwerken binnen en buiten Openbaar Onderwijs Groningen.
5. Er is altijd plek voor leerlingen bij Openbaar Onderwijs Groningen binnen de onderwijssoorten die wij hebben.
6. Modern leeftijdsbewust personeelsbeleid
7. Scholen hebben hun ambitie op het gebied van ouderbetrokkenheid vastgelegd.
8. Burgerschap.

In de begroting is ruimte gemaakt voor de uitvoer van het strategisch beleidsplan 2015-2019 en de speerpunten voor 2019. In 2019 wordt een nieuwe strategisch beleidsplan 2019-2023 opgesteld.

Belangrijke ontwikkelingen en (voor-)genomen besluiten in 2019

In 2019 wordt gewerkt aan een strategisch huisvestingsplan passend binnen de financiële uitgangspunten. In het huisvestingsbeleid wordt rekening gehouden met het recente geactualiseerde MJOP.

De ICT-voorzieningen binnen Openbaar Onderwijs Groningen sluiten niet goed aan bij de vraag van de scholen. In 2019 wordt geïnvesteerd in de kwaliteit, effectiviteit en de efficiency van de gehele ICT-infrastructuur. Er zal een forse professionaliseringsslag gemaakt moeten worden. Tevens dient de investeringsbegroting hierop te worden aangepast. De komende jaren zullen verschillende ICT projecten uitgevoerd moeten worden.

7.9. Risicomanagement, intern beheersingssysteem en intern toezicht

Binnen Openbaar Onderwijs Groningen is risicomanagement en intern toezicht onderdeel van de planning en control cyclus. Het Openbaar Onderwijs Groningen heeft in 2018 als extra sturingsinstrument voor het management van de scholen een Management Informatie Systeem (MIS) geïmplementeerd voor het optimaliseren en beter beheersen van de planning en control cyclus binnen de stichting. Het College van Bestuur

stelt als verantwoordelijke van de stichting het strategisch beleid vast. Op basis van dit strategisch beleid is het interne planningsproces verder gedefinieerd.

De beleidsuitgangspunten vormen de basis voor de begroting en worden verwerkt in de individuele schoolbegrotingen. De realisatie ten opzichte van de begroting wordt per kwartaal gerapporteerd en besproken door de schooldirectie en het College van Bestuur. Kernindicatoren per domein geven de risico's weer. In de geconsolideerde rapportage is een risicoparagraaf opgenomen. In deze risicoparagraaf worden de financiële risico's benoemd. Maandelijks wordt een geconsolideerde financiële voortgangsrapportage opgesteld.

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem en de planning- en controlcyclus zijn in 2018 verder ingericht. Vooral voor de verwerking van de salarisadministratie, het goedkeuren van inkoopfacturen, het verwerken van de mutaties van de crediteurenstamgegevens en het verrichten van de betalingen zijn de interne beheersingsmaatregelen verder uitgebreid. In 2018 zijn er verschillende interne controles uitgevoerd op deze financieel kritische processen.

In 2018 zijn de budgetten op kalenderjaarbasis vastgesteld om aansluiting te vinden bij de financiële jaarverantwoording. Eind 2018 is de begroting 2019 vastgesteld. Hierbij is de besturingsfilosofie van het College van Bestuur dat de directeuren en rectoren verantwoordelijk zijn voor hun eigen school. Monitoring heeft in 2018 plaatsgevonden door middel van kwartaalrapportages welke door de directeuren / rectoren en het College van Bestuur zijn besproken. Ten behoeve van het opstellen van de kwartaalrapportage heeft een beoordeling plaatsgevonden van de volledigheid van de baten en lasten om een betrouwbaar beeld te hebben van de financiële resultaten. Voor de tussentijdse stuurinformatie zijn maandrapportages opgesteld ten behoeve van het management voor zowel op de uitputting van de budgetten als de formatie. Ingaande 2019 zal het MIS worden gebruikt als instrument voor de tussentijdse controle en verantwoording. De actueel beschikbare informatie via het MIS zal de periodieke rapportages grotendeels vervangen.

De vastlegging van de financiële administratie vindt plaats in Afas. Voor de inkomende factuurstroom maken wij gebruik van Pro Active. We digitaliseren alle facturen en bieden ze ter goedkeuring digitaal aan, aan de budgethouders. In 2018 is een pilot gedraaid voor de inkoopmodule binnen Pro Active. In deze module worden de bestellingen / verplichtingen vastgelegd. De verwachting is dat in 2019 de inkoopmodule operationeel is. In de AO/IB zijn maatregelen opgenomen om de kwaliteit van de volledigheid van kosten en baten te borgen.

Eind 2015 is het inkoopbeleid geïmplementeerd. Dit beleid wordt in 2019 geactualiseerd op basis van het nieuwe strategische beleidsplan. Alle geplande uitgaven van € 5.000 en hoger waarvoor geen contract is afgesloten, dienen integraal beoordeeld te worden door de afdeling Inkoop. Ten behoeve van de rechtmatigheid van de besteding is de aanbestedingskalender voor de komende jaren vastgesteld.

In de Management Letter 2018 zijn een aantal ontwikkelpunten geformuleerd waarmee Openbaar Onderwijs Groningen druk aan de slag is gegaan om deze in de bedrijfsvoering door te voeren. In 2018 heeft een herijking plaatsgevonden van de omvang van het benodigde weerstandsvermogen. Daarvoor heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. De omvang van de risico's en bijbehorende impact bepalen het benodigde weerstandsvermogen. Jaarlijks wordt de hoogte van het weerstandsvermogen getoetst in relatie tot de risico's en de vastgestelde normen.

Het College van Bestuur heeft een aantal keer per jaar overleg met de auditcommissie van de Raad van Toezicht en tijdens dit overleg worden de belangrijkste (financiële) ontwikkelingen besproken.

7.10. Financiële kengetallen

*1000	31-12-2017	31-12-2018	begroting 2019	norm
Omzet	129.869	131.622	132.328	
bufferfunctie (% omzet)	7,91%	8,48%	7,92%	5-10 %
financieringsfunctie (% verv.waarde MVA)	55,00%	55,00%	55,00%	55%
weerstandvermogen (EV) totaal (% omzet)	22,52%	23,04%	22,54%	10-40 %
kapitalisatiefactor	24,38%	23,76%	23,87%	max. 35 %
solvabiliteit	58,86%	59,30%	60,02%	min. 30%
liquiditeit	1,11	1,16	1,17	>1,0

Weerstandvermogen o.b.v. grondslagen OCW

Ieder bestuur wordt geacht reserves te creëren om (onverwachte) risico's te kunnen dekken. Het grootste risico is een daling van de inkomsten. Om te beoordelen of de reserves voldoende zijn, hanteren we de VO-formule voor het weerstandsvermogen van het ministerie van OCW. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen het Eigen Vermogen en de totale baten. Het ministerie geeft aan dat een weerstandsvermogen tussen de 10% en 40% wenselijk is. Het weerstandsvermogen is ultimo 2018 verbeterd naar 23,04 %. Deze waarde voldoet aan de norm. Voor 2019 wordt een onttrekking begroot van € 500 duizend uit het weerstandsvermogen.

Kapitalisatiefactor

De kapitalisatiefactor geeft de verhouding aan tussen het balanstotaal (gecorrigeerd voor de boekwaarde van gebouwen en terreinen) en de totale baten. Een te hoge factor zou er op kunnen duiden dat het bestuur te veel kapitaal aanhoudt voor haar onderwijsactiviteiten en een deel van het kapitaal niet of niet efficiënt benut voor de vervulling van haar taken. De bovengrens van deze kapitalisatiefactor voor Openbaar Onderwijs Groningen bedraagt 35% (norm voor grote schoolbesturen). De kapitalisatiefactor valt binnen de norm.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Het geeft aan in hoeverre de stichting in staat is om te voldoen aan de totale schulden. De waarde van dit kengetal is ultimo 2018 berekend op 59 %. Deze waarde valt boven de norm. De signaleringsgrens (bovengrens) is 50%. Ultimo 2015 heeft de inspectie aangegeven dat zij een ondergrens hanteert van 30%.

Doordat Openbaar Onderwijs Groningen ervoor heeft gekozen om het planmatig onderhoud te activeren is de omvang van het Eigen Vermogen toegenomen. Een solvabiliteit voor Openbaar Onderwijs Groningen richting de bovengrens van 50% is in verband met de activering van het planmatig onderhoud, een meer realistisch percentage dan een solvabiliteit van 30%.

Liquiditeit

Liquiditeit geeft aan in hoeverre het bestuur op korte termijn aan haar verplichtingen, zoals kortlopende schulden, maar ook betalingen salarissen en bekostiging investeringen, kan voldoen. De liquiditeit ultimo 2018 bedraagt 1,16. Dit is boven de interne norm van 1 en de signaleringwaarde van de inspectie van 0,75.

Bijlage 1: Gegevens over rechtspersoon en scholen

Gegevens over de rechtspersoon

Bestuur nummer	42510
Naam instelling	Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen
Adres	Leonard Springerlaan 39
Postadres	Postbus 744
Postcode / Plaats	9700 AS Groningen
Telefoon	050 – 321 0300
E-mail	info@o2g2.nl
Website	www.o2g2.nl
Contactpersoon	Mw. P.A.W. (Paulien) Staal (controller)
Telefoon	050 321 0304
E-mail	p.a.w.staal@o2g2.nl

Openbaar Onderwijs Groep Groningen is sinds 2010 een zelfstandige stichting en bij het ministerie van OCW bekend onder instellingsnummer 42510. In 2018 maken in totaal 36 scholen onderdeel uit van de organisatie: 18 scholen voor Primair Onderwijs, 1 School voor Speciaal Basis Onderwijs, 3 scholen voor (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en 14 Scholen voor Voortgezet Onderwijs.

Scholen en BRIN-nummers

De scholen zijn bij het ministerie van OCW bekend met de onderstaande Brinnummers.

Primair onderwijs

Het primair onderwijs van Openbaar Onderwijs Groningen wordt verzorgd door onderstaande scholen:

Brinnummer	Naam
17EC	Basisschool De Beijumkorf
17MF	Montessori Basisschool De Boerhaaveschool
17JG	Basisschool De Borgmanschool
17CY	Basisschool Siebe Jan Boumaschool
17NI	Basisschool De Brederoschool
17RS	Basisschool De Driebond
30UY	Basisschool De Feniks
17NT	Basisschool Joseph Haydn
17BW	Dalton Basisschool Karrepad
30FZ	Basisschool De Meander
17DI	Basisschool Oosterhoogebrugschool
16UG	Basisschool De Pendinghe
30VA	Jenaplan Basisschool De Petteflet
17QQ	Basisschool De Ploeg
17SR	Dalton Basisschool De Starter
17AH	Basisschool De Sterrensteen
17FG	Jenaplan Basisschool De Swoaistee
17EW	Basisschool De Vuurtoren
19VC	Speciaal Basisonderwijs De Bekenkamp

Door sluiting van basisschool De Expeditie per 01-08-2016 (16NF) heeft het primair onderwijs van Openbaar Onderwijs Groningen per ingang van 1-8-2016 19 basisscholen, inclusief het SBO.

Speciaal Onderwijs

Onder het primair onderwijs vallen ook de drie speciaal onderwijs scholen van Openbaar Onderwijs Groningen:

Brinnummer	Naam
19 WD	Groninger Buitenschool
19 SO	W.A. van Lieflandschool
19 VO	Prins Johan Friso Mytylschool

Voortgezet onderwijs

Sinds het schooljaar 2015/2016 heeft de configuratie VO plaatsgevonden. De VO scholen zijn per het schooljaar 2017/2018 schooljaar ingedeeld in 14 scholen:

Brinnummer	Naam
20BV00	Praedinius Gymnasium
20ER09	Montessori Vaklyceum
20ER00	Montessori Lyceum
20ER04	Harens Lyceum
13ZU00	Kamerlingh Onnes
13ZU02	Leon van Gelder
20EM04	Stadslyceum
20EM04	Werkman VMBO
20EM03	TTS (Top Sport Talentschool)
17SG00	Heyerdahl
13U03	Simon van Hasselt
	Rebound
	TTVO
	ISK (Internationale Schakel Klas)
20EM03	

Bijlage 2: Kengetallen Personeel

Onderstaand een overzicht van de bezetting op de peildatum 31-12-2018, met vergelijkende cijfers van 31-12-2017, 31-12-2016 en 31-12-2015. Er is sprake van een stijging van 30 fte.

Personeelssterkte

	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015
Aantal Personen	1864	1817	1831	1983
Bezetting (wtf)	1474,0249	1444,1724	1443,1746	1501,4178

Personeelssterkte per geslacht

Geslacht		Totaal	Fulltime	Parttime
Vrouw	Aantal Personen	1249	303	946
	Bezetting (wtf)	941,0340		
Man	Aantal Personen	615	331	284
	Bezetting (wtf)	532,9909		

Personeelssterkte per leeftijdscategorie

	Totaal	Leeftijd cohort										
		0/19	20/24	25/29	30/34	35/39	40/44	45/49	50/54	55/59	60/64	>= 65
Aantal Personen	1864	0	96	172	202	223	240	201	221	259	220	30
Bezetting (wtf)	1.474,0249		71,3100	137,0590	157,4698	170,1830	185,2173	157,8361	173,1329	213,9162	182,8573	25,0433

Funciemix

Op 1-10-2008 heeft een nulmeting plaats gevonden in het kader van de Funciemix, met doelstellingen voor 1-10-2011 en 1-10-2014. In de opvolgende jaren volgde een gefaseerde invoering van de funciemix. Per school is de realisatie van de invoering van de funciemix in beeld gebracht. In 2014 werd op landelijk niveau duidelijk dat de bekostiging ontoereikend was om volledige doorvoering van de funciemix te kunnen betalen. Vanuit het ministerie is de mogelijkheid geboden voor scholen om maatwerkafspraken te maken met hun medezeggenschapsraad (MR) ten aanzien van de na te streven funciemix. Deze maatwerkafspraken zijn vastgelegd bij het ministerie. De MR van iedere school houdt toezicht op het nastreven hiervan.

Onderstaand zijn per VO-school (BRIN-nummer) de volgende kengetallen opgenomen:

- funciemix op 31-12-2018, 31-12-2017 en 31-12-2016
- funciemix op 1-10-2014
- oorspronkelijke doelstelling voor 1-10-2014
- maatwerkafpraak met de datum waarop deze tot stand is gekomen

13ZU	31-12-2018		31-12-2017		31-12-2016		realisatie 1-10-2014		oorspronkelijk doelstelling	maatwerk afpraak d.d. 5-11- 2014
schaal	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	%WTF	% WFT	%WTF
LB	77,19	66,29%	66,20	62,90%	54,70	57,70%	61,50	50,50%	44,50%	53,00%
LC	19,25	16,53%	19,37	18,40%	19,00	20,10%	23,40	19,20%	29,20%	25,00%
LD	20,01	17,18%	19,67	18,70%	21,00	22,20%	35,90	29,50%	26,30%	22,00%
LE							1,00	0,80%		
totaal	116,45	100,00%	105,23	100,00%	94,70	100,00%	121,70	100%	100%	100,00%
17SG	31-12-2018		31-12-2017		31-12-2016		realisatie 1-10-2014		oorspronkelijk doelstelling	maatwerk afpraak d.d. 5-11- 2014
schaal	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	%WTF	% WFT	%WTF
LB	13,53	70,72%	13,03	73,90%	14,60	80,70%	13,80	79,80%	79,00%	79,00%
LC	5,60	29,28%	4,60	26,10%	3,50	19,30%	3,50	20,20%	10,00%	21,00%
LD									11,00%	
LE										
totaal	19,13	100,00%	17,63	100,00%	18,10	100,00%	17,30	100%	100%	100,00%
20BV	31-12-2018		31-12-2017		31-12-2016		realisatie 1-10-2014		oorspronkelijk doelstelling	maatwerk afspraak d.d. 5-11- 2014
schaal	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	%WTF	% WFT	%WTF
LB	12,89	28,21%	9,10	21,60%	10,50	22,50%	11,40	21,60%	0,70%	19,00%
LC	10,31	22,57%	11,06	26,20%	10,80	23,30%	14,00	26,60%	50,20%	29,00%
LD	22,49	49,23%	21,98	52,20%	25,10	54,10%	27,20	51,80%	49,10%	52,00%
LE										
totaal	45,69	100,00%	42,13	100,00%	46,40	100,00%	52,60	100%	100%	100,00%
20EM	31-12-2018		31-12-2017		31-12-2016		realisatie 1-10-2014		oorspronkelijk doelstelling	maatwerk afspraak d.d. 5-11- 2014
schaal	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	%WTF	% WFT	%WTF
LB	78,53	53,19%	86,42	56,50%	92,80	56,60%	81,70	49,40%	37,20%	46,00%
LC	25,31	17,15%	23,07	15,10%	27,30	16,70%	31,90	19,30%	25,90%	22,00%
LD	43,79	29,66%	43,36	28,40%	43,80	26,70%	51,70	31,30%	36,70%	32,00%
LE										
totaal	147,63	100,00%	152,85	100,00%	163,90	100,00%	165,30	100%	100%	100,00%
20ER	31-12-2018		31-12-2017		31-12-2016		realisatie 1-10-2014		oorspronkelijk doelstelling	maatwerk afspraak d.d. 5-11- 2014
schaal	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	% WTF	WTF	%WTF	% WFT	%WTF
LB	102,25	55,03%	62,61	50,40%	95,70	50,50%	114,30	48,70%	49,90%	57,00%
LC	25,89	13,93%	27,79	15,10%	28,60	15,10%	35,70	15,20%	25,80%	22,00%
LD	57,66	31,03%	63,26	34,40%	65,30	35,50%	83,80	35,70%	24,30%	21,00%
LE							0,90	0,40%		
totaal	185,80	100,00%	183,65	100,00%	189,60	100,00%	234,70	100%	100%	100,00%

Bijlage 3: Nevenfuncties College van Bestuur en Raad van Toezicht

College van Bestuur:

De heer T.M. Douma, voorzitter College van Bestuur:

- Voorzitter Curriculum.nl

De heer H.W.M. Jansen, interim-lid College van Bestuur:

- Lid Raad van Commissarissen Supermarktfonds.nl
- Voorzitter Raad van Toezicht 113 Zelfmoordpreventie

Raad van Toezicht:

De heer C.M. de Jong, voorzitter Raad van Toezicht:

- Directeur/eigenaar theFactorE
- Mede-eigenaar The Firestarters BV
- Fondsmanager G-Force Capital
- Mede-eigenaar Movitsport.com
- Bestuurder/penningmeester Stichting Grow Station
- Voorzitter bestuur Ronald McDonaldhuis Groningen
- Voorzitter GRQ Business netwerk (stichting die Groningen Airport Eelde ondersteunt)
- Voorzitter NOO Noordelijke Online Ondernemers (geen rechtspersoon)
- Lid comite van aanbeveling Realtime (studentenvereniging van de Hanze ICT-school)
- Lid Raad van Advies IT Academy

Mevrouw H. Donkervoort, vicevoorzitter RvT:

- Zelfstandig adviseur en interim-manager ID Management en Advies B.V.
- Lid Raad van Toezicht KNSB
- Lid Raad van Commissarissen N.V. Kabeltelevisie Noord-Oost Friesland
- Lid Raad van Commissarissen Lefier (1)
- Voorzitter Raad van Toezicht RIBW Groep Overijssel (2)
- Lid Raad van Toezicht Stiennen Flier
- Lid Raad van Commissarissen Wonen Noord West Friesland (1)
- Lid klachtencommissie goed bestuur MBO
- Lid beroepscommissie MBO-HBO

Mevrouw E.T. Halman (RvT-lid t/m 31 december 2018)

- Senior adviseur/interim-manager Haute Equipe,
- Voorzitter Vereniging Plaatselijk Belang Beetsterzwaag-Olterterp
- Lid raad van toewijzing DELA goede doelenfonds
- Lid Raad van Toezicht Stichting Nije Gaast
- Lid Raad van Commissarissen Woningstichting Weststellingwerf (1 sinds 1 januari 2018)

- Bestuurder/Penningmeester Stichting Caritas Drachten
- Bestuurder Stichting Vrienden van Nij Smellinghe

Mevrouw M. Storm:

- Informatiemanager Zorg UMCG

De heer S.Y. Leistra:

- Partner Boer & Croon
- Bestuurder/eigenaar Munka B.V.
- Bestuurder Stichting Beringer-Hazewinkel
- Bestuurder Stichting Haydn Jeugd Strijkorkest
- Bestuurder/penningmeester Stichting Museum Vosbergen Muziekinstrumenten
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Noord Nederlands Toneel
- Lid Raad van Toezicht Stichting Sense of Place
- Lid Raad van Toezicht Stichting Terschellings Oerol Festival
- Lid Rie fan Tafersjoch Stifting Fryske Akademy

De heer R.J. Bosker:

- Hoogleraar Onderwijswetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
- Voorzitter van de Adviesraad voor Primair & Voortgezet Onderwijs van het Cito
- Lid van de Raad van Toezicht Stichting Koninklijke Kentalis en Stichting Kentalis Zorg (1)
- Bestuurder Stichting Success for All Nederland

De heer K.A. Spijk:

- Bestuurder Kees Spijk Advies B.V.
- Bestuurder/penningmeester Stichting Exploitatierkening Lutherse Kerk
- Bestuurder/penningmeester Stichting Exploitatierkening Nieuwe Kerk
- Bestuurder/penningmeester Stichting Industrieel Ondernemen
- Bestuurder/penningmeester Stichting Maggie's Centers Nederland
- Bestuurder/penningmeester Stichting Martinikerk Groningen en Stichting Onderhoudsfonds Martinikerk

Bij toezichhoudende functies die meetellen voor de wettelijke bepaling rond het maximum aantal commissariaten is een cijfer toegevoegd. Een 1 waar het gaat om een lidmaatschap en een 2 daar waar het gaat om een positie als voorzitter. Geen van de leden komt boven het maximum van 5 punten.

Deel 2: Jaarrekening 2018

Model A: Balans (x € 1.000) na resultaatbestemming
1 Activa

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
Vaste activa		
1.1.2 Materiële vaste activa	32.307	30.742
<u>Totaal vaste activa</u>	<u>32.307</u>	<u>30.742</u>
Vlottende activa		
1.2.2 Vorderingen	7.215	8.950
1.2.4 Liquide middelen	11.621	10.001
<u>Totaal vlottende activa</u>	<u>18.836</u>	<u>18.951</u>
<u>Totaal activa</u>	<u>51.143</u>	<u>49.693</u>

2 Passiva

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
2.1 Eigen vermogen	30.330	29.250
2.2 Voorzieningen	4.572	3.434
2.4 Kortlopende schulden	16.241	17.009
<u>Totaal passiva</u>	<u>51.143</u>	<u>49.693</u>

Model B: Staat van Baten en Lasten (x € 1.000)

Baten				
	2018	Begroot 2018	2017	
	EUR	EUR	EUR	
3.1	Rijksbijdragen	123.677	116.820	118.904
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	3.821	2.935	6.554
3.4	Baten werk in opdracht van derden	97	176	157
3.5	Overige baten	4.027	3.206	4.254
	<u>Totaal baten</u>	<u>131.622</u>	<u>123.137</u>	<u>129.869</u>
Lasten				
	2018	Begroot 2018	2017	
	EUR	EUR	EUR	
4.1	Personeelslasten	105.122	99.453	102.355
4.2	Afschrijvingen	5.794	6.013	5.850
4.3	Huisvestingslasten	8.865	8.689	11.558
4.4	Overige lasten	10.761	9.380	9.558
	<u>Totaal lasten</u>	<u>130.542</u>	<u>123.535</u>	<u>129.321</u>
	<u>Saldo baten en lasten</u>	<u>1.080</u>	<u>-398</u>	<u>548</u>
6	Financiële baten en lasten	0	0	0
	<u>Resultaat</u>	<u>1.080</u>	<u>-398</u>	<u>548</u>
	<u>Totaal resultaat</u>	<u>1.080</u>	<u>-398</u>	<u>548</u>

Het nettoresultaat over 2018 is € 1,1 miljoen. Er is geen sprake van belastingheffing. Het resultaat is € 1,4 miljoen hoger dan begroot.

Model C: Kasstroomoverzicht (x € 1.000)

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	1.080	548
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen	5.794	5.850
Mutaties voorzieningen	1.138	373
Verandering in vlottende middelen:		
Vorderingen (-/-)	1.735	-2.902
Schulden	-768	3.569
<u>Totaal Kasstroom uit bedrijfsoperaties</u>	<u>8.979</u>	<u>7.438</u>
Ontvangen interest	-	-
Betaalde interest (-/-)	-	-
	-	-
	-	-
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</u>	<u>8.979</u>	<u>7.438</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in MVA (-/-)	-7.359	-7.382
Desinvesteringen in MVA		5
<u>Totaal kasstroom uit Investeringsactiviteiten</u>	<u>-7.359</u>	<u>-7.377</u>
<u>Mutatie liquide middelen</u>	<u>1.620</u>	<u>61</u>

Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer	42510
Naam instelling	Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen
Adres	Leonard Springerlaan 39
Postadres	Postbus 744
Postcode / Plaats	9700 AS Groningen
Telefoon	050 – 321 0300
E-mail	info@o2g2.nl
Internet-site	www.o2g2.nl
Contactpersoon	mw. P.A.W. Staal
Telefoon	06-83239960
E-mail	p.a.w.staal@o2g2.nl

Algemeen

Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen is een stichting. Zij is statutair gevestigd in Groningen. De kernactiviteit is het verzorgen van openbaar primair, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs in en buiten de gemeente Groningen.

Gehanteerde grondslagen bij het opstellen van de jaarrekening

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW, de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 660 onderwijsinstellingen. Deze bepalingen zijn van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

Continuïteit

Bij de waarderingsgrondslagen wordt uitgegaan van de continuïteit van de organisatie. Deze waarderingsgrondslag wordt als aannemelijk geacht op basis van de meerjarenbegroting en liquiditeitsbegroting. De liquiditeitsbegroting 2019 laat een ruim voldoende liquiditeitspositie zien. Openbaar Onderwijs Groningen kan gebruik maken van de kredietruimte van € 11 miljoen die vanuit het Ministerie van Financiën beschikbaar is. De realisatie 2018 laat zien dat hier geen structureel gebruik van gemaakt is.

Het College van Bestuur en de Raad van Toezicht hebben het vertrouwen dat de in het bestuursverslag beschreven plannen, in gang gezette acties en genomen maatregelen kunnen worden gerealiseerd. Op basis van dit vertrouwen is de jaarrekening opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling.

Oordeel en schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het bestuur het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen:

- materiële vaste activa (afschrijvingstermijnen)
- voorzieningen

Segmentatie

Binnen Openbaar Onderwijs Groningen is de administratie ingericht in kostenplaatsen. Elke kostenplaats is toe te wijzen aan één bepaalde sector (PO, VO, SO). De baten en lasten worden verantwoord op de kostenplaats waar zij betrekking op hebben. Gemeenschappelijke baten en lasten worden verdeeld over de verschillende sectoren.

De segmentatie in de jaarrekening wordt bepaald vanuit deze interne structuur.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat

Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen historische kosten. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de organisatie toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard gaat met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaats gevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Indien een transactie er toe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de waarde. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de staat van baten en lasten opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Bij de bepaling van het resultaat is uitgegaan van het baten- en lastenstelsel. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de Openbaar Onderwijs Groningen en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Materiële vaste activa wordt gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

Afschrijving vindt jaarlijks lineair plaats op basis van de geschatte gebruiksduur. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting. Buiten gebruik

gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde. Investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingstermijnen voor de investeringen uit de openingsbalans zijn in lijn met de waarderingsgrondslagen, rekening houdend met de reeds afgeschreven termijnen. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voor aanschaf van artikelen in alle categorieën waarvoor wordt voldaan aan het criterium van activeren, geldt een activeringsgrens van € 500. De keuze hiervoor is ingegeven door het feit dat de aanschafprijs van een afzonderlijk artikel vaak niet hoog is, echter is het investeringsbedrag vanwege het inkoopvolume vaak wel fors. Het criterium voor activeren is of er sprake is van een duurzaam goed, dat thuishoort in een van de genoemde rubrieken.

Gebouwen van Openbaar Onderwijs Groningen zijn niet geactiveerd. Investerings- en verbouwingen aan gebouwen gedaan door Openbaar Onderwijs Groningen zelf, worden wel geactiveerd. De gebouwen waar Openbaar Onderwijs Groningen in gehuisvest is, zijn, met uitzondering van het gebouw aan de Kerklaan in Haren, eigendom van de gemeente Groningen of andere partijen. In juli 2015 is het juridisch eigendom van de Kerklaan overgegaan naar Openbaar Onderwijs Groningen. In het contract is een bepaling opgenomen ten aanzien van de teruggave van de school aan de gemeente Haren, indien Openbaar Onderwijs Groningen het gebouw verlaat. Op basis van deze bepaling heeft geen balanswaardering plaatsgevonden voor het verkrijgen van het pand in juridisch eigendom. De investering die Openbaar Onderwijs Groningen heeft gedaan in het pand is in lijn met de waarderingsgrondslagen geactiveerd.

De levensduur van de materiële vaste activa waarop afschrijvingen worden gebaseerd is als volgt:

– Casco gebouwen	40 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Daken	20 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Goten en hemelwaterafvoer	15 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Afwerking/renovatie	20 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Installaties lang	15 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Installaties kort	10 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Schilderwerk	5 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Zonwering	10 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Buitenterreinen verhard	20 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Schoolpleininrichting	10 jaren	(gebouwen en terreinen)
– Meubilair	12 jaren	(inventaris en apparatuur)
– Computers en toebehoren	4 jaren	(inventaris en apparatuur)
– Digiborden	10 jaren	(inventaris en apparatuur)
– Leermiddelen PO	8 jaar	(inventaris en apparatuur)
– Leermiddelen VO	4 jaar	(inventaris en apparatuur)

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Voor materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroomgenererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Financiële vaste activa

Het vermogen van stichtingen die door de scholen in het leven zijn geroepen voor onder andere de ouderraden en het boekenfonds worden niet opgenomen als deelneming. Gelet op de bestuurssamenstelling van deze stichtingen kan het bevoegd gezag geen beslissende stem uitbrengen binnen deze besturen. Er vinden vanuit het bevoegd gezag geen stortingen plaats aan deze stichtingen. Tevens zijn deze stichtingen qua omvang dusdanig gering dat consolideren achterwege kan blijven.

Vorderingen

Vorderingen worden bij de eerste waardering verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardevermindingsverliezen worden direct in de staat van baten en lasten verwerkt.

Voor onderwijsinstellingen vallende onder de WVO is het op basis van artikel 5 van de (gewijzigde) Regeling “Onvoorziene gevallen bij de invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs” (kenmerk: WJZ-2005/54063802 en kenmerk VO/F-2006/1769) toegestaan een vordering op te nemen bij het ministerie van OCW. Hiervan is geen gebruik gemaakt. Volstaan is met de vermelding onder de “niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen” in deze jaarrekening.

Gezien de korte looptijd van de vorderingen benadert de boekwaarde de waarde in het economisch verkeer. De onder de vorderingen en overlopende activa opgenomen vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste waardering verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hieronder beschreven manier gewaardeerd.

Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen.

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen en die door de stichting worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Van vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere afzonderlijk belangrijke vorderingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardevermindering-verlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

Verstrekke leningen en overige vorderingen

Verstrekke leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardeverminderingverliezen worden direct in de verwerkt. Aan- en verkopen van financiële activa die tot de categorie verstrekke leningen en overige vorderingen behoren, worden verantwoord op de transactiedatum.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de staat van baten en lasten verwerkt

Salderen

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de stichting beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de stichting het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- Een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen en
- het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

Liquide middelen

Liquide middelen omvatten kasgelden, tegoeden op bank- en girorekeningen en wissels en cheques. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de organisatie. Openbaar Onderwijs Groningen kan gebruik maken van de kredietruimte van € 11 miljoen die vanuit het Ministerie van Financiën beschikbaar is.

Eigen Vermogen

Eigen Vermogen wordt onderscheiden in algemene reserve, bestemmingsreserve publiek en bestemmingsreserve privaat. Het stichtingskapitaal betreft het vermogen dat bij de oprichting van de rechtspersoon is ingebracht. De algemene reserve bevat middelen die geen specifieke bestemming kennen en vrij besteedbaar zijn door de instelling. Vanuit het rechtmatigheidsaspect dienen bestedingen ten dienste van het onderwijs plaats te vinden. De reserve muteert afhankelijk van de toevoegingen en onttrekkingen als gevolg van de jaarlijkse verdeling van het exploitatiesaldo. Bestemmingsreserves publiek zijn opgebouwd uit overheidsmiddelen en moeten worden aangewend voor onderwijsdoelstellingen. De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperkte bestedingsmogelijkheid, die door het bestuur is aangebracht. Er bestaat echter geen betalingsverplichting.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van :

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;

- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de stichting noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor Openbaar Onderwijs Groningen nadelige gevolgen heeft. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Dotaties aan de voorzieningen lopen via de exploitatierekening. Uitgaven in verband met het doel waarvoor de voorziening is gevormd gaan ten laste van de voorziening. Vrijval ten gunste van de exploitatie vindt plaats als blijkt dat de voorziening (deels) niet meer nodig is voor zijn oorspronkelijke doel.

De voorziening sociaal beleid, reorganisaties en overig rechtspositioneel houdt verband met de geschatte kosten van afvloeiing van een aantal medewerkers op verschillende afdelingen binnen Openbaar Onderwijs Groningen. De waardering vindt plaats op basis van de nominale waarde van de verwachte kosten.

De voorziening verlofsparen en sabbatical leave bevat de voorziening spaarverlof en de voorziening duurzame inzetbaarheid.

De voorziening spaarverlof betreft de voorziening voor medewerkers met spaarverlof uit het verleden. De berekening is gebaseerd op de loonkosten voor deze medewerkers en de omvang van het opgebouwde spaarverlof. De waardering vindt plaats op basis van de nominale waarde van de loonkosten van het totale spaarverlof.

De voorziening duurzame inzetbaarheid betreft de voorziening voor medewerkers werkzaam in het VO die hebben aangegeven de 50 uur die jaarlijks beschikbaar wordt gesteld, te willen sparen. De berekening is gebaseerd op nominale waarde van de (gemiddelde) loonkosten.

De voorziening werkloosheidsuitkeringen betreft de voorziening voor toekomstige (boven-)wettelijke WW-uitkeringen. Voor het VO betreft dit oud-medewerkers die ultimo 2018 een WW-uitkering ontvangen. Voor het PO zijn ook verwachte kosten voorzien voor uitkeringen vanuit het verleden welke door achterstand bij de uitkeringsinstantie nog niet aan de stichting zijn doorbelast. Verder betreft dit alleen de uitkeringen waarvoor geen vergoeding vanuit het participatiefonds wordt ontvangen.

Voor de inschatting van de WW-uitkeringstermijn is rekening gehouden met de historie van de betreffende uitkeringsgerechtigden.

De voorziening ambtsjubilea betreft de voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen.

De voorziening langdurig zieken betreft de voorziening voor loonkosten voor medewerkers waarvan verwacht wordt dat zij instromen in de WAO.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden bij de eerste waardering verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de staat van baten en lasten verwerkt

Overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen (waaronder geormerkte bedragen) en nog te bepalen bedragen ter zake van lasten die aan een verstreken periode zijn toegekend. Van de bedragen die voor meerdere jaren beschikbaar zijn gesteld, wordt het nog niet bestede gedeelte op deze post aangehouden. Vrijval ten gunste van de staat van baten en lasten geschiedt naar rato van de besteding.

Gezien de korte looptijd van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde de waarde in het economisch verkeer. De onder de kortlopende schulden en overlopende passiva opgenomen verplichtingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

Personeelsbeloningen/pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Voor de beloningen met opbouw van rechten worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Voor de medewerkers is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt – overeenkomstig de in de RJ aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde verplichtingenbenadering. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake is van een terugbetaling voor het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Eind 2018 was de dekkingsgraad van ABP 97,0%. Dit is een daling van 7,4 %-punt ten opzichte van ultimo 2017 (104,4%). Per 1-1-2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Deze regels hebben ook gevolgen voor het bepalen van de financiële positie. Hiervoor wordt vanaf 2015 de zogenaamde 'beleidsdekkingsgraad' gebruikt. Deze dekkingsgraad is geen momentopname, maar een jaargemiddelde. Om beter inzicht te geven wat dit betekent, publiceert het ABP ook de beleidsdekkingsgraad op basis van een 12-maands gemiddelde. Deze was 102,7% ultimo februari 2019. De pensioenregels schrijven voor dat de beleidsdekkingsgraad van het ABP 128% moet zijn en niet langer dan 5 jaar onder 104,2% mag liggen. Het ABP stelt een herstelplan op indien de dekkingsgraad onvoldoende is. Uitwerking van het herstelplan kan leiden tot een verhoging van de pensioenpremie voor Openbaar Onderwijs Groningen, waar de stichting verplicht aan dient te voldoen. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen van het ABP zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

Ontslagvergoedingen

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als Openbaar Onderwijs Groningen zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van een ontslagvergoeding. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie, worden de kosten van de ontslagvergoeding opgenomen in een reorganisatievoorziening.

Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloningen na afloop van het dienstverband, vindt waardering plaats volgens dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij worden ontvangen en dat de organisatie zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van de door de organisatie gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie van de organisatie voor de kosten van een actief worden systematisch in mindering gebracht op de geïnvesteerde aanschafwaarde van het actief.

Leasing

Openbaar Onderwijs Groningen kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Operationele leases

Als Openbaar Onderwijs Groningen optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transacties kunnen worden omgezet in geldmiddelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij gebruik van de indirecte methode wordt de kasstroom uit de operationele activiteiten afgeleid uit het resultaat. Het resultaat waar het kasstroomoverzicht van uitgaat, wordt aangepast aan de volgende posten:

- Mutaties in voorraden en operationele vorderingen en schulden, waaronder handelsdebiteuren en handelscrediteuren, voorzieningen en overlopende posten, maar geen investeringscrediteuren;
- Resultaatposten die geen kasstroom tot gevolg hebben in dezelfde periode;
- Resultaatposten waarvan de ontvangsten en uitgaven niet classificeren als operationele activiteiten, maar als investerings- of financieringsactiviteiten.

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en –subsidies

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de basisbekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel en er sprake is van bestedingsverplichtingen, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord. Indien toegekende gelden betrekking hebben op een specifiek doel, maar er geen sprake is van bestedingsverplichtingen, worden de ontvangen gelden als bate verantwoord in het jaar waarop de gelden betrekking hebben, tenzij toerekening naar schooljaar plaats vindt (i.p.v. kalenderjaar) of sprake is van een concreet bestedingsplan voor de periode na balansdatum.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten, zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat er voldaan zal worden aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies met betrekking tot

investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Baten werk in opdracht van derden

Opbrengsten van werk in opdracht van derden worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen voor een bedrag gelijk aan de kosten als vast staat dat deze kosten declarabel zijn. Een eventueel positief resultaat wordt genomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum (de zogeheten percentage of completion methode). Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden. Voor een eventueel verwacht negatief resultaat wordt een voorziening getroffen. Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van een onderhanden project, worden de projectopbrengsten en -kosten als opbrengsten en kosten in de staat van baten en lasten verwerkt naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum.

Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit baten uit verhuur, detachering en overige baten. Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van de tot dat moment gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Verbonden Partijen

Transacties met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht toegelicht.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

1. Activa

1.1 Vaste Activa

1.1.2 Materiële vaste activa (x € 1.000)

	Aanschaf Prijs 1-1-2018 EUR	Afschrijving Cumulatief 1-1-2018 EUR	Boekwaarde 1-1-2018 EUR	Investerings EUR	Desinvestering en EUR	Afschrijvingen EUR	Aanschaf Prijs 31-12-2018 EUR	Afschrijving cumulatief 31-12-2018 EUR	Boekwaarde 31-12-2018 EUR
1.1.2.1 Gebouwen en terreinen	29.544	11.517	18.027	3.490	32	1.617	30.089	10.221	19.868
1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	41.373	28.658	12.715	3.840	1	4.115	31.873	19.434	12.439
Materiële vaste activa	70.917	40.175	30.742	7.330	33	5.732	61.962	29.655	32.307

Toelichting:

De balanspost gebouwen en terreinen bestaat voornamelijk uit investeringen en verbouwingen door Openbaar Onderwijs Groningen in de scholen. Alle planmatig onderhoud wordt geactiveerd volgens de componentenmethode.

Inventaris, apparatuur en leermiddelen zijn de reguliere investeringen in het onderwijs.

De activa voor inventaris, apparatuur en leermiddelen zijn direct gerelateerd aan de betreffende scholen. De activa in relatie tot aanpassingen aan gebouwen worden gefinancierd uit een bovenschools budget voor huisvesting.

In 2018 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van reeds volledig afgeschreven activa en de mate waarin deze nog in gebruik zijn. Als gevolg hiervan is een correctie op de cumulatieve aanschaf- en afschrijvingswaarde doorgevoerd van € 17,5 miljoen (boekwaarde nihil).

Ultimo 2018 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de gebouwen en locaties welke reeds afgestoten zijn of in de toekomst afgestoten worden. Op de activa in deze locaties heeft een analyse plaatsgevonden en waar nodig heeft een afwaardering plaatsgevonden.

1.2 Vlottende activa

1.2.2 Vorderingen (x € 1.000)

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
1.2.2.1 Debiteuren algemeen	677	840
1.2.2.2 Vorderingen op OCW	2.535	2.589
1.2.2.8 Overige overheden	2.048	3.773
1.2.2.10 Overige vorderingen (vorderingen)	601	364
1.2.2.12 Vooruitbetaalde kosten	1.354	1.372
1.2.2.13 Verstrekte voorschotten	0	12
<u>Vorderingen</u>	7.215	8.950

Toelichting:

De hoogte van de vorderingen ultimo 2018 is lager dan de vorderingen ultimo 2017. Dit is te verklaren doordat de vordering op de gemeente Groningen uit hoofde van subsidies voor huisvesting in 2017 een aantal grote bouwprojecten betrof, de vorderingen hieromtrent zijn in 2018 ontvangen.

Alle vorderingen hebben een verwachte looptijd korter dan een jaar. De boekwaarde van de opgenomen vorderingen benadert de reële waarde ervan, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

De kortlopende vorderingen op het Ministerie van OCW ontstaan door het betalingsritme van het ministerie met betrekking tot de personele bekostiging voor het primair onderwijs. In de maanden augustus – december zijn de ontvangsten lager dan de baten toe te rekenen aan deze maanden.

De vooruitbetaalde kosten betreffen kosten die betaald zijn in 2018 maar geheel of voor een deel betrekking hebben op een latere periode, waaronder contributies en premies voor 2019 of het schooljaar 2018-2019.

De vordering op overige overheden bestaat voor € 1,6 miljoen uit vorderingen op de gemeente Groningen inzake huisvestingsprojecten (programmageden). De overige € 0,4 miljoen bestaat uit gedeclareerde (glas-)schades, verhuuropbrengst gymzalen en nog te ontvangen subsidies van de gemeenten Groningen, Emmen en Tynaarlo

1.2.4 Liquide middelen (x € 1.000)

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
1.2.4.1 Kasmiddelen	9	6
1.2.4.2 Tegoeden op bankrekeningen	4.193	2.319
1.2.4.3 Rekening courant tegoed Schatkistbankieren	7.419	7.676
<u>Liquide middelen</u>	11.621	10.001

Toelichting:

Openbaar Onderwijs Groningen maakt gebruik van schatkistbankieren. Alle bankrekeningen worden 's nachts afgeroomd naar de centrale bankrekening (zero-balancing). Alleen voor de inning van de ouderbijdragen VO maken we nog (tijdelijk) gebruik van een aparte bankrekening. Het saldo op rekeningcourant tegoed bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren) is in 2018 nagenoeg gelijk gebleven.

2. Passiva

2.1 Eigen vermogen

2.1.1 Groepsvermogen (x € 1.000)

	Stand per 1-1-2018	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018
	EUR	EUR	EUR	EUR
2.1.1.1 Algemene reserve	29.250	1.080		30.330
<u>Eigen vermogen</u>	29.250	1.080	-	30.330

Toelichting:

Ultimo 2018 bedraagt het Eigen Vermogen € 30,3 miljoen. 2018 is afgesloten met een positief resultaat van € 1,1 miljoen.

Voorstel resultaatbestemming:

Voorgesteld wordt om het financieel resultaat over 2018 als volgt te bestemmen:

Algemene reserve	1.080
Bestemmingsreserve (publiek)	0
Totaal netto resultaat	<u>1.080</u>

Het Eigen Vermogen van het onderwijs is bedoeld om de belangrijkste risico's (vooral leerling fluctuatie) op te vangen. Voor de hoogte van het Eigen Vermogen is een bandbreedte vastgelegd. De hoogte en inzet van reserves en voorzieningen is genormeerd in de schoolbestuurlijke uitgangspunten rond de reserves (Eigen Vermogen) en voorzieningen.

Het Ministerie van OCW geeft aan dat een weerstandsvermogen (verhouding tussen het Eigen Vermogen en de totale baten) tussen de 10% en 40% wenselijk is. Het weerstandsvermogen van Openbaar Onderwijs Groningen bedraagt ultimo 2018 23,0 %. Deze waarde voldoet aan de norm.

Binnen Openbaar Onderwijs Groningen is in 2018 een nieuw beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen opgesteld. Hierin wordt gesteld dat het vermogen zowel een bufferfunctie als een financieringsfunctie voor de vervanging van activa heeft. De interne norm voor de financieringsfunctie betreft 55% van de vervangingswaarde van de materiële vaste activa. De norm voor de bufferfunctie bedraagt 7% van de omzet. Ultimo 2018 voldoet Openbaar Onderwijs Groningen aan deze normen.

2.2 Voorzieningen

2.2.1 Personele voorzieningen (x € 1.000)

	Stand per 01-01-2018	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31-12- 2018	Kortlopend deel<1 jaar	Langlopend d deel>1 jaar
2.2.1 Personele voorzieningen	3.434	2.459	996	325	4.572	1.405	3.167
	3.434	2.459	996	325	4.572	1.405	3.167

Uitsplitsing

	Stand per 01-01-2018	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31-12- 2018	Kortlopend deel<1 jaar	Langlopend d deel>1 jaar
2.2.1.1. Voorziening sociaal beleid, reorganisaties en over	414	138	231	132	189	186	3
2.2.1.2. Verlofsparen en sabbatical leave	1.410	473	89	116	1.678	0	1.678
2.2.1.4. Jubileumvoorziening	745	317	153	77	832	102	730
2.2.1.5. werkloosheidsuitkeringen	372	820	152	0	1.040	473	567
2.2.1.6. Langdurig zieken	493	711	371	0	833	644	189
	3.434	2.459	996	325	4.572	1.405	3.167

Toelichting:

De voorzieningen zijn in 2018 toegenomen met € 1,1 miljoen.

De voorziening sociaal beleid, reorganisaties en overig rechtspositioneel is gedaald met € 225 duizend.

Enkele bovenformatieve personen zijn alsnog geplaatst op vacatures binnen de organisatie. Dit heeft geleid tot een positieve bijstelling van de voorziening. Daarnaast zijn er ook nieuwe gevallen van bovenformatie en andere knelpunten ontstaan in 2018.

De voorziening voor verlofsparen en sabbatical leave bestaat uit een voorziening voor verlof gespaard vanuit de spaarverlofregeling en een voorziening voor gespaarde persoonlijke budgeturen in het kader van duurzame inzetbaarheid VO.

	31-12-2018	31-12-2017
Spaarverlof	622	654
Duurzame inzetbaarheid	<u>1.056</u>	<u>756</u>
	1.678	1.410

Er is geen duidelijke splitsing aan te geven tussen het kortlopend deel en het langlopend deel, dit omdat medewerkers een vrije keuze hebben ten aanzien van opname van de gespaarde uren. De verwachting is dat de meeste medewerkers nog verder sparen en pas na 2019 gaan opnemen.

De voorziening werkloosheidsuitkeringen heeft betrekking op wachtgelduitkeringen aan medewerkers die uit dienst zijn. Sommige ww-rechten hebben een significante looptijd. De stijging ten opzichte van 2017 is te verklaren doordat er naast het VO nu ook voor het PO wordt voorzien (€ 233 duizend) en dat er enkele nieuwe WW-gevallen zijn ontstaan in 2018 met een relatief groot recht en dus omvang.

De jubileumvoorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van het dienstverband en is grotendeels langlopend. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

De voorziening langdurig zieken is gevormd voor de loonkosten in de ziekteperiode van langdurig zieke medewerkers. Ten opzichte van 2017 zijn er enkele nieuwe langdurige ziektegevallen bij gekomen.

2.4 Kortlopende schulden

2.4 Kortlopende schulden (x € 1.000)

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
2.4.4 Schulden aan OCW	123	971
2.4.6 Schulden aan gemeenten en GRn	1.044	890
2.4.8 Crediteuren	2.751	3.701
2.4.9 Belastingen en premies sociale verz.	4.662	4.369
2.4.10 Pensioenen	1.272	1.170
2.4.12 Overige kortlopende schulden	2.401	2.244
2.4.14 Vooruit ontvangen subsidies OCW	798	542
2.4.17 Vakantiegeld en vakantiedagen	3.190	3.052
2.4.19 Overige overlopende passiva	0	70
<u>Kortlopende schulden</u>	16.241	17.009

Toelichting:

De kortlopende schulden hebben naar verwachting een looptijd korter dan een jaar. De boekwaarde van de opgenomen schulden benadert de reële waarde ervan, gegeven het kortlopende karakter.

De post crediteuren welke per ultimo 2018 aanwezig is, is begin 2019 vrijwel geheel betaald.

Een groot deel van de kortlopende schulden bestaat uit de schulden aan de belastingdienst, ABP en het UWV voor de pensioenen, sociale premies en loonbelasting die betrekking hebben op de salarissen van december.

De schuld aan OC&W welke op 31 december 2017 bestond en betrekking had op terug te betalen bekostiging is in 2018 nagenoeg volledig afgewikkeld. Het betreft onterecht te veel ontvangen subsidie voor nieuwkomers VO in 2017 voor een bedrag van € 110 duizend. De overige € 13 duizend betreft in 2018 te veel ontvangen subsidie lente- en zomerscholen.

De overige kortlopende schulden bestaan uit:

Vooruitontvangen ouderbijdragen VO	557
Afrekening salariskosten Beatrixoord	429
Reservering bindingstoelage	178
Afwikkeling CSG verdeling kosten	123
Nog te betalen netto salarissen	112
Accountantskosten	94
Vooruitontvangen cultuursubsidies	64
Nog te betalen diverse kosten	<u>844</u>
	2.401

De vooruitontvangen subsidies OCW betreffen de volgende vooruitontvangen subsidies:

Gelijke kansen in het onderwijs	81
Leraar ontwikkelfonds	58
Doorstroom PO-VO	62
Aanv bek technisch vmbo 2018	113
subsidie voor studieverlof 2018	140
Groninger opleidingsschool	197
prestatiebox PO	53
VSV vast	65
Doorstroom vmbo-havo	14
Curriculum POVO	<u>15</u>
	798

De besteding van deze subsidies vindt plaats in het kalenderjaar 2019 en eventueel daarna.

Model G: Subsidies

G1 Subsidies zonder verrekeningsclausule				
Omschrijving Toewijzing		Toewijzing Kenmerk	Toewijzing datum	Prestatie afgerond? Ja/Nee
Subsidie voor studieverlof		852954-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853207-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853247-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853267-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853307-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853362-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853433-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853434-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853506-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853507-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853576-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853849-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		853877-1	20-9-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		855311-1	20-10-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		855335-1	20-10-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		856838-1	21-11-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		856867-1	21-11-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		856937-1	21-11-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		862491-1	19-12-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		862602-1	19-12-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof		929560-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		930062-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929960-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929934-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929258-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929271-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929283-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929170-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		933753-1	20-11-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929179-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929176-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929274-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929053-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		929381-1	20-9-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof		928878-1	20-9-2018	Nee
Lente- en zomerscholen VO 2018		LENZO18200	14-5-2018	Ja
Lente- en zomerscholen VO 2018		LENZO18140	14-5-2018	Ja
Lente- en zomerscholen VO 2018		LENZO18082	14-5-2018	Ja
Lerarenontwikkelfonds (LOF)		LOF17-0208	11-4-2018	Nee
Subsidie doorstroomprogramma's po-vo		DPOVO17023	20-12-2017	Nee
Subsidie gelijke kansen		GKO17013	20-12-2017	Nee
Aanvullende bekostiging technisch vmbo		923624-2	19-12-2018	Nee
Aanvullende bekostiging technisch vmbo		923840-2	19-12-2018	Nee
Aanvullende bekostiging technisch vmbo		923803-2	19-12-2018	Nee

Financiële instrumenten

Algemeen

Openbaar Onderwijs Groningen maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de stichting blootstelt aan valutarisico, rente- en kasstroomrisico, reële-waarde risico, marktrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: debiteuren, crediteuren (financiële activa en financiële verplichtingen), geldmiddelen, overige vorderingen en overige financiële verplichtingen.

Kredietrisico

Openbaar Onderwijs Groningen loopt kredietrisico over vorderingen opgenomen onder debiteuren en overige vorderingen. Het maximale kredietrisico dat de stichting loopt bedraagt de boekwaarde van deze financiële instrumenten. De blootstelling aan kredietrisico van de stichting wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke debiteuren. De vorderingen uit hoofde van debiteuren betreffen hoofdzakelijk verrekeningen aangaande inzet personeel en in- en uitstroom van leerlingen. De overige vorderingen bestaan hoofdzakelijk uit vorderingen op overheden. Het kredietrisico van deze partijen is zeer gering.

Renterisico's en kasstroomrisico

Er is geen sprake van langlopende financieringen met variabel rentende leningen. De overige kortlopende vorderingen en schulden zijn niet rentedragend of het rente effect is van verwaarloosbare betekenis. De stichting loopt hiervoor een beperkt renterisico over de vorderingen en schulden.

Liquiditeitsrisico

De stichting bewaakt haar liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Er wordt op toegezien dat voor de stichting steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Jaarlijks wordt een liquiditeitsbegroting opgesteld. De liquiditeitsbegroting wordt periodiek geactualiseerd aan de werkelijke cijfers. De liquiditeitsbegroting laat het beeld zien van de liquiditeiten gedurende het kalenderjaar en is de monitor voor het verloop van de geldmiddelen (liquiditeit) gedurende het kalenderjaar.

Openbaar Onderwijs Groningen heeft een rekeningcourant faciliteit bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Op basis van de huidige liquiditeitsbegroting is de verwachting dat geen gebruik hoeft te worden gemaakt van de faciliteit.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan. Er zijn geen indicaties dat de marktwaarde lager is dan de boekwaarde van de betreffende posten.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

x € 1000		< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
Schoonmaak	verplichting	1.925		
WGA/ERD verzekering	verplichting	400		-
Lease reprografie	verplichting	300	600	-
Accountancydiensten	verplichting	68		-
Huur gebouwen	verplichting	323	239	-
Personeels- en salarisadministratiesysteem	verplichting	158		
Groenonderhoud	verplichting	72	144	
Arbodienstverlening	verplichting	250	500	-
TOTAAL		3.496	1.483	-

3. Baten

3.1 Rijksbijdragen (x € 1.000)

	2018	begroting 2018	2017
	EUR	EUR	EUR
3.1.1 Rijksbijdragen OCW	104.806	99.982	102.215
3.1.2 Overige subsidies OCW	11.294	10.161	10.482
3.1.3 Inkomensoverdracht van Rijksbijdragen	7.577	6.677	6.207
<u>Rijksbijdragen</u>	123.677	116.820	118.904
Uitsplitsing			
3.1.1.1 Rijksbijdrage OCW	104.806	99.982	102.215
3.1.1 <u>Rijksbijdragen OCW</u>	<u>104.806</u>	<u>99.982</u>	<u>102.215</u>
3.1.2.1 Overige subsidies OCW			
Geoormerkte subsidies	666	0	156
Niet-geoormerkte subsidies	10.628	10.161	10.326
3.1.2 <u>Overige subsidies OCW</u>	<u>11.294</u>	<u>10.161</u>	<u>10.482</u>

Toelichting:

De Rijksbijdragen, exclusief de middelen vanuit het Samenwerkingsverband, zijn in 2018 € 2,6 miljoen hoger dan in 2017. Dit komt met name door compensatie vanuit het Rijk voor cao-verhogingen en de werkdrukmiddelen PO, alsmede enkele nieuwe subsidies zoals voor lente- en zomerscholen VO.

De Rijksbijdragen zijn € 7,14 miljoen hoger dan begroot, dit is ook te verklaren door bovenstaande effecten. Deze waren op moment van begroten nog niet bekend of te verwachten.

De baten vanuit het Samenwerkingsverband zijn in 2018 met € 1,4 miljoen gestegen ten opzichte van 2017 ten gevolge van de verdere invoering van Passend Onderwijs. De baten vanuit het Samenwerkingsverband zijn hoger dan begroot, met name ten gevolge van de toekenning van arrangementen ondersteuningsprofielen en zorgbekostiging VO en arrangementen en groeibekostiging SO, deze waren op voorhand allemaal niet begroot.

3.2 Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden (x € 1.000)

	2018	begroting 2018	2017
	EUR	EUR	EUR
3.2.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige	3.821	2.935	6.554
<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	3.821	2.935	6.554
Uitsplitsing			
3.2.2.2 Overige gemeentelijke en GR-bijdragen en -subs	3.260	2.616	5.921
3.2.2.3 Overige overheden	561	319	633
3.2.2 <u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige</u>	<u>3.821</u>	<u>2.935</u>	<u>6.554</u>

Toelichting:

De overige overheidsbijdragen en –subsidies zijn in 2018 € 2,7 miljoen lager dan in 2017. Dit komt vooral doordat de baten vanuit het programma Huisvesting in 2017 werden beïnvloed door incidentele omvangrijke (nieuw-)bouwprojecten.

De overige overheidsbijdragen en –subsidies zijn € 0,9 miljoen hoger dan begroot, met name doordat de ontvangen baten vanuit programmamiddelen hoger waren dan begroot. Tegenover deze baten staan kosten die even hoog zijn. Het betreft met name de bouw van nieuwe scholen. Daarnaast zijn extra baten ontvangen voor overige subsidies in het onderwijs, waaronder € 214 duizend ESF-baten voor 3 scholen.

3.4 Baten werk i.o.v. derden (contractactiviteiten) (x € 1.000)

		2018 begroting 2018		2017
		EUR	EUR	EUR
3.4.5	Overige baten in opdracht van derden	97	176	157
<u>Baten in opdracht van derden</u>		97	176	157

Toelichting:

De baten werk in opdracht van derden betreft subsidies van instanties buiten de overheid.

3.5 Overige baten (x € 1.000)

		2018	begroting 2018	2017
		EUR	EUR	EUR
3.5.1	Opbrengst verhuur	492	379	392
3.5.2	Detachering personeel	445	328	498
3.5.5	Ouderbijdragen (PO/VO)	964	989	1.055
3.5.9	Opbrengst catering	65	70	85
3.5.10	Overige	2.061	1.440	2.224
<u>Overige baten</u>		4.027	3.206	4.254

Toelichting:

De overige baten liggen in lijn met 2017.

De overige baten zijn € 0,8 miljoen hoger dan begroot.

De baten verhuur onroerende zaken zijn hoger door extra baten medegebruik en een incidentele afrekening van voorgaande jaren van € 56 duizend.

De bijdrage activiteiten betreft schoolreizen, uitwisseling en introductie.

De overige overige baten bestaan uit:

Bijdragen voor schoolactiviteiten	1.041
Afwikkeling fondsenstichting	206
Opbrengsten Rebound/TTVO	257
Leerlingverrekeningen	188
Overig	<u>369</u>
	2.061

De overige overige baten zijn € 621 duizend hoger door incidentele baten. Het Harens Lyceum, Montessori Lyceum en Montessori Vak Lyceum hebben € 206 duizend ontvangen vanuit Stichting Fondsenbeheer (tbv Zernike-scholen). Deze Stichting is opgeheven ultimo 2018.

4. Lasten

4.1 Personeelslasten (x € 1.000)

	2018	begroting 2018	2017
	EUR	EUR	EUR
4.1.1 Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlaste	98.500	93.922	94.982
4.1.2 Overige personele lasten	7.162	6.315	8.120
4.1.3 Ontvangen vergoedingen	-540	-784	-747
<u>Personeelslasten</u>	105.122	99.453	102.355
Uitsplitsing			
4.1.1.1 Lonen en salarissen	76.580		74.321
4.1.1.2 Sociale lasten	9.685		9.138
4.1.1.3 Premies Participatiefonds	1.399		1.023
4.1.1.5 Pensioenlasten	10.836		10.500
<u>Lonen en salarissen</u>	<u>98.500</u>	<u>93.922</u>	<u>94.982</u>
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	1.151	248	362
4.1.2.2 Lasten personeel niet in loondienst	3.159	3.569	4.640
4.1.2.3 Overig	2.852	2.498	3.118
<u>Overige personele lasten</u>	<u>7.162</u>	<u>6.315</u>	<u>8.120</u>

Over 2018 is in totaal gemiddeld 1473 fte in dienst geweest. In 2017 was in totaal gemiddeld 1463 fte in dienst.

Toelichting:

De totale personele lasten bedragen € 105,1 miljoen ten opzichte van € 102,4 miljoen in 2017. Een stijging van € 2,7 miljoen (2,7%). Daarvan betreft € 98,5 miljoen loonkosten/ salarissen (€95,0 miljoen in 2017), € 7,1 miljoen overige personele lasten (€ 8,1 miljoen in 2017) en -/- € 0,5 miljoen uitkeringen (-/- € 0,7 miljoen in 2017).

De stijging in de lonen en salarissen van € 3,5 miljoen is voor € 3,0 miljoen te verklaren door cao-verhogingen medio 2018, met name in het PO, en voor de rest door hogere fte-inzet en periodieke stijgingen.

De personele lasten zijn hoger dan begroot, de werkelijke stijging van de loonkosten ten gevolge van cao-ontwikkelingen was hoger dan begroot. De loonstijging is gecompenseerd via de Rijksvergoeding.

De uitkeringen betreffen de ontvangsten van het UWV voor de WAZO-uitkeringen.

De lasten van "personeel niet in loondienst" zijn € 410 duizend lager dan begroot. De onderschrijding wordt veroorzaakt door lagere inhuur derden voor m.n. ICT projecten. Voor project Azure was € 250 duizend begroot, maar is niet in 2018 uitgevoerd. Daarnaast was de realisatie op project 1-magister en uitzendkrachten ca € 80 lager dan begroot.

De scholingskosten zijn € 373 duizend hoger dan begroot waarvan € 271 duizend extra betreffende de VO-scholen en € 66 duizend bij de SO-scholen.

Het aantal fte is als volgt verdeeld:

	2018	2017
Directie	63	70
Onderwijzend personeel	1.096	1.080
Onderwijsondersteunend personeel	<u>315</u>	<u>313</u>
	1.473	1.463

De overige personele lasten bestaan uit:

Scholingskosten	1.159
Premiekosten WAO/WIA	434
Arbo, zorg en deskundigheid	335
Vergoedingen/werkkosten	236
Adm.kosten Raet	187
Overige personele vergoedingen	215
Juridische kosten	120
Dienstreizen personeel	97
Studiekosten	<u>69</u>
	2.852

4.2 Afschrijvingen (x € 1.000)

	2018	begroting 2018	2017
	EUR	EUR	EUR
4.2.2 Afschrijvingen materiele vaste activa	5.794	6.013	5.850
<u>Afschrijvingen</u>	<u>5.794</u>	<u>6.013</u>	<u>5.850</u>

Toelichting:

De afschrijvingslasten bedragen € 5,8 miljoen en zijn inclusief een afwaardering van € 138 duizend op activa van locaties waarvan bekend is of wordt verwacht dat zij in de toekomst gaan sluiten.

Overigens zijn de afschrijvingslasten licht gedaald ten opzichte van 2017 en begroting. Dit komt grotendeels doordat investeringen later zijn gepleegd dan gepland.

4.3 Huisvestingslasten (x € 1.000)

	2018	begroting 2018	2017
	EUR	EUR	EUR
4.3.1 Huurlasten	897	850	940
4.3.3 Onderhoudslasten (klein onderhoud)	3.864	3.513	6.420
4.3.4 Energie en water	1.476	1.772	1.539
4.3.5 Schoonmaakkosten	2.150	2.055	2.209
4.3.6 Belastingen en heffingen ter zake van huisvesting	97	193	107
4.3.7 Dotatie voorziening onderhoud	0	0	0
4.3.8 Overige huisvestingslasten	381	306	343
<u>Huisvestingslasten</u>	8.865	8.689	11.558

De gerealiseerde huisvestingslasten zijn € 8,9 miljoen en dalen met € 2,7 miljoen ten opzichte van 2017. De daling wordt vooral veroorzaakt door hoge uitgaven in 2017 van programmagelden van de gemeente door diverse nieuwbouwprojecten, tegenover deze kosten stonden inkomsten vanuit de gemeente.

De energielasten zijn bepaald op basis van de ontvangen voorschotnota's en afrekeningen uit voorgaande jaren.

De huisvestingslasten liggen in lijn met de begroting.

4.4 Overige lasten (x € 1.000)

	2018	begroting 2018	2017
	EUR	EUR	EUR
4.4.1 Administratie en beheer	1.054	1.972	1.042
4.4.2 Inventaris en apparatuur	493	310	486
4.4.3 Leer- en hulpmiddelen	5.686	4.196	4.612
4.4.5 Overige	3.528	2.902	3.418
<u>Overige lasten</u>	10.761	9.380	9.558

Toelichting:

Onder de overige lasten vallen leermiddelen, boekenfonds, onderhoudscontracten voor apparatuur en ICT en diverse verbruiksgoederen van scholen.

De overige lasten zijn met € 1,2 miljoen gestegen ten opzichte van 2017. Dit komt met name door extra uitgaven aan netwerkinfrastructuur € 222 duizend en het starten van een zomerschool € 245 duizend. Hier staan ook baten tegenover.

De overige lasten zijn ruim € 1,4 miljoen hoger dan de begroting. De lasten van administratie en beheer zijn lager dan begroot door verschuiving naar andere posten. De stijging ten opzichte van begroting op leer- en hulpmiddelen kan worden verklaard door de uitgaven aan de netwerkinfrastructuur en zomerschool en de verschuiving van leerboeken (begroot als investering) naar werkboeken en licenties (uitgaven).

De overige overige lasten bevatten niet begrote uitgaven voor excursies en schoolreizen. Hier staan ook niet-begrote baten tegenover.

De overige overige lasten bestaan uit:

Buitenschoolse activiteiten en festiviteiten	831
Excursies / werkweek / schoolreisjes	812
Kosten VAVO-leerlingen	526
Contributies en abonnementen	505
Kantinekosten	323
Werving en representatie	283
Vergaderkosten	100
Overige instellingslasten	<u>148</u>
	3.528

Accountantshonoraria

	KPMG Accountants N.V. 2018 EUR 1.000	Totaal 2018 EUR 1.000	KPMG Accountants N.V. 2017 EUR 1.000	EY Accountants N.V. 2017 EUR 1.000	Totaal 2017 EUR 1.000
Onderzoek van de jaarrekening	127	127	68	12	80
Andere controleopdrachten	22	22	22	0	22
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0	0	0	0
Andere niet-controleopdrachten	15	15	0	0	0
	164	164	90	12	102

Toelichting:

De bovenstaande accountantshonoraria zijn ten laste gebracht van het resultaat en betreffen uitsluitend de werkzaamheden uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta. De kosten voor 2018 betreffen de kosten op basis van het contract dat is afgesloten met KPMG, inclusief meerwerk met betrekking tot de jaarrekening 2017.

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2018 en 2017 hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2018 en 2017 ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2018 en 2017 zijn verricht.

Segmentatie (x € 1.000)
Baten

	2018 VO EUR	2018 PO EUR	2018 overig EUR	2018 totaal EUR
3.1 Rijksbijdragen	71.836	51.775	65	123.676
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	886	2.883	52	3.821 0
3.4 Baten werk in opdracht van derden	96	0	1	97
3.5 Overige baten	2.200	1.175	653	4.028
<u>Totaal baten</u>	<u>75.018</u>	<u>55.833</u>	<u>771</u>	<u>131.622</u>

Lasten

	2018 VO EUR	2018 PO EUR	2018 overig EUR	2018 totaal EUR
4.1 Personeelslasten	55.083	43.789	6.251	105.123
4.2 Afschrijvingen	3.820	1.888	86	5.794
4.3 Huisvestingslasten	4.093	4.496	276	8.865
4.4 Overige lasten	11.376	5.456	-6.072	10.760
<u>Totaal lasten</u>	<u>74.372</u>	<u>55.629</u>	<u>541</u>	<u>130.542</u>

Saldo baten en lasten

	<u>646</u>	<u>204</u>	<u>230</u>	<u>1.080</u>
6 Financiële baten en lasten	0	0	0	0

Resultaat

	<u>646</u>	<u>204</u>	<u>230</u>	<u>1.080</u>
Totaal resultaat	<u>646</u>	<u>204</u>	<u>230</u>	<u>1.080</u>

Toelichting:

Openbaar Onderwijs Groningen kent scholen voor het primair-, voortgezet en speciaal onderwijs. In de financiële verantwoording dient het financiële resultaat naast de consolidatie ook te worden gesegmenteerd. Dit is verplicht zodat het ministerie de benchmark met de andere scholen voor het voortgezet en primair onderwijs goed kan maken. Het speciaal onderwijs valt hierin onder het primair onderwijs.

De kolom overig geeft de baten en lasten van het Ondersteuningsbureau weer. De kosten die door het Ondersteuningsbureau worden gemaakt inzake de scholen worden niet in alle gevallen direct doorbelast aan de scholen.

Model WNT: Bezoldiging bestuurders en toezichthouders

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende, op Openbaar Onderwijs Groningen van toepassing zijnde, regelgeving: WNT2.

Volgens de WNT2-regelgeving heeft Openbaar Onderwijs Groningen 18 complexiteitspunten en valt zij daarmee in de hoogste klasse:

cijfers x € 1.000							
	t-4	t-3	t-2	t-4/3/2	complexiteitspunten		
	2014	2015	2016	gemiddelde	categorie	punten	
1A. Driejaarsgemiddelde van de totale baten per kalenderjaar	€ 127.463	€ 128.064	€ 126.989	127.505	125-200 mln	9	
1B. Driejaarsgemiddelde van het aantal leerlingen	16.463	16.633	16.283	16.460	10.000-20.000	4	
1C. Het gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren t-2			8	8	5 en meer	5	
totaal aantal complexiteitspunten						18	

Openbaar Onderwijs Groningen valt qua complexiteit in klasse G. Het bezoldigingsmaximum dat hier bij hoort voor 2018 is € 189.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

In de onderstaande tabellen zijn alle bedragen in Euro's weergegeven.

WNT-verantwoording 2018 Openbaar Onderwijs Groep Groningen

De WNT is van toepassing op Openbaar Onderwijs Groep Groningen. Het voor Openbaar Onderwijs Groep Groningen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000 (bezoldigingsmaximum voor het onderwijs, klasse G).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de

bedragen x € 1	Dhr. T.M. Douma
Functiegegevens	voorzitter College van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 169.341
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.467
<i>Subtotaal</i>	€ 188.808
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ -
Totaal bezoldiging	€ 188.808
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
bedragen x € 1	Dhr. T.M. Douma
Functiegegevens	voorzitter College van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 149.768
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.638
<i>Subtotaal</i>	€ 167.407
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000
Totale bezoldiging 2017	€ 167.407

De bezoldiging voor de voorzitter van het College van Bestuur is in 2018 € 20 duizend hoger dan in 2017, als gevolg van een in 2018 genomen besluit het salaris van de bestuurder over 2016 en 2017 met terugwerkende kracht aan te passen aan de cao, wat heeft geleid tot een eenmalige nabetaling van bruto € 15.000.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	Dhr. H.W.M. Jansen
Functiegegevens	
Kalenderjaar	2018
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	1/11 - 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	2
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 182
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 50.600
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 50.600
Bezoldiging	
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 44.880
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 44.880
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ -
Totale bezoldiging, exclusief BTW	€ 44.880
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Dhr. C. de Jong	Dhr. K.A. Spijk	Dhr. R.J. Bosker	Dhr. S.M. Leistra	mevr. M. Storm	mevr. H. Donkervoort	mevr. E.T. Halman
Functiegegevens	voorzitter Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging							
Totale bezoldiging	11.250	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	27.150	18.100	18.100	18.100	18.100	18.100	18.100
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag							
Totale bezoldiging	11.250	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017							
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/9 - 31/12*				1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging							
Totale bezoldiging	€ 3.000				€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 9.050				€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100

Het individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum is naar rato van de duur van de inzet in 2018 bepaald. Voor de voorzitter is dit percentage op jaarbasis 15% van de WNT-norm voor de bestuurder. Voor de leden van de Raad van Toezicht is dit 10%.

* In de periode 1 januari tot en met 31 augustus 2017 was de heer De Jong lid van de Raad van Toezicht. De hiervoor ontvangen bezoldiging bedroeg € 4.000 tegen een maximum van € 12.067. Zijn totale bezoldiging in 2017 bedraagt dus € 7.000 tegen een maximum van € 21.117.

Gebeurtenissen na balansdatum

De instroom op de locatie Zuidlaren van het Harens Lyceum loopt sterk terug. Het voornemen is deze locatie af te bouwen en mogelijk te sluiten per schooljaar 2020-2021. Dit proces loopt.

Op basis van de strategische ICT visie zal de komende jaren verder worden geïnvesteerd in de ICT organisatie onder andere op het gebied van infrastructuur. Om te kunnen voldoen aan de AVG-wetgeving zijn diverse ICT maatregelen nodig. De verwachting is dat de genoemde investeringen zullen leiden tot een hoger kostenniveau. De omvang van dit hogere kostenniveau is nog niet bekend.

Verbonden partijen

Openbaar Onderwijs Groningen participeert in relatie tot de zorg in een aantal samenwerkingsverbanden die als verbonden partijen te kenmerken zijn. Het betreft de volgende partijen.

Overige verbonden partijen (minderheidsdeelneming en geen beslissende zeggenschap)

	<i>Juridische vorm</i>	<i>Statutaire zetel</i>	<i>Code activiteiten</i>
<i>Samenwerkingsverband PO 20.01 (basisonderwijs)</i>	<i>stichting</i>	<i>Groningen</i>	<i>Overig</i>
<i>Samenwerkingsverband VO 20.01</i>	<i>stichting</i>	<i>Groningen</i>	<i>Overig</i>
<i>Stichting Playing for Success</i>	<i>Stichting</i>	<i>Groningen</i>	<i>Overig</i>

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de organisatie en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de Openbaar Onderwijs Groningen. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de Openbaar Onderwijs Groningen en haar verbonden partijen, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Ondertekening door bestuurders en toezichhouders

Datum: 14 juni 2019

College van bestuur:

- Dhr. T.M. Douma

- Dhr. H.W.M. Jansen

Raad van toezicht:

- Dhr. C.M. de Jong, voorzitter

- Mw. H. Donkervoort, vice-voorzitter

- Mw. M. Storm

- Dhr. K.A. Spijk

- Dhr. S.Y. Leistra

- Dhr. R.J. Bosker

Deel 3: Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht en het College van Bestuur van Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen (hierna: de stichting) te Groningen (hierna: de jaarrekening) gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2018;
- 2 de staat van baten en lasten over 2018; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Openbaar Onderwijs Groep Groningen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het College van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het College van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het College van Bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het College van Bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het College van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het College van Bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het College van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het College van Bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het College van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het College van Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het College van Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 14 juni 2019

KPMG Accountants N.V.

W. Feenstra RA

Statutaire resultaatbestemming

Conform artikel 3 lid 4 van de statutaire regeling wordt het vermogen van Openbaar Onderwijs Groningen gevormd uit het startkapitaal per 1-1-2010 en door subsidies, giften en legaten. De statuten vermelden geen bepalingen omtrent de resultaatbestemming.